

STATISTISCH JAARBOEK voor het Noorden

2004

Uitgave van de Kamers van Koophandel en Fabrieken
in de drie noordelijke provincies

december 2004

Adressen

Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Drenthe
Stationsweg 66, Postbus 27, 7940 AA Meppel
telefoon 0522 265600, fax 0522 261351
<http://www.meppel.kvk.nl>

Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Friesland
Heliconweg 62, Postbus 699, 8901 BL Leeuwarden
telefoon 058 2954321, fax 058 2128460
<http://www.leeuwarden.kvk.nl>

Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Groningen
Leonard Springerlaan 15, Postbus 134, 9700 AC Groningen
telefoon 050 5205888, fax 050 5264852
<http://www.groningen.kvk.nl>

Auteursrechten voorbehouden

Overname van gegevens is toegestaan met bronvermelding.

VOORWOORD

Het beantwoorden van vragen over de structuur en ontwikkeling van de regionale economie behoort tot de dagelijkse werkzaamheden van de Kamers van Koophandel. Het Statistisch Jaarboek voor het Noorden bundelt de belangrijkste informatie op dit gebied over de provincies Groningen, Fryslân en Drenthe, onder andere in vergelijking met Nederland. Het jaarboek omvat vijf hoofdonderwerpen:

- mens en maatschappij (bevolking, migratie, huishoudens, onderwijs);
- arbeid, inkomen en sociale zekerheid;
- economie en bedrijfsleven;
- politiek en bestuur, belastingen en heffingen;
- oppervlakte en bodemgebruik.

Dit Jaarboek is de editie van de jaargang 2004. Per hoofdonderwerp is een structuur gekozen waarbij na een centrale tabel met enkele basisgegevens steeds enkele tabellen met meer gedetailleerde gegevens volgen. Aan het begin van elke paragraaf is een beknopte toelichting en verklarende begrippenlijst toegevoegd.

Onder elke tabel is aangegeven van welke instantie de informatie afkomstig is. Bij overname van gegevens gelieve u deze bron te vermelden. Bij sommige tabellen is als bron alleen 'CBS' vermeld. Dat houdt in dat de gegevens ofwel via Statline - het on line te raadplegen databestand van het CBS (zie www.cbs.nl) - ofwel direct als elektronisch bestand van het CBS zijn verkregen.

Het Statistisch Jaarboek voor het Noorden is een uitgave van de Kamers van Koophandel voor Groningen, Friesland en Drenthe. Het Economisch Bureau Coulon van de Fryske Akademy stelt het Jaarboek voor de Kamers van Koophandel op. Voor het Jaarboek 2004 heeft het Bureau voor beleidsonderzoek en -ondersteuning (BBO) het cijfermateriaal verzameld en bewerkt. Het Jaarboek wordt alleen op Internet als (downloadbaar) pdf-bestand gepubliceerd.

Wij vertrouwen erop dat de uitgave voor u van praktisch nut zal zijn. Op- en aanmerkingen die kunnen leiden tot verbetering van de inhoud zijn van harte welkom.

Groningen/Leeuwarden/Meppel, december 2004

INHOUD

Hoofdstuk 1: Mens en maatschappij	5
1.1 Bevolking	6
1.2 Groei en migratie	13
1.3 Huishoudens en wonen	22
1.4 Onderwijs	26
Hoofdstuk 2: Arbeid, inkomen en sociale zekerheid	28
2.1 Arbeidsmarkt	29
2.2 Inkomen, sociale zekerheid en uitkeringen	41
Hoofdstuk 3: Economie en bedrijfsleven	46
3.1 Algemene regionaal-economische ontwikkeling	47
3.2 Bedrijfsleven	57
3.3 Landbouw en visserij	66
3.4 Vervoer	71
3.5 Recreatie	79
Hoofdstuk 4: Politiek en bestuur, belastingen en heffingen	83
4.1 Politiek en bestuur	84
4.2 Belastingen en heffingen	86
Hoofdstuk 5: Bodemgebruik	89
5.1 Bodemgebruik	90
Hoofdstuk 6: Gemeentelijke gegevens	92
6.1 Provincie Groningen	93
6.2 Provincie Fryslân	103
6.3 Provincie Drenthe	113
Lijst van gebruikte afkortingen en verklaring van de tekens	123

Hoofdstuk 1   Mens en maatschappij

1.1   Bevolking

1.1.1   Omvang en samenstelling van de bevolking

1.1.2   Bevolking 1986-2003

1.1.3   Bevolkingsgroei 1960-2003

1.1.4   Bevolking naar leeftijdsklasse 1960-2003

1.1.5   Allochtone bevolking 1996-2003

1.1.6   Niet-westerse allochtonen naar herkomst

1.2   Groei en migratie

1.2.1   Bevolkingsgroei en migratie

1.2.2   Natuurlijke bevolkingsontwikkeling 1995-2002

1.2.3   Levendgeborenen 1960-2002 (per 1.000 van de bevolking)

1.2.4   Overledenen 1960-2002 (per 1.000 van de bevolking)

1.2.5   Gevestigde personen 1960-2002 (absolute aantallen)

1.2.6   Vertrokken personen 1960-2002 (absolute aantallen)

1.2.7   Vestigingsoverschot 1960-2002 (absolute aantallen)

1.2.8   Binnenlandse verhuizingen en immigratie en emigratie 1996-2002

1.3   Huishoudens en wonen

1.3.1   Samenstelling en grootte van huishoudens en woningen

1.3.2   Samenstelling meer persoonshuishoudingen

1.3.3   Woningen en gebouwen

1.4   Onderwijs

1.4.1   Onderwijs (scholen en scholieren in het voltijdsonderwijs)

1.1 Bevolking

De gegevens over de bevolking hebben betrekking op de personen die in de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA) van de Nederlandse gemeenten als ingezetene zijn opgenomen. In principe wordt iedereen die voor een bepaalde tijd in Nederland woonachtig is, opgenomen in de basis administratie van de gemeente waar hoofdzakelijk nachtrust wordt genoten (de gemeente van inschrijving of woongemeente). Het GBA is een geautomatiseerd persoonsregistratiesysteem van de gemeenten, in werking sinds 1 oktober 1994. De informatie die het CBS ontvangt, is niet in alle gevallen volledig. In die gevallen maakt het CBS een schatting van de ontbrekende gegevens.

allochtonen (ruime definitie)

Personen die in het buitenland zijn geboren en personen van wie tenminste een ouder ook in het buitenland is geboren. Tot de eerste generatie behoren personen die zelf in het buitenland zijn geboren; tot de tweede generatie personen die in Nederland zijn geboren en van wie tenminste een van de ouders in het buitenland is geboren.

Door het CBS wordt een onderscheid gemaakt tussen westerse en niet-westerse allochtonen. Tot de westerse landen worden gerekend alle landen in Europa (met uitzondering van Turkije), Noord-Amerika, Oceanië, Japan en Indonesië (met inbegrip van het voormalig Nederlands-Indië). De niet-westerse landen bestaan uit Turkije en alle landen in Afrika, Latijns-Amerika en Azië (met uitzondering van Japan en Indonesië).

autochtonen

Personen die in Nederland zijn geboren en van wie beide ouders in Nederland zijn geboren.

gescheiden

Zij die ten tijde van inschrijving van het bedoelde vonnis in de basisadministratie van een Nederlandse gemeente als ingezetene is ingeschreven. Exclusief de gescheidenen van tafel en bed; deze categorie wordt binnen de bevolkingsstatistiek bij de gehuwden gerekend.

gehuwden

Zij die in de basisadministratie van een Nederlandse gemeente als gehuwd staan ingeschreven. Inclusief de gescheidenen van tafel en bed. Per 1 januari 1998 is in Nederland het geregistreerd partnerschap ingevoerd. De registratie van het partnerschap in de gemeentelijke basisadministratie (GBA) is mogelijk voor paren van gelijk en van verschillend geslacht. In de publicatie zijn m.i.v. 1999 personen die een geregistreerd partnerschap zijn aangegaan geteld bij de gehuwden.

ongehuwd

Zij die nooit gehuwd zijn geweest en in de basisadministratie van een Nederlandse gemeente als ongehuwd staan ingeschreven.

verweduwd

Zij die ten tijde van het overlijden van de partner in de basisadministratie van een Nederlandse gemeente als ingezetene staan ingeschreven. M.i.v. 1999 zijn verweduwde personen die een geregistreerd partnerschap zijn aangegaan, geteld bij de verweduwden.

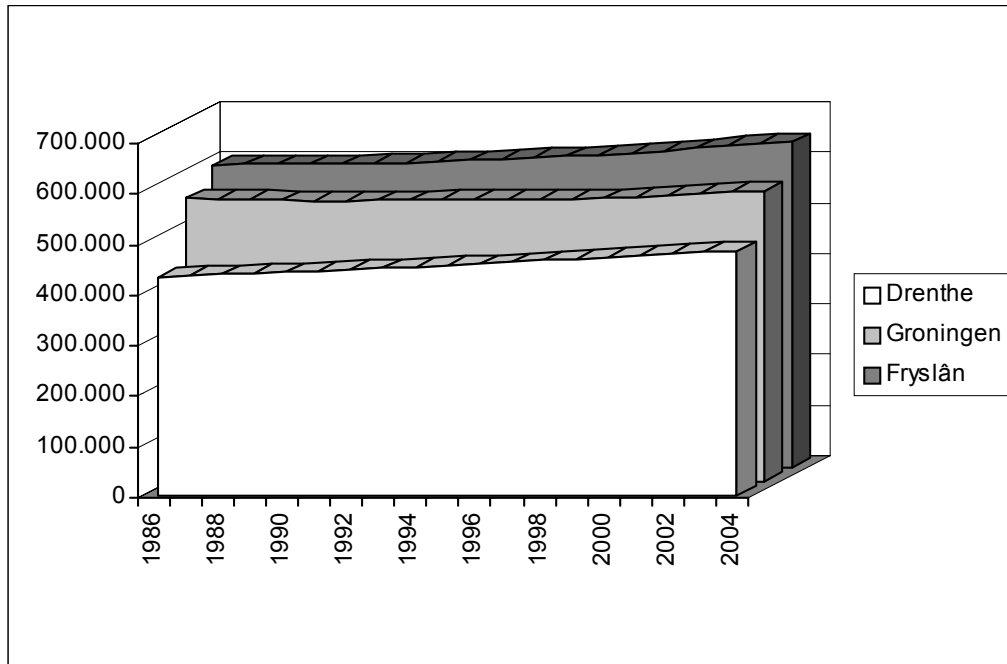
1.1.1 Omvang en samenstelling van de bevolking*

	<i>Groningen</i>	<i>Fryslân</i>	<i>Drenthe</i>	<i>Noorden</i>	<i>Nederland</i>
Totale bevolking					
Man	285.230	320.656	238.739	844.625	8.045.914
Vrouw	289.154	321.410	243.676	854.240	8.212.118
Totaal	574.384	642.066	482.415	1.698.865	16.258.032
Bevolking naar leeftijd					
0-19 jaar	131.936	162.976	118.578	413.490	3.987.557
20-64 jaar	359.329	385.079	287.355	1.031.763	10.019.321
65 jaar of ouder	83.119	94.011	76.482	253.612	2.251.154
Burgerlijke staat					
Ongehuwd	274.311	289.027	199.544	762.882	7.389.408
Gehuwd	233.529	284.633	229.750	747.912	7.034.504
Verweduwd	34.400	36.763	30.138	101.301	877.579
Gescheidenen	32.144	31.643	22.983	86.770	956.541
Niet-westerse allochtonen					
Totaal	31.819	23.934	15.109	70.862	1.668.297
Man	17.238	12.872	8.285	38.395	853.800
Vrouw	14.581	11.062	6.824	32.467	814.497
Eerste generatie	31.819	23.934	15.109	70.862	1.668.297
Tweede generatie	10.910	7.680	5.261	23.851	647.223

* 1 januari 2004.

Bron: CBS

1.1.2 Bevolking 1986-2004*

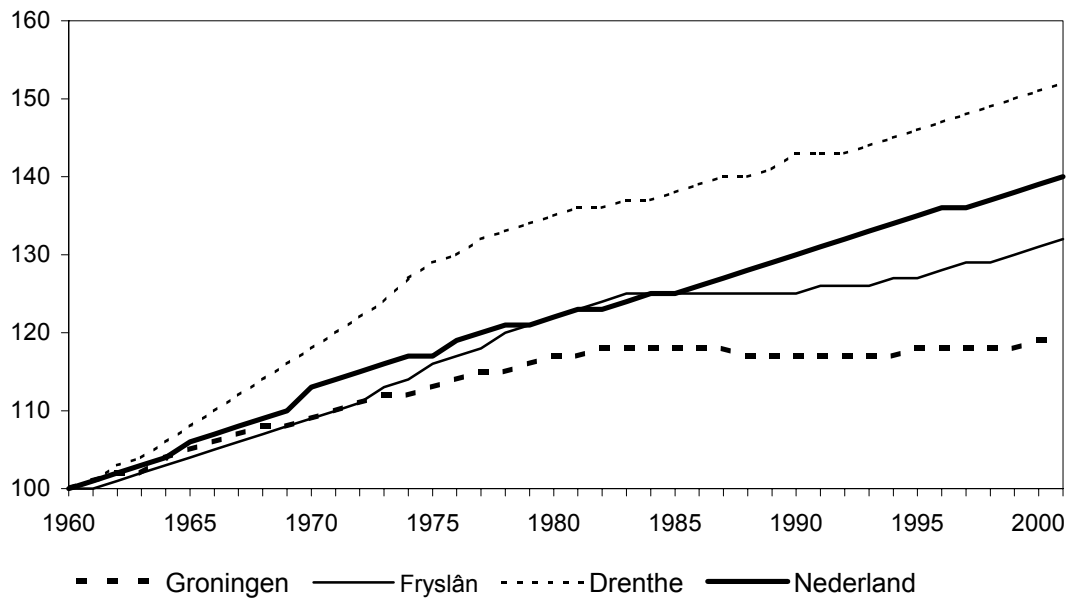

* Per 1 januari van het betreffende jaar.

Bron: CBS

1.1.3 Bevolkingsgroei 1960-2004*

* 1960=100. Per 1 januari van het betreffende jaar.

Bron: CBS

1.1.4 Bevolking naar leeftijdsklasse 1960-2004*

Leeftijdsklasse	Groningen		Fryslân		Drenthe		Noorden		Nederland	
	abs.	in %	abs.	in %	abs.	in %	abs.	in %	abs.	in %
1960 0-14	130.381	27,5	144.209	30,2	97.562	31,4	372.152	29,4	3.422.606	30,0
15-39	160.872	33,9	156.356	32,7	109.012	35,0	426.240	33,7	4.004.932	35,1
40-64	132.777	28,0	124.958	26,1	77.949	25,0	335.684	26,6	2.969.575	26,0
65-79	41.839	8,8	43.297	9,1	22.291	7,2	107.427	8,5	865.298	7,6
80+	8.788	1,9	9.386	2,0	4.382	1,4	22.556	1,8	154.843	1,4
Totaal	474.657	100	478.206	100	311.196	100	1.264.059	100	11.417.254	100
1970 0-14	133.109	25,7	151.673	29,1	105.585	28,8	390.367	27,8	3.548.951	27,4
15-39	183.801	35,5	176.784	33,9	130.504	35,6	491.089	34,9	4.759.017	36,7
40-64	138.695	26,8	129.680	24,9	93.667	25,6	362.042	25,8	3.338.678	25,8
65-79	50.404	9,7	51.394	9,9	30.448	8,3	132.246	9,4	1.089.232	8,4
80+	11.296	2,2	12.220	2,3	6.386	1,7	29.902	2,1	221.743	1,7
Totaal	517.305	100	521.751	100	366.590	100	1.405.646	100	12.957.621	100
1980 0-14	121.382	21,9	146.519	25,1	100.238	24,0	368.139	23,7	3.184.120	22,6
15-39	221.963	40,1	222.394	38,1	160.155	38,3	604.512	38,8	5.689.244	40,4
40-64	137.598	24,9	139.534	23,9	109.753	26,2	386.885	24,9	3.602.326	25,6
65-79	57.913	10,5	59.296	10,2	38.546	9,2	155.755	10,0	1.303.447	9,3
80+	14.853	2,7	16.246	2,8	9.787	2,3	40.886	2,6	311.877	2,2
Totaal	553.709	100	583.989	100	418.479	100	1.556.177	100	14.091.014	100
1990 0-14	93.279	16,8	118.417	19,8	82.377	18,7	294.073	18,4	2.714.869	18,2
15-39	229.345	41,4	233.159	38,9	168.232	38,1	630.736	39,6	6.019.464	40,4
40-64	151.786	27,4	164.954	27,5	130.345	29,6	447.085	28,0	4.252.617	28,6
65-79	60.099	10,9	62.415	10,4	47.133	10,7	169.647	10,6	1.477.909	9,9
80+	19.353	3,5	20.206	3,4	12.941	2,9	52.500	3,3	427.715	2,9
Totaal	553.862	100	599.151	100	441.028	100	1.594.041	100	14.892.574	100
2000 0-14	94.549	16,8	118.809	19,1	87.286	18,6	300.644	18,2	2.945.543	18,6
15-39	209.216	37,1	215.719	34,5	152.374	32,4	577.309	34,8	5.688.969	35,8
40-64	177.350	31,6	200.486	32,1	158.219	33,7	536.055	32,3	5.076.996	32,0
65-79	60.627	10,8	67.431	10,8	55.906	11,9	183.964	11,1	1.652.103	10,4
80+	20.904	3,7	22.055	3,5	16.111	3,4	59.070	3,6	500.339	3,2
Totaal	562.646	100	624.500	100	469.806	100	1.656.952	100	15.863.950	100
2004 0-14	96.856	16,9	122.167	19,0	89.533	18,6	308.556	18,2	3.015.704	18,5
15-39	205.217	35,7	210.649	32,8	146.618	30,4	562.484	33,1	5.520.419	34,0
40-64	189.192	32,9	215.239	33,5	169.782	35,2	574.213	33,8	5.470.755	33,6
65-79	60.387	10,5	69.917	10,9	57.704	12,0	188.008	11,1	1.692.856	10,4
80+	22.732	4,0	24.094	3,8	18.778	3,9	65.604	3,9	558.298	3,4
Totaal	574.384	100	642.066	100	482.415	100	1.698.865	100	16.258.032	100

* Per 1 januari van het betreffende jaar.

Bron: CBS

1.1.5 Allochtone bevolking 1996-2004

	<i>Groningen</i>	<i>Fryslân</i>	<i>Drenthe</i>	<i>Noorden</i>	<i>Nederland</i>
Niet-westerse allochtonen (1 januari)*					
<i>Totaal</i>					
1996	21.020	14.195	9.330	44.545	1.171.125
1997	21.910	15.635	10.255	47.805	1.221.135
1998	22.995	16.715	11.380	51.090	1.278.465
1999	24.320	17.960	12.015	54.295	1.346.040
2000	25.385	18.640	12.180	56.210	1.408.775
2001	27.220	20.685	13.425	61.335	1.483.200
2002	29.805	22.605	14.565	66.980	1.558.365
2003	31.545	23.647	15.089	70.281	1.622.602
2004	31.819	23.934	15.109	70.862	1.668.297
<i>Eerste generatie</i>					
1996	14.160	9.540	6.120	29.815	761.560
1997	14.660	10.595	6.810	32.065	786.005
1998	15.285	11.330	7.675	34.290	816.215
1999	16.145	12.215	8.015	36.375	853.765
2000	16.705	12.545	7.975	37.225	886.240
2001	18.020	14.220	8.930	41.170	928.560
2002	19.955	15.715	9.765	45.435	971.705
2003	21.054	16.310	10.077	47.441	1.004.566
2004	20.909	16.254	9.848	47.011	1.021.074
<i>Tweede generatie</i>					
1996	6.860	4.655	3.210	14.730	409.560
1997	7.250	5.040	3.450	15.740	435.130
1998	7.710	5.385	3.705	16.800	462.250
1999	8.175	5.745	4.000	17.920	492.280
2000	8.685	6.100	4.205	18.985	522.540
2001	9.200	6.465	4.500	20.160	554.635
2002	9.850	6.890	4.800	21.540	586.655
2003	10.491	7.337	5.012	22.840	618.036
2004	10.910	7.680	5.261	23.851	647.223
Westerse allochtonen (1 januari)					
1996	34.220	25.915	24.085	84.215	1.327.590
1997	34.485	26.365	24.570	85.420	1.333.150
1998	34.760	26.810	24.945	86.520	1.341.935
1999	35.435	27.175	25.200	87.800	1.353.190
2000	36.095	27.890	25.625	89.615	1.366.525
2001	37.140	29.020	26.550	92.710	1.387.030
2002	37.940	29.815	27.045	94.795	1.406.590
2003	38.395	30.119	27.106	95.620	1.416.156
2004	38.605	30.174	26.926	95.705	1.419.855

* De gegevens over allochtonen zijn tot en met 2002 om privacy-redenen afgerond op veelvouden van 5. Daardoor komt de optelling van de afzonderlijke eenheden niet altijd exact uit op het totaal.

Bron: CBS

1.1.6 Niet-westerse allochtonen naar herkomst

	<i>Groningen</i>	<i>Fryslân</i>	<i>Drenthe</i>	<i>Noorden</i>	<i>Nederland</i>
Totaal (1 januari 2004)	23.934	31.819	15.109	70.862	1.668.297
Afghanistan	1.158	1.136	797	3.091	36.043
Brazilië	184	308	206	698	11.638
China	1.415	1.451	829	3.695	41.694
Colombia	127	197	73	397	9.366
Dominicaanse Republiek	116	380	88	584	9.546
Egypte	306	247	335	888	17.873
Ethiopië	139	157	161	457	10.236
Filippijnen	299	231	161	691	12.401
Ghana	73	87	36	196	18.727
Hongkong	170	260	149	579	17.965
India	244	195	84	523	13.363
Irak	1.994	1.240	1.168	4.402	42.931
Iran	740	1.179	584	2.503	28.438
Kaapverdië	93	289	10	392	19.666
Marokko	2.143	1.389	1.260	4.792	306.219
Nederlandse Antillen en Aruba	2.019	4.598	1.036	7.653	130.722
Pakistan	184	189	134	507	17.990
Somalië	856	716	434	2.006	25.001
Suriname	2.887	6.127	1.699	10.713	325.281
Turkije	1.632	4.351	1.641	7.624	351.648
Vietnam	799	299	278	1.376	17.536
Zuid-Afrika	359	381	294	1.034	15.164
Overig Afrika	3.517	3.633	1.988	9.138	88.801
Overig Amerika	1.856	1.990	1.329	5.175	65.391
Overig Azië	624	789	335	1.748	34.657

Bron: CBS

1.2 Groei en migratie

bevolkingsgroei

Het aantal levendgeborenen minus de overledenen plus de immigratie minus de emigratie plus het saldo correcties.

binnengemeentelijke verhuizingen

Verhuisde personen binnen een zelfde gemeente.

binnenlandse migratie

Verhuisde personen binnen Nederland die een verandering van de gemeente van inschrijving tot gevolg heeft. Veranderingen van inschrijvingsgemeente die in verband met grenswijzigingen tussen, respectievelijk samenvoeging van, gemeenten in de bevolkingsadministratie worden geregistreerd, worden niet als binnenlandse migratie beschouwd.

buitenlandse migratie

Alle personen die aangifte doen van het feit dat zij zich voor een bepaalde tijd in Nederland vestigen of voor een bepaalde tijd Nederland verlaten. Met ingang van oktober 1994 wordt zowel voor Nederlanders als voor niet-Nederlanders aan het inschrijvingscriterium voldaan indien de verwachte verblijfsduur in Nederland in het halfjaar volgend op de vestiging ten minste vier maanden bedraagt.

geboorteoverschot (natuurlijke groei van de bevolking)

Het verschil tussen het aantal levend geborenen en het aantal overledenen in een bepaald jaar

immigratie

Totaal aantal personen dat - komend vanuit het buitenland - zich in een gemeente heeft gevestigd. Het betreft alle personen die aangifte doen van het feit dat zij zich voor een bepaalde tijd in Nederland vestigen. Aan het inschrijvingscriterium wordt voldaan als de verwachte verblijfsduur in Nederland in het halfjaar volgend op de vestiging ten minste vier maanden bedraagt.

emigratie

Totaal aantal personen dat uit een gemeente is vertrokken en zich in het buitenland heeft gevestigd. Het betreft alle personen die aangifte doen van het feit dat zij voor een bepaalde tijd Nederland verlaten. Aan het uitschrijvingscriterium wordt voldaan als de verwachte verblijfsduur in het buitenland in het jaar volgend op het vertrek ten minste acht maanden bedraagt.

levendgeborenen

Alle geborenen die enig teken van leven hebben vertoond, ongeacht de zwangerschapsduur en zijn geregistreerd in de basisadministratie van een Nederlandse gemeente.

saldo correcties

Saldo van administratieve en overige correcties. Administratieve correcties worden gevormd door opnemingen in respectievelijk afvoeringen uit de gemeentelijke persoonsregisters anders dan door geboorte, sterfte, vestiging, vertrek of gemeentegrenswijziging. Het grootste deel van de administratieve correcties betreft personen waarvan de gemeentelijke overheid na onderzoek heeft vastgesteld dat ze niet meer in de gemeente aanwezig zijn en veelal naar het buitenland zijn vertrokken. Opnemingen betreffen veelal personen die toch weer opduiken (in dezelfde of een andere gemeente) en in de gemeentelijke bevolkingsadministratie worden opgenomen. Overige correcties betreffen verschillen tussen de inwonertallen in twee opeenvolgende jaren (1 januari) die niet kunnen worden verklaard door de aantallen betreffende geboorte, sterfte, immigratie, emigratie en administratieve correcties.

vestigingsoverschot (migratie-overschot)

Het verschil tussen het aantal vanuit het buitenland in de gemeente gevestigde personen en het aantal vanuit de gemeente naar het buitenland vertrokken personen.

1.2.1 Bevolkingsgroei en migratie

	<i>Groningen</i>	<i>Fryslân</i>	<i>Drenthe</i>	<i>Noorden</i>	<i>Nederland</i>
Bevolkingsgroei (2003)					
Totale bevolkingsgroei*	1.387	2.279	1.161	4.827	65.460
Geboorteoverschot	886	2.139	1.021	4.046	58.361
Levend geboren	6.438	7.932	5.516	19.886	200.297
Overledenen	5.552	5.793	4.495	15.840	141.936
Vestigingsoverschot	1.780	1.196	744	3.720	35.629
Vestiging	31.838	29.126	19.830	80.794	731.181
Vertrek	30.058	27.930	19.086	77.074	695.552
Migratie (2003)					
Binnen gemeenten	39.992	36.100	27.198	103.290	950.321
Gevestigde personen	28.323	26.136	17.879	72.338	626.667
Vertrokken personen	28.156	26.632	17.715	72.503	626.667
Uit buitenland	3.515	2.990	1.951	8.456	104.514
Naar buitenland	1.902	1.298	1.371	4.571	68.885
Saldo binnenlandse migratie	167	-496	164	-165	0
Saldo buitenlandse migratie	1.613	1.692	580	3.885	35.629

* De bevolkingsgroei is het geboorteoverschot plus het vestigingsoverschot gecorrigeerd met het saldo correcties. Daardoor is in de tabel het totaal van het geboorteoverschot en vestigingsoverschot niet gelijk aan de bevolkingsgroei.

Bron: CBS

1.2.2 Natuurlijke bevolkingsontwikkeling 1995-2003

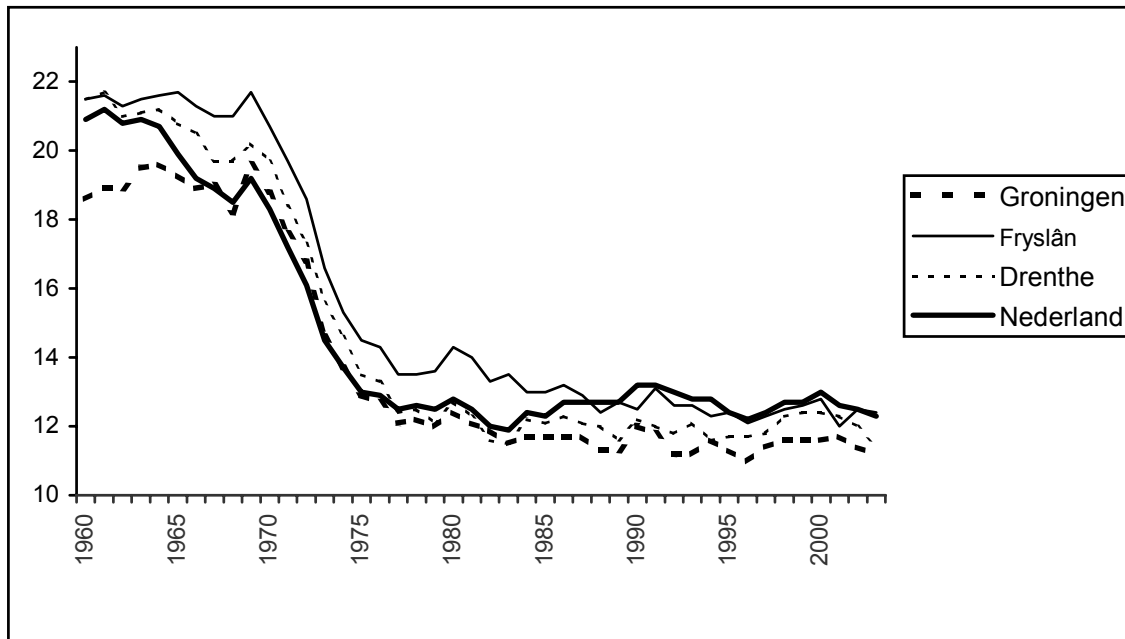

	<i>Groningen</i>	<i>Fryslân</i>	<i>Drenthe</i>	<i>Noorden</i>	<i>Nederland</i>
Geboorteoverschot					
1995	983	1.698	893	3.574	54.838
1996	457	1.477	1.160	3.094	51.960
1997	786	1.844	1.150	3.780	56.660
1998	927	1.970	1.265	4.162	61.926
1999	906	1.939	1.322	4.167	59.958
2000	1.052	2.235	1.295	4.582	66.092
2001	935	2.020	1.439	4.394	62.226
2002	973	2.083	1.130	4.186	59.728
2003	886	2.139	1.021	4.046	58.361
Levendgeborenen					
1995	6.328	7.555	5.305	19.188	190.513
1996	6.148	7.424	5.349	18.921	189.521
1997	6.336	7.548	5.421	19.305	192.443
1998	6.472	7.719	5.740	19.831	199.408
1999	6.515	7.799	5.770	20.084	200.445
2000	6.510	8.009	5.822	20.341	206.619
2001	6.626	7.912	5.842	20.380	202.603
2002	6.523	7.987	5.763	20.273	202.083
2003	6.438	7.932	5.516	19.886	200.297
Overledenen					
1995	5.345	5.857	4.412	15.614	135.675
1996	5.691	5.947	4.189	15.827	137.561
1997	5.550	5.704	4.271	15.525	135.783
1998	5.545	5.749	4.375	15.669	137.482
1999	5.609	5.860	4.448	15.917	140.487
2000	5.458	5.774	4.527	15.759	140.527
2001	5.691	5.892	4.403	15.986	140.377
2002	5.550	5.904	4.633	16.087	142.355
2003	5.552	5.793	4.495	15.840	141.936

Bron: CBS

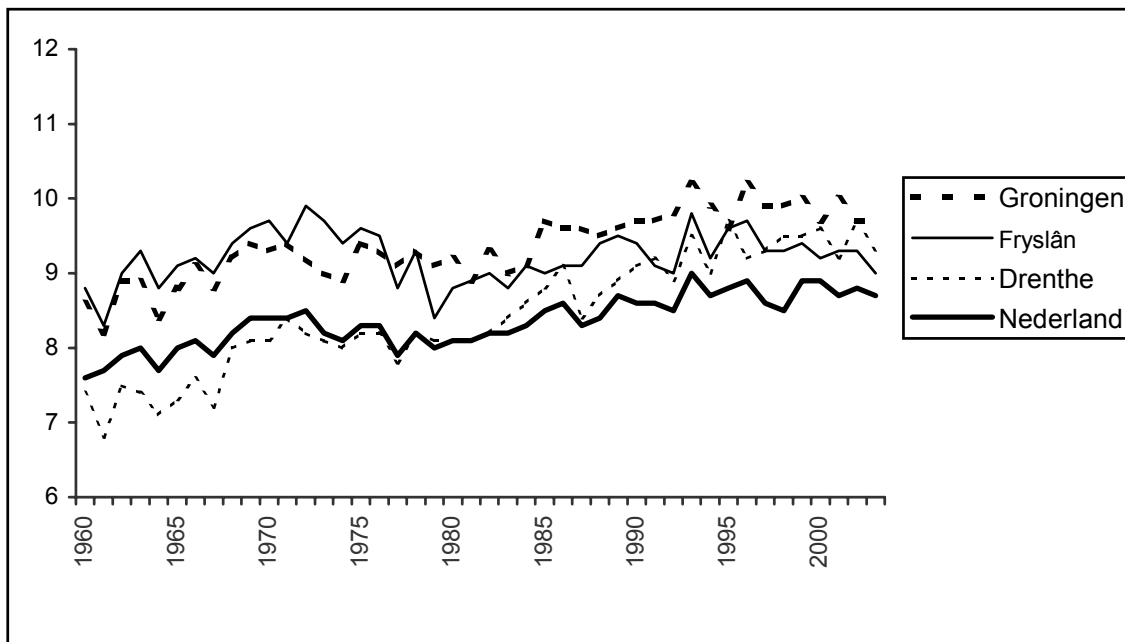
1.2.3 Levendgeborenen 1960-2003 (per 1.000 van de bevolking)

Bron: CBS, bewerking BBO

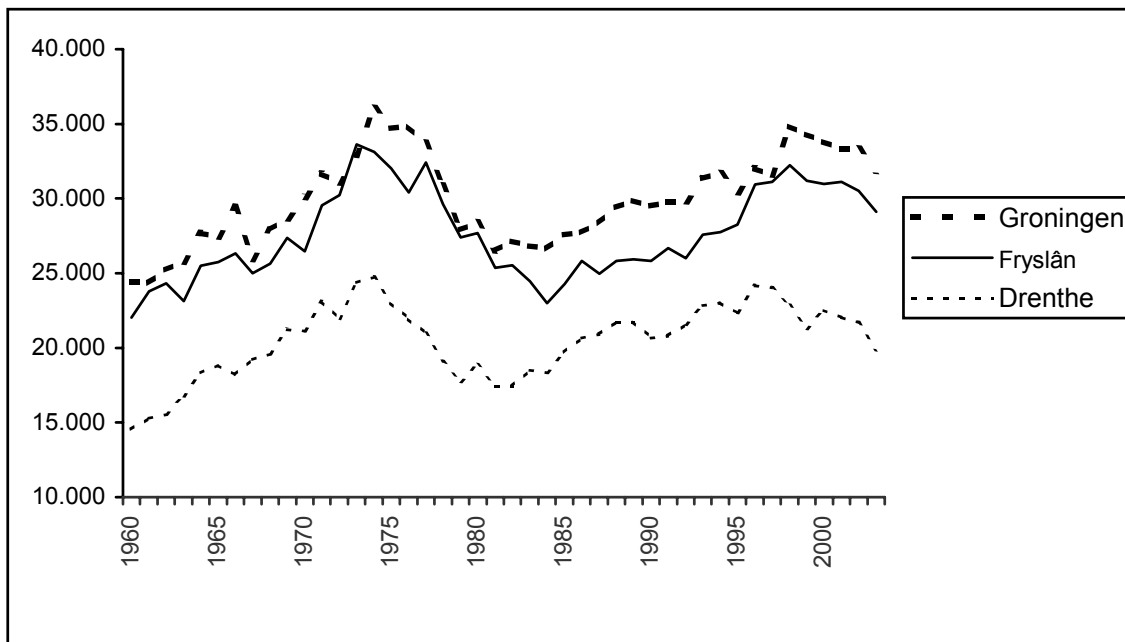

1.2.4 Overledenen 1960-2003 (per 1.000 van de bevolking)

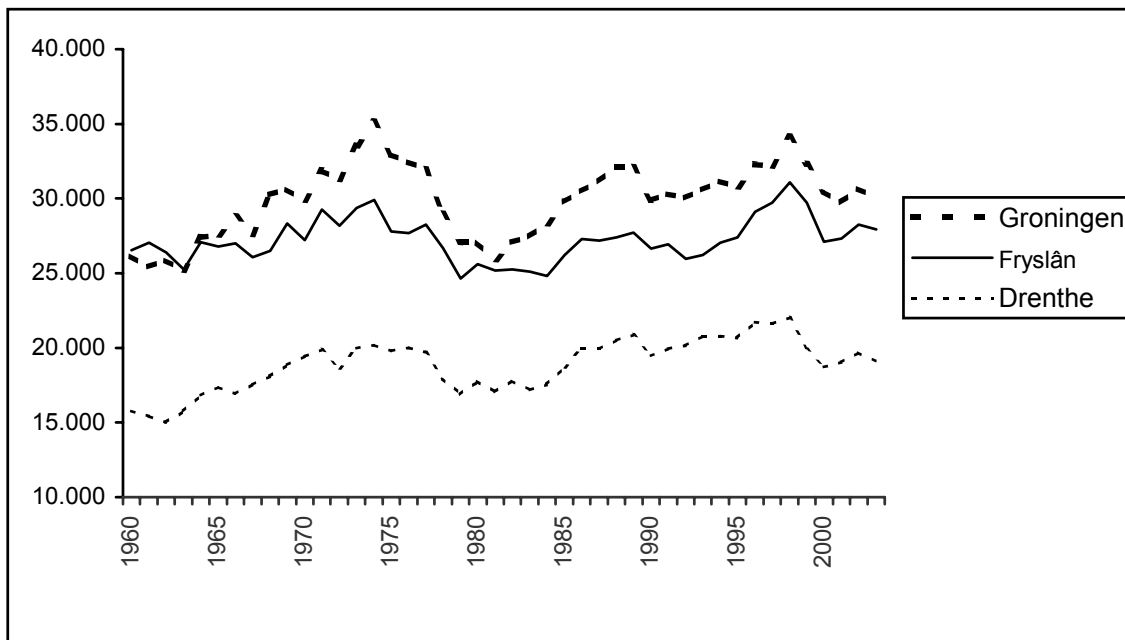
Bron: CBS, bewerking BBO

1.2.5 Gevestigde personen 1960-2003 (absolute aantallen)

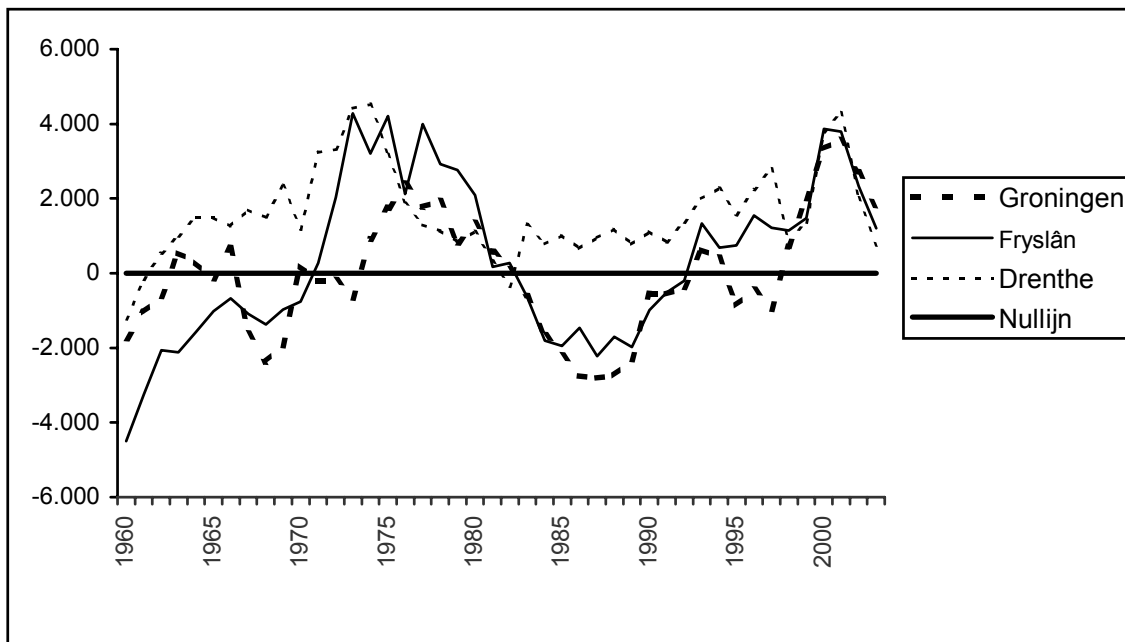
Bron: CBS, bewerking BBO

1.2.6 Vertrokken personen 1960-2003 (absolute aantallen)

Bron: CBS, bewerking BBO

1.2.7 Vestigingsoverschot 1960-2003 (absolute aantallen)

Bron: CBS, bewerking BBO

1.2.8 Binnenlandse verhuizingen en immigratie en emigratie 1996-2003

Binnen gemeenten	<i>Groningen</i>	<i>Fryslân</i>	<i>Drenthe</i>	<i>Nederland</i>
1997	49.503	45.597	31.692	1.106.833
1998	49.145	44.127	32.254	1.106.216
1999	47.790	42.268	31.559	1.058.308
2000	42.379	37.930	29.284	972.256
2001	40.728	38.043	27.875	952.457
2002	41.283	37.123	28.580	966.979
2003	39.992	36.100	27.198	950.321
Vertrokken uit gemeente				
1997	30.417	28.424	20.555	633.356
1998	31.734	29.596	20.031	665.795
1999	30.669	28.568	18.830	637.394
2000	28.520	25.867	17.736	614.097
2001	28.126	26.183	17.893	610.163
2002	28.843	26.954	18.266	628.947
2003	28.156	26.632	17.715	626.667
Gevestigd in gemeente				
1997	28.380	27.290	21.209	633.356
1998	30.435	27.776	19.560	665.795
1999	30.469	27.120	18.749	637.394
2000	28.440	25.721	18.678	614.097
2001	27.784	26.098	18.291	610.163
2002	28.156	26.099	18.727	628.947
2003	28.323	26.136	17.879	626.667
Saldo binnenlandse migratie				
1997	-2.037	-1.134	654	-
1998	-1.299	-1.820	-471	-
1999	-200	-1.448	-81	-
2000	-80	-246	942	-
2001	-342	-85	398	-
2002	-687	-855	461	-
2003	167	-496	164	-
Immigratie				
1997	3.164	3.819	2.808	109.860
1998	3.940	4.310	2.694	122.407
1999	3.821	4.069	2.514	119.151
2000	5.362	5.266	3.846	132.850
2001	5.554	5.020	3.764	133.404
2002	5.204	4.398	2.985	121.250
2003	3.515	2.990	1.951	104.514
Emigratie				
1997	1.774	1.285	1.074	62.218
1998	1.538	1.165	1.059	60.441
1999	1.631	1.141	1.079	59.023
2000	1.690	1.164	1.132	61.201
2001	2.127	1.389	1.439	82.566
2002	3.043	1.985	2.056	96.918
2003	1.902	1.298	1.371	68.885
Saldo buitenlandse migratie				
1997	1.390	2.534	1.734	47.642
1998	2.402	3.145	1.635	61.966
1999	2.190	2.928	1.435	60.128
2000	3.672	4.102	2.714	71.649
2001	3.906	3.878	2.612	70.086
2002	3.402	3.194	1.559	54.522
2003	1.613	1.692	580	35.629

Bron: CBS

1.3 Huishoudens en wonen

De Huishoudensstatistiek is gebaseerd op integrale gegevens afkomstig uit de Gemeentelijke Basisadministratie Persoonsgegevens (GBA). In de Huishoudensstatistiek zijn gegevens opgenomen over (personen in) particuliere en institutionele huishoudens. Van personen op een adres met een éénduidige relatie tot elkaar worden plaats in het huishouden en de huishoudenssamenstelling rechtstreeks afgeleid. Op ongeveer 93 procent van de adressen is dat het geval. Op de resterende 7 procent van de adressen is de huishoudenssamenstelling en plaats in het huishouden van de daar aanwezige personen geïmputeerd. Daarbij is gebruik gemaakt van de Enquête Beroepsbevolking (EBB).

Gegevens over wonen worden verkregen uit het Woningbehoefteonderzoek (WBO). Het WBO levert gegevens over functie (gewone woningen en bedrijfswoningen), grootte (aantal vertrekken), bouwwijze (eengezinswoningen en flats), ouderdom (bouwdecennium), eigendomsverhouding (huur- en koopwoningen), outillages (badgelegenheid, c.v. en dubbel glas), prijs (huur- resp. koopprijs) en ten slotte woonlastenquote (woonlasten: inkomen). Jaarlijks wordt met behulp van de resultaten van de Woningstatistiek, waarin gevraagd wordt naar het aantal toegevoegde en onttrokken woningen, de woningvoorraad geactualiseerd. Als peildatum geldt 1 januari.

bijzondere woongebouwen

(Capaciteit) bijzondere woongebouwen betreft een gebouwencomplex of (deel van een) gebouw dat bestemd is voor institutionele huishoudens. Onder woonruimte capaciteit bijzondere woongebouwen wordt verstaan het aantal plaatsen dat in het gebouw aanwezig is voor permanente huisvesting en bedrijfsmatige huishoudelijke verzorging van een verzameling personen.

eengezinswoningen

Eengezinswoningen zijn woningen welke een geheel pand vormen. Naast vrijstaande woningen vallen hieronder aaneengebouwde woningen, boerderijen met woningen en eengezinsrijhuizen.

eenpersoonshuishouding

Een eenpersoonshuishouden bestaat uit een persoon die alleen in een (deel van een) woonruimte is gehuisvest en zelf in de dagelijkse levensbehoeften voorziet of die een woonruimte deelt met anderen zonder met hen gemeenschappelijk in de dagelijkse levensbehoeften te voorzien.

eenouder gezin

Hieronder wordt verstaan een man of vrouw die samenwoont met een of meer kinderen. Deze kinderen zijn zelf nooit gehuwd (geweest) en hebben geen inwonende kinderen.

institutionele huishoudens

Institutionele huishoudens bestaan uit twee of meer personen voor wie in huisvesting en in dagelijkse levensbehoeften door derden bedrijfsmatig wordt voorzien. Het betreft de bewoners van instellingen zoals verpleeg-, bejaarden- en kindertehuizen, revalidatiecentra en gevangenen die daar in principe langer dan een jaar (zullen) verblijven.

meergezinswoningen

Een deel van een meergezinshuis, zoals een flatwoning, etage-, boven- of benedenwoning, portiekwoning of maisonnette.

meerpersoons huishouden

Meerpersoons huishoudens bestaan uit niet-gehuwde paren, niet-gehuwde paren met kinderen, echtparen en echtparen met kinderen en overige huishoudens.

wooneenheden

Een wooneenheid is een deel van een tot bewoning bestemd gebouw dat, vanuit bouwtechnisch oogpunt gezien, blijvend is bestemd voor permanente bewoning door een particulier huishouden, zonder dat per wooneenheid een toilet en kookgelegenheid aanwezig is. Toilet en kookgelegenheid dienen aanwezig te zijn voor gemeenschappelijk gebruik.

overig huishouden

Een overig huishouden bestaat uit meerdere personen waarin de referentiepersoon geen partner en geen kinderen heeft.

particuliere huishoudens

Een particulier huishouden bestaat uit één of meer personen die alleen of samen in een woonruimte wonen en zelf in hun dagelijkse behoeften voorzien.

1.3.1 Samenstelling en grootte van huishoudens en woningen

	<i>Groningen</i>	<i>Fryslân</i>	<i>Drenthe</i>	<i>Noorden</i>	<i>Nederland</i>
Samenstelling (1 januari 2003)					
Totaal	265.326	270.581	198.078	733.985	6.995.724
Een persoonshuishouding	103.225	86.135	54.566	243.926	2.383.580
Meer personen huishouding	162.101	184.446	143.512	490.059	4.612.144
waarvan huishoudens met kinderen	81.857	98.362	75.058	255.277	2.516.988
Woningen (1 januari 2004)					
Totaal (x. 1.000)	247	269	197	714	6.810

Bron: CBS

1.3.2 Samenstelling huishoudingen

	<i>Groningen</i>	<i>Fryslân</i>	<i>Drenthe</i>	<i>Noorden</i>	<i>Nederland</i>
Totaal (1 januari 2003)	265.326	270.581	198.078	733.985	6.995.724
Eenpersoonshuishoudingen	103.225	86.135	54.566	243.926	2.383.580
Meerpersoonshuishoudingen	162.101	184.446	143.512	490.059	4.612.144
Niet gehuwde paren (1 januari 2003)					
Totaal	30.364	29.025	19.712	79.101	714.200
Geen kinderen	21.390	19.722	13.295	54.407	500.064
1 kind	4.641	4.783	3.428	12.852	115.018
2 kinderen	3.439	3.483	2.392	9.314	78.087
3 kinderen of meer	894	1.037	597	2.528	21.031
Gehuwde paren (1 januari 2003)					
Totaal	114.997	139.810	112.965	367.772	3.425.384
Geen kinderen	56.606	64.847	54.291	175.744	1.546.656
1 kind	20.847	23.814	19.396	64.057	644.675
2 kinderen	26.392	32.750	27.607	86.749	847.733
3 kinderen of meer	11.152	18.399	11.671	41.222	386.320
Een ouder huishouden (1 januari 2003)					
Totaal	14.492	14.096	9.967	38.555	424.124
1 kind	8.817	8.272	5.904	22.993	251.141
2 kinderen	4.276	4.237	3.090	11.603	128.189
3 kinderen of meer	1.399	1.587	973	3.959	44.794
Overig (1 januari 2003)	2.248	1.515	868	4.631	48.436

Bron: CBS

1.3.3 Woningen en gebouwen

	<i>Groningen</i>	<i>Fryslân</i>	<i>Drenthe</i>	<i>Noorden</i>	<i>Nederland</i>
<i>X 1.000</i>	<i>2004</i>	<i>2004</i>	<i>2004</i>	<i>2004</i>	<i>2004</i>
(Gewone) woningen	247	269	197	714	6.810
<i>waarvan eengezinswoningen*</i>	<i>180</i>	<i>232</i>	<i>172</i>	<i>584</i>	<i>4.751</i>
<i>waarvan meergezinswoningen*</i>	<i>67</i>	<i>36</i>	<i>24</i>	<i>127</i>	<i>2.012</i>
Wooneenheden	16	1	1	17	111
Recreatiewoningen	2	7	7	16	93
Bijzondere woongebouwen	12	12	13	36	346

---

* Cijfers 1 januari 2003.

Bron: CBS

1.4 Onderwijs

De onderwijsstatistieken van het CBS zijn een verzameling statistieken gebaseerd op integrale opgaven van scholen en andere onderwijsinstellingen. Met de onderwijsstatistieken verzamelt het CBS jaarlijks gegevens van schoolsoorten die bekostigd of gesubsidieerd worden door o.a. de ministeries van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij.

Naast dit gesubsidieerd onderwijs nemen de Onderwijsstatistieken delen van het particulier onderwijs waar: het erkende schriftelijke onderwijs, het buitenschools mondeling onderwijs en het cursorisch ondernemersonderwijs. Het CBS benadert ieder van deze onderwijsinstellingen jaarlijks met een vragenlijst of verkrijgt de gegevens van het ministerie. Echter, onderwijsvolgenden aan andere dan deze instellingen worden niet door de Onderwijsstatistieken waargenomen. Het gaat hier meestal om deeltijdonderwijs. De gegevens over scholen, leerlingen en geslaagden in deze publicatie hebben alleen betrekking op het voltijdonderwijs, voor zover dit ressorteert onder de twee bovenvermelde ministeries.

aantal scholen

Alle onderwijsinstellingen (instelling inclusief vestigingen) in Nederland. De gegevens betreffen scholen in het voltijdonderwijs (inclusief hogescholen en universiteiten) voor zover dit ressorteert onder de ministeries van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. De scholen worden geteld aan het begin van het school- of studiejaar (meestal 15 september).

avo

Algemeen voortgezet onderwijs: mavo, havo, vwo of middenschool.

bo

Basisonderwijs

expertisecentra

Onder expertisecentra wordt verstaan het onderwijs zoals opgenomen in de Wet op de Expertisecentra (WEC). De WEC regelt al het zoals overige speciaal onderwijs (zowel basis als voortgezet) dat niet is opgenomen in de WPO of de WVO en omvat een tiental onderwijssoorten.

hbo

Hoger beroepsonderwijs

mbo

Middelbaar beroepsonderwijs

(v)so

(Voortgezet) speciaal onderwijs betreft onderwijs bestemd voor kinderen voor wie vaststaat dat overwegend een orthopedagogische en orthodidactische benadering is aangewezen.

vbo

Vorbereidend beroepsonderwijs

wo

Het wetenschappelijk onderwijs omvat de universitaire instellingen, de academische ziekenhuizen, de affiliaties met niet-academische ziekenhuizen, de instituten en andere instellingen voor wetenschappelijk onderwijs, zoals de open universiteit en de theologische hogescholen.

1.4.1 Onderwijs (scholen en scholieren en studenten in het voltijdsonderwijs)

	<i>Groningen</i>	<i>Fryslân</i>	<i>Drenthe</i>	<i>Noorden</i>	<i>Nederland</i>
Aantal leerlingen (2002/2003)*					
<i>Naar geslacht</i>					
Totaal	163.070	147.980	85.070	396.120	3.711.350
Man	82.860	75.060	44.160	202.080	1.878.550
Vrouw	80.110	72.910	40.900	193.920	1.832.800
<i>Naar Schoolsoort</i>					
Basisonderwijs	50.000	62.480	46.790	159.270	1.549.970
Speciaal basisonderwijs	1.520	2.150	1.360	5.030	52.080
Expertisecentra	2.300	2.110	770	5.180	51.690
Voortgezet onderwijs**	37450	36770	22140	96.360	913.670
Beroepsopleidende leerweg	18.820	17.730	5.320	41.870	306.460
Beroepsbegeleidende leerweg	8.010	4.980	3.050	16.040	166.560
Educatie	6.710	5.620	3.490	15.820	163.070
Hoger beroepsonderwijs	18.090	16.140	2.150	36.380	325.950
Wetenschappelijk onderwijs	20.170	-	-	20.170	181.890
Aantal leerlingen naar richting (1999/2000)***					
Openbaar	63.874	46.278	38.848	149.000	880.963
Bijzonder	76.566	86.168	37.601	200.335	2.322.448
Rooms-katholiek	2.925	5.252	4.679	12.856	839.847
Protestants-christelijk	31.866	58.944	22.936	113.746	716.633
Overig	41.775	21.972	9.986	73.733	765.968
Scholen (1999/2000)***					
Totaal aantal scholen	419	570	353	1.342	9.017

* Gegevens zijn afgerond op tientallen. Daardoor komen de optellingen niet altijd overeen met de totalen.

** Het speciaal voortgezet onderwijs is in het voortgezet onderwijs opgenomen.

*** Recenter cijfers zijn niet direct beschikbaar op regionaal niveau.

Bron: CBS; bewerking BBO

Hoofdstuk 2   Arbeid, inkomen en sociale zekerheid

2.1   Arbeidsmarkt

- 2.1.1   Beroepsbevolking en participatie**
- 2.1.2   Beroepsbevolking naar herkomst, leeftijd, onderwijsniveau en positie werkkring**
- 2.1.3   Ontwikkeling van de beroepsbevolking en arbeidsparticipatie**
- 2.1.4   Aantal werkzame personen per bedrijfstak/-klasse**
- 2.1.5   Aantal werkzame personen per bedrijfstak/-klasse in de provincie Groningen naar geslacht en arbeidsduur**
- 2.1.6   Aantal werkzame personen per bedrijfstak/-klasse in de provincie Fryslân naar geslacht en arbeidsduur**
- 2.1.7   Aantal werkzame personen per bedrijfstak/-klasse in de provincie Drenthe naar geslacht en arbeidsduur**
- 2.1.8   Werkloosheid volgens verschillende definities**
- 2.1.9   Ontwikkeling van de geregistreerde werkloosheid**
- 2.1.10   Niet-werkende werkzoekenden naar geslacht, leeftijd, opleiding, duur inschrijving en etniciteit**
- 2.1.11   Vacatures**

2.2   Inkomen, sociale zekerheid en uitkeringen

- 2.2.1   Inkomen en uitkeringen**
- 2.2.2   Besteedbaar inkomen naar geslacht, leeftijd en etniciteit**
- 2.2.3   Uitkeringsontvangers naar geslacht, leeftijd en huishoudenssamenstelling**
- 2.2.4   Ontwikkeling uitkeringsontvangers**

2.1 Arbeidsmarkt

In dit onderdeel zijn cijfers opgenomen over de beroepsbevolking en de werkloosheid. De cijfers zijn gebaseerd op de Enquête Beroepsbevolking (EBB) en de Statistiek geregistreeerde werkloosheid (GW) en gegevens van het Centrum voor Werk en Inkomen (CWI).

arbeidsparticipatie (bruto)

Beroepsbevolking in % van de bevolking van 15-64 jaar.

netto-arbeidsparticipatie (netto)

Werkzame beroepsbevolking in % van de bevolking van 15-64 jaar.

beroepsbevolking

Tot de beroepsbevolking worden gerekend: personen die tenminste 12 uur per week werken, of personen die werk hebben aanvaard waardoor ze tenminste 12 uur per week gaan werken, of personen die verklaren tenminste 12 uur per week te willen werken, daarvoor beschikbaar zijn en activiteiten hebben ontplooid om werk voor tenminste 12 uur per week te vinden.

Beroepsniveau

Elementaire beroepen: beroepen waarin eenvoudige werkzaamheden worden uitgevoerd. Lagere beroepen: beroepen waarin werkzaamheden met een werkniveau op vbo-niveau worden uitgevoerd. Middelbare beroepen: beroepen waarin werkzaamheden met een werk- en denkniveau op mbo-niveau worden uitgevoerd. Hogere beroepen: beroepen waarin werkzaamheden met een werk- en denkniveau op hbo-niveau worden uitgevoerd. Wetenschappelijke beroepen: beroepen waarin werkzaamheden met een werk- en denkniveau op wetenschappelijk niveau worden uitgevoerd.

GWL

GWL is de geregistreeerde werkloosheid: personen die ingeschreven staan bij een arbeidsbureau als werkzoekende, geen betaald werk hebben voor 12 uur per week of meer en binnen twee weken beschikbaar zijn voor een werkring van 12 uur of meer per week. Het werkloosheidspercentage is de GWL gedeeld door de beroepsbevolking.

NWW

NWW is niet-werkende werkzoekenden: personen die staan ingeschreven bij het arbeidsbureau als werkzoekende en die niet via een arbeidsovereenkomst werken voor 12 uur of meer per week. Het werkloosheidspercentage is de NWW gedeeld door de beroepsbevolking.

vacature

Een arbeidsplaats waarvoor, binnen of buiten een onderneming of instelling, personeel wordt gezocht dat onmiddellijk of zo spoedig mogelijk geplaatst kan worden. De aantallen zijn gebaseerd op de betreffende kwartaalenquête van het CBS.

werkzame beroepsbevolking

Degenen van de beroepsbevolking die tenminste 12 uur per week werken.

WLBB

WLBB is de werkloze beroepsbevolking: personen zonder werkring of met een werkring van minder dan 12 uur per week die zelf actief zoeken en beschikbaar zijn voor een werkring van minstens 12 uur per week, en personen die een werkring van minstens 12 uur per week aanvaard hebben maar nog niet met de werkzaamheden zijn begonnen. Het werkloosheidspercentage is de WLBB gedeeld door de beroepsbevolking.

2.1.1 Beroepsbevolking en participatie

	<i>Groningen</i>	<i>Fryslân</i>	<i>Drenthe</i>	<i>Noorden</i>	<i>Nederland</i>
Beroepsbevolking (x 1.000)					
Totaal (2003)	253	282	215	750	7.510
Werkzaam (2003)	232	265	204	701	7.114
Werkloos (2003)	21	17	11	50	396
Niet beroepsbevolking (2003)	140	142	99	381	3.410
Werkloosheidspercentage (WLBB; 2003)*	8,2%	6,2%	5,2%	6,6%	5,3%
<i>Beroepsbevolking naar sekse</i>					
Man (2003)	148	170	127	445	4.368
Vrouw (2003)	105	112	88	305	3.142
Arbeidsparticipatie (%)					
Bruto (2003)	64,3%	66,6%	68,5%	66,3%	68,8%
Netto (2003)	59,0%	62,4%	64,9%	61,9%	65,1%
<i>Naar sekse (netto)</i>					
Mannen (2003)	68,6%	74,3%	76,2%	72,9%	75,3%
Vrouwen (2003)	49,1%	50,0%	53,3%	50,6%	54,7%

* Werkloosheidspercentage Noorden berekening BBO

Bron: CBS

2.1.2 Beroepsbevolking naar herkomst, leeftijd, onderwijsniveau, arbeidsduur, positie werkkring en beroepsniveau*					
	<i>Groningen</i>	<i>Fryslân</i>	<i>Drenthe</i>	<i>Noorden</i>	<i>Nederland</i>
Totaal (2003; x 1.000)	253	282	215	750	7.510
Autochtonen (2003; x 1.000)					
Beroepsbevolking	223	264	199	686	6.216
Werkzaam	207	249	189	645	5.954
Werkloos	16	15	10	41	262
Allochtonen (2003; x 1.000)					
Beroepsbevolking	30	19	16	65	1.293
Werkzaam	25	16	15	56	1.159
Werkloos	5	3	1	9	134
Leeftijd (2003; x 1.000)					
15 – 24 jaar	253	282	215	750	7.510
25 – 34 jaar	34	37	25	96	915
35 – 44 jaar	68	71	52	191	1.961
45 – 54 jaar	70	76	62	208	2.134
55 – 64 jaar	54	67	55	176	1.761
Onderwijsniveau (2002; x 1.000)**					
Basisonderwijs	21	21	18	54	530
Mavo/vbo	49	58	43	139	1.415
Havo/vwo/mbo	107	134	112	338	3.106
Hbo	47	50	33	125	1.399
Wo	27	13	8	45	687
Arbidsduur (werkzame beroepsbevolking; 2003; x 1.000)					
12-19 uur per week	26	25	20	71	650
20-34 uur per week	67	74	59	200	1.889
35 of meer uur per week	139	166	125	430	4.575
Positie werkkring (werkzame beroepsbevolking; 2003; x 1.000)					
Werknemer	205	229	179	613	6.314
Zelfstandige	26	36	25	87	800
Beroepsniveau (werkzame beroepsbevolking; 2002; x 1.000)**					
Elementaire beroepen	18	18	14	51	506
Lagere beroepen	58	73	54	185	1.641
Middelbare beroepen	88	109	88	285	2.767
Hogere beroepen	44	47	33	124	1.524
Wetenschappelijke beroepen	24	13	12	49	614
Onbekend	4	2	2	8	90

* Bij sommige onderverdelingen kunnen de cijfers over de jaren heen relatief sterk fluctueren als gevolg van de omvang van het betreffende onderdeel in de EBB-steekproef.

** Geen recentere cijfers beschikbaar.

Bron: CBS

2.1.3 Ontwikkeling van de beroepsbevolking en arbeidsparticipatie 1991-2003

	Beroeps- bevolking <i>abs. (x 1.000)</i>	Participatie (%)		Netto-participatie (%)	
		<i>bruto</i>	<i>Netto</i>	<i>mannen</i>	<i>Vrouwen</i>
Groningen					
1993	213	56	51	64	37
1995	219	57	51	64	38
1997	232	61	55	67	43
1998	239	63	58	70	45
1999	240	63	58	70	46
2000	244	64	60	71	49
2001	248	64	61	71	51
2002	252	65	60	72	49
2003	253	64	59	69	49
Fryslân					
1993	226	56	51	68	33
1995	238	59	54	69	37
1997	252	62	57	72	41
1998	254	63	58	73	42
1999	264	64	61	74	47
2000	262	63	60	74	45
2001	276	66	63	76	50
2002	277	66	63	75	49
2003	282	67	62	74	50
Drenthe					
1993	178	59	54	71	36
1995	188	62	56	71	41
1997	193	63	59	74	43
1998	197	64	60	75	44
1999	200	65	60	74	46
2000	200	65	62	74	49
2001	206	66	63	76	51
2002	214	68	65	78	51
2003	215	69	65	76	53
Nederland					
1993	6.406	61	57	71	42
1995	6.596	63	58	72	44
1997	6.838	65	61	74	47
1998	6.957	66	62	75	49
1999	7.097	67	64	76	51
2000	7.187	67	65	77	52
2001	7.311	68	65	77	53
2002	7.444	68	66	77	54
2003	7.510	69	65	75	55

Bron: CBS

2.1.4 Aantal werkzame personen per bedrijfstak/-klasse*

		<i>Groningen</i>	<i>Fryslân</i>	<i>Drenthe</i>	<i>Noorden</i>
		<i>2003</i>	<i>2003</i>	<i>2003</i>	<i>2003</i>
A+B	Landbouw en visserij**	12.159	19.353	14.346	45.858
C+D+E	Industrie en Delfstoffenwinning en Electriciteits- en waterleidingbedrijven	39.914	41.515	30.868	112.297
F	Bouwnijverheid	14.481	19.923	13.232	47.636
G	Handel en reparatie	37.697	45.580	32.459	115.736
H	Horeca	9.838	12.191	7.088	29.117
I	Vervoer, opslag en communicatie	14.857	13.473	7.666	35.996
J	Financiële instellingen	6.029	12.177	4.961	23.167
K	Zakelijke dienstverlening	38.252	26.732	16.615	81.599
L	Openbaar bestuur en overheid	16.700	15.068	12.550	44.318
M	Onderwijs	21.843	19.033	10.077	50.953
N	Gezondheids- en welzijnszorg	44.416	41.302	30.392	116.110
O	Overige diensten	10.164	11.985	6.454	28.603
	Totaal	266.350	278.332	186.708	731.390

* Peildatum Groningen en Drenthe 1 april, Fryslân 1 mei. Voltijd en deeltijd. Inclusief uitzendkrachten en inclusief bedrijfshoofden en meewerkende gezinsleden.

** De landbouwgegevens komen uit de Landbouwtellingen van het CBS. Voor de landbouw geldt een urengrens per werkweek van 10 uur. De cijfers uit de CBS Landbouwtelling zijn voor Drenthe nog niet bekend. Daarom zijn de gegevens van 2002 gebruikt.

Bron: Werkgelegenheidsregister Groningen, Fryslân, Drenthe

2.1.5 Aantal werkzame personen per bedrijfstak/-klasse in de provincie Groningen naar geslacht en arbeidsduur*

		Full time	Part time	Uitzend-	Totaal	
		(15 uur of meer per week)	(minder dan 15 uur per week)	banen	man	vrouw
		2003 totaal	2003 totaal	2003 totaal		
A+B	Landbouw en visserij**	9.706	1.995	603	8.828	3.476
C+D	Industrie en Delfstoffenwinning	34.665	1.166	1.816	1.127	117
E	Electriciteits- en waterleidingbedrijven	1.823	1	443	32.060	6.610
F	Bouwnijverheid	13.382	558	541	13.371	1.110
G	Handel en reparatie	26.434	10.829	434	20.689	17.008
H	Horeca	5.093	4.382	363	4.777	5.061
I	Vervoer, opslag en communicatie	12.483	1.769	605	11.576	3.281
J	Financiële instellingen	5.275	396	358	3.325	2.704
K	Zakelijke dienstverlening	27.797	7.997	2.458	22.828	15.424
L	Openbaar bestuur en overheid	15.567	268	865	10.077	6.623
M	Onderwijs	18.024	3.681	138	10.671	11.172
N	Gezondheids- en welzijnszorg	33.346	10.266	804	9.993	34.423
O	Overige diensten	7.169	2.489	506	4.689	5.475
	Totaal	210.764	45.797	9.934	154.011	112.484

* Gegevens per sector niet beschikbaar. Peildatum 1 april 2003. Inclusief uitzendbanen. Inclusief bedrijfshoofden en meewerkende gezinsleden.

** De landbouwgegevens komen uit de Landbouwtellingen van het CBS. Voor de landbouw geldt een urengrens per werkweek van 10 uur.

Bron: Werkgelegenheidsregister Groningen (www.arbeidsmarktgroningen.nl), bewerking BBO

2.1.6 Aantal werkzame personen per bedrijfstak/-klasse in de provincie Fryslân naar geslacht en arbeidsduur*

		Full time (15 uur of meer per week) 2003		Part time (minder dan 15 uur per week) 2003		Totaal 2003	
		<i>man</i>	<i>Vrouw</i>	<i>man</i>	<i>vrouw</i>	<i>Man</i>	<i>vrouw</i>
A+B	Landbouw en visserij**	12.097	3.648	1.885	1.723	13.982	5.371
C+D	Industrie en Delfstoffenwinning	31.489	6.706	720	1.338	32.209	8.044
E	Electriciteits- en waterleidingbedrijven	832	406	21	3	853	409
F	Bouwnijverheid	17.846	1.030	448	599	18.294	1.629
G	Handel en reparatie	19.437	12.076	5.422	8.645	24.859	20.721
H	Horeca	3.521	3.053	2.212	3.405	5.733	6.458
I	Vervoer, opslag en communicatie	8.866	1.960	1.460	1.187	10.326	3.147
J	Financiële instellingen	5.891	4.854	875	557	6.766	5.411
K	Zakelijke dienstverlening	12.666	6.290	2.880	4.896	15.546	11.186
L	Openbaar bestuur en overheid	9.932	4.819	84	233	10.016	5.052
M	Onderwijs	6.519	7.888	1.149	3.477	7.668	11.365
N	Gezondheids- en welzijnszorg	6.501	23.337	751	10.713	7.252	34.050
O	Overige diensten	4.050	3.746	1.663	2.526	5.713	6.272
	Totaal	139.647	79.813	19.570	39.302	159.217	119.115

* Peildatum 1 mei 2003. Inclusief uitzendbanen. Inclusief bedrijfshoofden en meewerkende gezinsleden. Vanaf 1999 is de telling aangepast, zodat er afwijkingen over de jaren heen kunnen optreden.

** De landbouwgegevens komen uit de Landbouwtellingen van het CBS. Voor de landbouw geldt een urengrens per werkweek van 10 uur.

Bron: Werkgelegenheidsregister Fryslân (Provincie Fryslân)

2.1.7 Aantal werkzame personen per bedrijfstak/-klasse in de provincie Drenthe naar geslacht en arbeidsduur*

		Full time (12 uur of meer per week) 2003		Part time (minder dan 12 uur per week) 2003		Totaal 2003	
		man	vrouw	man	vrouw	man	vrouw
		A	Landbouw**	8.477	3.697	1.191	976
B	Visserij	4	0	0	1	4	1
C	Industrie	1.284	246	8	7	1.292	253
D	Delfstoffenwinning	22.177	5.455	331	870	22.508	6.325
E	Electriciteits- en waterleidingbedrijven	434	55	0	1	434	56
F	Bouwnijverheid	11.802	1.035	178	217	11.980	1.252
G	Handel en reparatie	16.068	9.287	2.870	4.234	18.938	13.521
H	Horeca	2.229	2.159	1.107	1.593	3.336	3.752
I	Vervoer, opslag en communicatie	5.510	1.137	621	398	6.131	1.535
J	Financiële instellingen	2.352	2.348	123	138	2.475	2.486
K	Zakelijke dienstverlening	8.081	4.558	745	3.231	8.826	7.789
L	Openbaar bestuur en overheid	8.297	4.019	87	147	8.384	4.166
M	Onderwijs	3.980	4.915	341	841	4.321	5.756
N	Gezondheids- en welzijnszorg	5.017	20.636	531	4.208	5.548	24.844
O	Overige diensten	2.334	2.587	516	1.017	2.850	3.604
	Totaal	98.046	62.134	8.649	17.879	106.695	80.013

* Peildatum 1 april 2003. In 2000 en 2001 werd 1 juni als peildatum gehanteerd en daarvoor 1 mei. Inclusief bedrijfshoofden en meewerkende gezinsleden. Inclusief uitzendbanen.

** De landbouwgegevens komen uit de Landbouwtellingen van het CBS. De cijfers uit de CBS Landbouwtelling zijn nog niet bekend. Daarom zijn de gegevens van 2002 gebruikt. Voor de landbouw geldt een urengrens per werkweek van 10 uur.

Bron: Werkgelegenheidsregister Drenthe (Provincie Drenthe)

2.1.8 Werkloosheid volgens verschillende definities*

	<i>Groningen</i>	<i>Fryslân</i>	<i>Drenthe</i>	<i>Nederland</i>
GWL (2003)**				
abs. (x 1.000)	14	13	8	264
%	5,4	4,6	3,6	3,5
WLBB (2003)**				
abs. (x 1.000)	21	17	11	396
%	8,2	6,2	5,2	5,3
NWW (2003)***				
abs. (x 1.000)	33	32	23	679
%	13,0	11,2	10,8	9,0

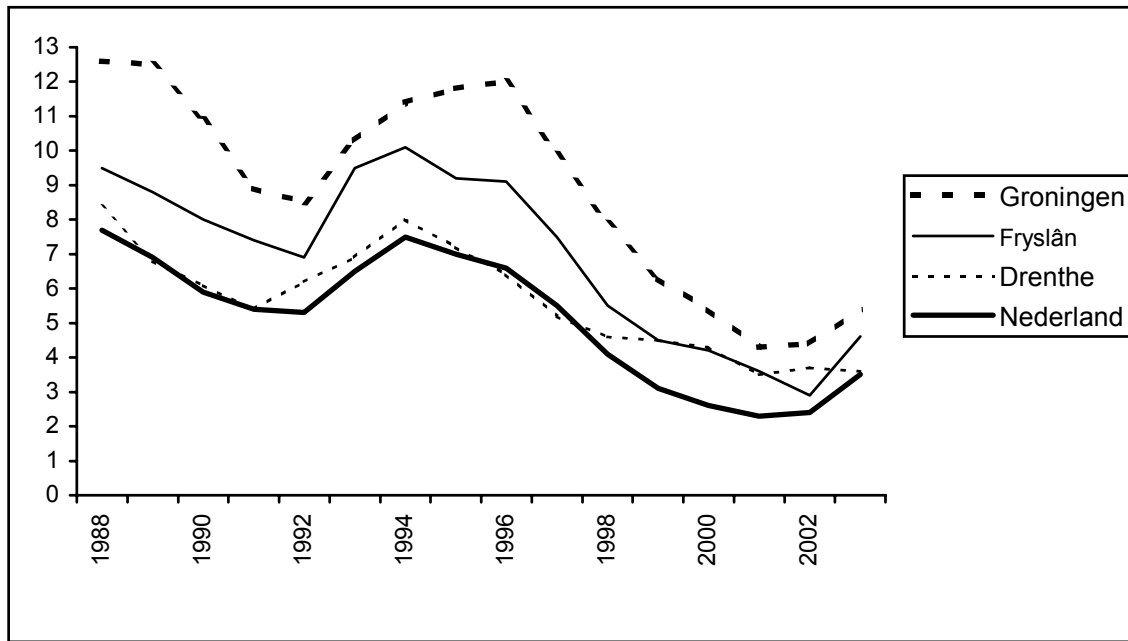
* GWL = geregistreeerde werkloosheid, WLBB = werkloze beroepsbevolking, NWW = niet-werkende werkzoekenden.

** Jaargemiddelde.

*** Ultimo december 2003 (CWI); beroepsbevolking is jaargemiddelde o.b.v. Enquête Beroepsbevolking (CBS)

Bron: CBS, CWI, bewerking BBO

2.1.9 Ontwikkeling van de geregisteerde werkloosheid 1988-2003*

Bron: CBS

2.1.10 Niet-werkende werkzoekenden naar geslacht, leeftijd, opleiding, duur inschrijving en etniciteit					
	<i>Groningen</i> 2003*	<i>Fryslân</i> 2003*	<i>Drenthe</i> 2003*	<i>Noorden</i> 2003*	<i>Nederland</i> 2003*
Totaal					
absoluut	32.970	31.637	23.253	87.860	678.545
werkloosheidspercentage*	13,0%	11,2%	10,8%	11,7%	9,0%
Geslacht					
mannen absoluut	18.711	17.262	12.427	48.400	352.014
mannen %*	12,5%	10,1%	9,6%	10,8%	8,0%
vrouwen absoluut	14.259	14.375	10.826	39.460	326.531
vrouwen %*	13,8%	13,0%	12,6%	13,2%	10,5%
Leeftijd					
15 t/m 23 jaar	3.962	3.991	2.635	10.588	68.854
24 t/m 26 jaar	2.460	2.061	1.403	5.924	41.042
27 t/m 29 jaar	2.446	2.082	1.447	5.975	44.763
30 t/m 39 jaar	8.640	7.979	5.724	22.343	181.784
40 t/m 49 jaar	7.652	7.207	5.630	20.489	161.268
50 t/m 57,4 jaar	4.737	4.843	3.701	13.281	104.517
>= 57,5 jaar	3.073	3.474	2.713	9.260	76.317
Opleiding					
Lager onderwijs	4.482	4.256	3.324	12.062	123.424
Vmbo	10.764	10.977	7.721	29.462	219.835
Mbo	11.677	12.307	9.468	33.452	215.617
Hbo	3.527	3.033	2.023	8.583	71.522
Wo	2.115	710	533	3.358	35.814
Onbekend	405	354	184	943	12.333
Duur inschrijving					
< 1 jaar	16.271	16.376	11.844	44.491	339.667
1 t/m 3 jaar	8.240	8.225	6.158	22.623	181.328
> 3jaar	8.459	7.036	5.251	20.746	157.550
Etniciteit					
Autochtoon	28.807	28.158	20.848	77.813	489.370
Etnische minderheden**	4.163	3.479	2.405	10.047	189.175

* Peildatum ultimo december 2003 (CWI); beroepsbevolking is jaargemiddelde o.b.v. Enquête Beroepsbevolking (CBS). Beroepsbevolking naar sekse berekend o.b.v. verhouding in 2002.

** Het CWI hanteert een definitie van etnische minderheden die iets afwijkt van de definitie van niet-westerse allochtonen van het CBS. Het verschil betreft met name personen uit voormalig Joegoslavië en Molukkers. Bij het CWI worden de volgende bevolkingsgroepen op basis van de 'Wet Samen' tot de etnische minderheden gerekend: (1) personen geboren in Turkije, Marokko, Suriname, Nederlandse Antillen, Aruba, voormalig Joegoslavië of in overige landen in Zuid- of Midden-Amerika, Afrika of Azië met uitzondering van Japan en voormalig Nederlands Indië, (2) personen die voorkomen in register bedoeld in artikel 1, onder b, van de Rietkerk-uitkering (Molukkers) en (3) kinderen van de personen onder 1 en 2.

Bron: CWI, bewerking BBO

2.1.11 Vacatures*

	<i>Groningen</i>		<i>Fryslân</i>		<i>Drenthe</i>		<i>Nederland</i>	
	X 1.000		X 1.000		X 1.000		X 1.000	
	2002*	2003**	2002**	2003**	2002**	2003**	2002**	2003**
Totaal	2,7	3,1	3,1	1,4	1,8	1,4	115,1	81,3
Naar bedrijfstak (SBI'93)								
A+B Landbouw/visserij	x	x	x	x	0	0	x	x
C Delfstoffenwinning	x	x	0	0	x	x	x	x
D Industrie	0,2	0,3	0,2	0,3	0,2	0,1	0,2	0,3
E Energie/waterleiding	x	x	x	x	x	x	x	x
F Bouwnijverheid	x	x	x	x	0	0,2	x	x
G Handel	0,6	0,4	0,6	0,2	x	x	0,6	0,4
H Horeca	x	x	x	x	x	x	x	x
I Vervoer/opslag/comm.	x	x	0,1	0	x	x	x	x
J Financiële instellingen	x	x	x	x	x	x	x	x
K Zakelijke diensten	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,1	0,3	0,3
L Overheid	0,3	0,3	0,3	0,2	x	x	0,3	0,3
M Onderwijs	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
N Zorg en welzijn	0,6	0,7	0,6	0,2	0,6	0,5	0,6	0,7
O Cultuur en overige	0,1	0,7	0,1	0	x	x	0,1	0,7
Naar beroepsniveau								
1 Elementaire beroepen	0,1	.	0,2	.	0,1	.	10,7	.
2/3 Lagere beroepen	0,8	.	1	.	0,6	.	33,7	.
4/5 Middelbare beroepen	1,1	.	1	.	0,7	.	43,4	.
6/7 Hoger beroepen	0,6	.	0,6	.	0,3	.	19,6	.
8/9 Wetenschappelijke beroepen	0,2	.	0,3	.	0,1	.	7,6	.
Onbekend	.	.	.	.	.	.	.	.
Naar opleidingsniveau								
Bo	0,2	.	0	.	0	.	5,3	.
Mavo/vbo	0,8	.	0,9	.	0,7	.	34,8	.
Havo/vwo/mbo	1,1	.	1,5	.	0,7	.	47,3	.
Hbo	0,6	.	0,7	.	0,3	.	21,7	.
Wo	0,1	.	0,1	.	0,1	.	6,0	.
Onbekend	.	.	.	.	.	.	.	.

* Bij sommige uitsplitsingen zijn de aantallen zo klein dat het CBS ze niet vrijgeeft. De cellen zijn dan met een X (geheim) ingevuld.

** Peildatum 30 september.

Bron: CBS

2.2 Inkomen, sociale zekerheid en uitkeringen

In de inkomensstatistiek wordt een onderscheid gemaakt naar personen die het gehele jaar inkomen hebben (de categorie 'met 52 weken inkomen') en anderen. Zelfstandigen behoren tot de groep die het gehele jaar inkomen hebben. Personen die in het onderzoeksjaar gedurende kortere tijd of over een qua tijdsduur onbekende periode inkomen hebben, worden samengenomen in de groep 'minder dan 52 weken inkomen'. Studenten, dat wil zeggen personen met een studiebeurs in het kader van de Wet Studiefinanciering, worden altijd tot deze groep gerekend, ook al hebben zij het gehele jaar een baan. Uitzondering op deze algemene regel vormen de studenten die naast hun studiebeurs ook nog winst uit onderneming hebben. Deze groep wordt altijd ingedeeld bij de categorie '52 weken inkomen'. Ook personen die uitsluitend kinderbijslag, individuele huursubsidie en of tegemoetkoming studiekosten ontvangen worden bij de categorie '52 weken inkomen' buiten beschouwing gelaten. Vanuit het grondmateriaal is het niet mogelijk om de groep parttime werkers van de fulltimers te onderscheiden. Hierdoor zullen ook bij de personen met 52 weken inkomen lage inkomens voorkomen.

Abw

Algemene bijstandswet. De Abw heeft betrekking op mensen die periodiek algemene bijstand ontvangen, omdat zij in zodanige omstandigheden verkeren dat zij niet in de noodzakelijke kosten van het bestaan kunnen voorzien. Niet alleen aan Nederlanders kan bijstand worden verleend, ook vreemdelingen die legaal in Nederland verblijven, komen in aanmerking voor bijstand. Bij de vaststelling van de hoogte van de uitkering wordt rekening gehouden met de inkomsten of het vermogen van de eventuele partner.

De gegevens betreffen het aantal uitkeringen. Dat hoeft niet overeen te komen met het aantal personen dat afhankelijk is van een bijstandsuitkering. Bij (echt)paren waarbij beide partners voor een deel recht hebben op een bijstandsuitkering wordt de uitkering als één meegeteld. Omdat de aanvrager per huishouden meestal een man is, worden vrouwen in de sekse verdeling ondervertegenwoordigd.

besteedbaar inkomen

Het besteedbaar inkomen is het bruto-inkomen verminderd met de premies sociale zekerheid en andere betaalde overdrachten (o.a. alimentatie voor ex-partner) en de loon-, inkomsten- en vermogensbelasting.

WA)/WAZ/Wajong

Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO), Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen (WAZ) en Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong).

WW

Werkloosheidswet. De gegevens betreffen het aantal uitkeringen. Het betreft de uitkeringen die aan het eind van het jaar niet waren beëindigd, de zogenoemde lopende uitkeringen.

2.2.1 Inkomsten en uitkeringen

	<i>Groningen</i>	<i>Fryslân</i>	<i>Drenthe</i>	<i>Nederland</i>
Personen met inkomen (2000)				
Aantal personen met 52 weken inkomen (x 1.000)	360	394	308	10.287
% van de bevolking met 52 weken inkomen	63,5%	62,6%	64,9%	64,3%
Gemiddeld besteedbaar inkomen (2000; x 1.000 euro)				
Per persoon met 52 weken inkomen	15,0	15,1	15,3	16,3
Uitkeringsontvangers				
WW (ultimo 4e kwartaal 2003)	9.150	10.820	7.880	188.620
Abw (ultimo 4e kwartaal 2003)	15.360	11.370	6.940	338.320
WAO/WAZ/Wajong (ultimo 4e kwartaal 2003)	36.810	36.990	32.360	972.200

Bron: CBS

2.2.2 Besteedbaar inkomen naar geslacht, leeftijd en etniciteit*

	<i>Groningen</i>	<i>Fryslân</i>	<i>Drenthe</i>	<i>Nederland</i>
Gemiddeld besteedbaar inkomen (2000; x 1.000 euro)				
Per inwoner	10,0	9,9	10,3	11,0
Per persoon (52 weken inkomen)	15,0	15,1	15,3	16,3
<i>Naar geslacht</i>				
Mannen (52 weken inkomen)	17,7	18,0	18,5	19,6
Vrouwen (52 weken inkomen)	11,7	11,4	11,5	12,4
<i>Naar leeftijd</i>				
15-24 jaar	8,1	9,0	9,0	9,1
25-44 jaar	15,7	15,6	15,9	17,1
45-64 jaar	17,3	17,4	17,5	18,6
65 jaar en ouder	12,7	13,0	13,2	13,9
<i>Naar etniciteit</i>				
Autochtoon (52 weken inkomen)	15,0	15,1	15,3	16,4
Niet-westers allochtoon (52 weken inkomen)	12,5	12,4	13,3	13,8

---

* Recentere cijfers niet beschikbaar.

Bron: CBS

2.2.3 Uitkeringsontvangers naar geslacht, leeftijd en huishoudenssamenstelling*

	<i>Groningen</i>	<i>Fryslân</i>	<i>Drenthe</i>	<i>Noorden</i>	<i>Nederland</i>
WW (ultimo 4^e kwartaal 2003)					
Totaal	12.920	14.560	10.760	38.240	286.630
Mannen	8.320	8.880	6.490	23.690	168.420
Vrouwen	4.600	5.670	4.260	14.530	118.190
<i>Naar leeftijd</i>					
jonger dan 25 jaar	1050	1520	940	3.510	18.310
25-34 jaar	3.540	3.580	2.420	9.540	65.830
35-44 jaar	3.280	3.530	2.500	9.310	72.580
45-54 jaar	2.530	2.950	2.270	7.750	60.170
55-64 jaar	2.520	2.980	2.630	8.130	69.660
ABW (2003)					
Totaal	16.630	12.570	7.770	36.970	358.390
Mannen	7.970	5.560	3.420	16.950	155.560
Vrouwen	8.660	7.010	4.350	20.020	202.830
<i>Naar huishoudenssamenstelling</i>					
Echtpaar	2.180	1.860	1.240	5.280	60.630
Een-oudergezin	3.820	3.150	2.020	8.990	93.970
Allenstaande	10.610	7.540	4.470	22.620	202.970
WAO/WAZ/Wajong (ultimo 4^e kwartaal 2003)					
Totaal	36.180	36.360	31.920	104.460	959.150
Mannen	21.440	22.520	19.030	62.990	524.290
Vrouwen	14.730	13.840	12.890	41.460	434.830
<i>Naar leeftijd</i>					
15-24 jaar	1.800	1.800	1.240	4.840	33.790
25-34 jaar	3.870	3.580	3.190	10.640	98.580
35-44 jaar	6.400	5.890	5.420	17.710	175.700
45-54 jaar	10.170	9.650	9.040	28.860	272.150
55-64 jaar	13.920	15.410	13.010	42.340	378.160

---

* Eén persoon kan meerdere uitkeringen ontvangen. De gegevens zijn afgerond op tientallen.

Bron: CBS, gebaseerd op opgaven van het UWV (WW, arbeidsongeschiktheid) en gemeenten (Abw)

2.2.4 Ontwikkeling uitkeringen*

	<i>Groningen</i>	<i>Fryslân</i>	<i>Drenthe</i>	<i>Noorden</i>	<i>Nederland</i>
WW (per 31/12)**					
1993	13.726	17.061	11.915	42.702	353.638
1994	15.718	19.131	13.568	48.417	409.960
1995	14.987	19.301	13.209	47.497	395.222
1996	15.406	18.946	13.632	47.984	381.052
1997	14.471	16.482	12.350	43.303	335.231
1998	13.910	16.210	12.040	42.160	285.830
1999	10.720	12.690	8.950	32.360	222.120
2000	9.150	10.820	7.880	27.850	188.620
2001	7.670	8.770	6.650	23.080	166.010
2002	9.290	10.610	7.890	27.780	204.000
2003	12.920	14.560	10.760	38.240	286.630
ABW (per 31/12)***					
1993	25.925	18.735	9.615	54.275	484.300
1994	26.075	19.255	10.035	55.365	492.225
1995	25.875	19.115	9.690	54.680	489.170
1996	25.445	19.145	10.030	54.620	481.140
1997	22.780	16.970	9.075	48.825	437.390
1998	21.140	15.500	8.240	44.880	412.320
1999	18.770	13.740	7.900	40.410	380.550
2000	16.660	12.300	7.210	36.170	353.640
2001	15.650	11.650	6.950	34.250	342.250
2002	15.510	11.640	7.200	34.350	341.490
2003	16.630	12.570	7.770	36.970	358.390
WAO/WAZ/Wajong (per 31/12)****					
1993	33.617	34.360	29.178	97.155	833.919
1994	32.261	32.796	27.555	92.612	807.488
1995	31.331	31.877	26.999	90.207	787.320
1996	32.289	33.596	28.445	94.330	830.233
1997	32.529	33.927	29.272	95.728	864.768
1998	31.530	32.000	27.630	91.160	887.600
1999	34.790	36.220	31.070	102.080	902.300
2000	35.900	36.920	31.750	104.570	935.650
2001	36.650	37.170	32.440	106.260	960.150
2002	36.810	36.990	32.360	106.160	972.200
2003	36.180	36.360	31.920	104.460	959.150

* Eén persoon kan meerdere uitkeringen ontvangen. Vanaf 1998 afgerond op tientallen.

** Bron CBS, gebaseerd op opgaven van het uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV). Tot 1996 inclusief RWW (Rijksgroepsregeling Werkloze Werknemers). Door een veranderde dataverzameling zijn de gegevens vanaf 1998 niet volledig vergelijkbaar met voorgaande jaren. De gegevens vanaf 1998 zijn gecorrigeerd en niet direct vergelijkbaar met de gegevens tot en met 1997.

*** Bron: CBS, gebaseerd op opgaven van gemeenten. De gegevens vanaf 1998 zijn gecorrigeerd en niet direct vergelijkbaar met de gegevens tot en met 1997.

**** Bron: CBS, gebaseerd op opgaven van het uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV). Tot en met 1997 AAW en WAO, vanaf 1998 WAO, WAZ en Wajong. Door een veranderde dataverzameling zijn de gegevens na 1995 niet zonder meer vergelijkbaar met voorgaande jaren. Door de veranderde wetgeving zijn de gegevens vanaf 1998 niet vergelijkbaar met voorgaande jaren. De gegevens vanaf 1998 zijn gecorrigeerd en niet direct vergelijkbaar met de gegevens tot en met 1997.

Bron: CBS

Hoofdstuk 3   Economie en bedrijfsleven

3.1   Algemene regionaal-economische ontwikkeling

- 3.1.1   Bbp, toegevoegde waarde en productie**
- 3.1.2   Toegevoegde waarde tegen basisprijzen totaal en per arbeidsjaar per sector**
- 3.1.3   Toegevoegde waarde tegen basisprijzen: jaarlijkse groei in procenten**
- 3.1.4   Ontwikkeling bruto toegevoegde waarde tegen basisprijzen**
- 3.1.5   Ontwikkeling bruto toegevoegde waarde tegen basisprijzen per inwoner**
- 3.1.6   Productie naar sector**
- 3.1.7   Ontwikkeling productiewaarde tegen basisprijzen exclusief delfstoffenwinning (index 1995=100)**
- 3.1.8   Omzetontwikkeling per bedrijfstak/-klasse**
- 3.1.9   Exportquote en –ontwikkeling per bedrijfstak/-klasse**

3.2   Bedrijfsleven

- 3.2.1   Bedrijvendynamiek en ontwikkeling bedrijventerreinen en kantoorlocaties**
- 3.2.2   Aantal vestigingen per bedrijfstak/klasse**
- 3.2.3   Bedrijvendynamiek**
- 3.2.4   Ontwikkeling saldo oprichtingen en opheffingen**
- 3.2.5   Uitgesproken faillissementen naar rechtsvorm**
- 3.2.6   Uitgesproken faillissementen van ondernemingen naar bedrijfstak/-klasse**
- 3.2.7   Oppervlakte bedrijventerreinen en prijzen**
- 3.2.8   Oppervlakte kantoorlocaties met voorraad en huurprijs**

3.3   Landbouw en visserij

- 3.3.1   Gebruik van cultuurgrond**
- 3.3.2   Land- en tuinbouwbedrijven naar omvang en bedrijfstype**
- 3.3.3   Landbouwproductie**
- 3.3.4   Hoeveelheid en waarde van op afslagen verhandelde zeevis, garnalen en zoetwatervis**

3.4   Vervoer

- 3.4.1   Motorvoertuigen**
- 3.4.2   Motorvoertuigen per provincie**
- 3.4.3   Luchtvaart**
- 3.4.4   Zeevaart naar Noord-Nederlandse havens**
- 3.4.5   Aantal passagiers naar de Friese Waddeneilanden**
- 3.4.6   Binnenlands goederenvervoer per vervoerstak**
- 3.4.7   Laden en lossen per zee- en binnenschip via Noord-Nederlandse havens**

3.5   Recreatie

- 3.5.1   Overnachtingen naar verblijfs categorie**
- 3.5.2   Capaciteit en bezettingsgraad naar verblijfs categorie**
- 3.5.3   Werkende personen recreatie en toerisme**

3.1 Algemene regionaal-economische ontwikkeling

bbp

Het binnenlands product (marktprijzen) is gelijk aan het totaal van de door de bedrijfsklassen gevormde toegevoegde waarde (basisprijzen), saldo van productgebonden belastingen en -subsidies, en het verbruik toegerekende bankdiensten. Bruto is inclusief afschrijvingen, netto is exclusief afschrijvingen.

productie

De productie omvat de waarde van alle voor de verkoop bestemde goederen en de ontvangsten voor bewezen diensten. Verder omvat de productie producten met een marktequivalent die voor eigen gebruik zijn geproduceerd zoals investeringen in eigen beheer, eigen woningdiensten en landbouwproducten voor eigen consumptie door landbouwers. De productiewaarde hiervan wordt berekend door de geproduceerde hoeveelheid te waarden tegen de prijs die de producent bij verkoop zou hebben ontvangen. De productie is gewaardeerd tegen basisprijzen. De basisprijs is de prijs die de producent daadwerkelijk overhoudt, dus exclusief de handels- en vervoersmarges van derden en exclusief het saldo van productgebonden belastingen (w.o. BTW) en productgebonden subsidies.

toegevoegde waarde

De toegevoegde waarde tegen basisprijzen is gelijk aan het verschil tussen de productie (basisprijzen) en het intermediair verbruik. Tot het intermediair verbruik worden alle producten gerekend, die zijn verbruikt in het productieproces. Dit kunnen al of niet in de verslagperiode aangekochte grondstoffen, halffabrikaten en brandstoffen zijn maar ook diensten zoals communicatiediensten, schoonmaakdiensten en diensten van externe accountants.

3.1.1 Bbp, toegevoegde waarde en productie

	<i>Groningen</i>	<i>Fryslân</i>	<i>Drenthe</i>	<i>Nederland</i>
Bruto binnenlands product (bbp) tegen marktprijzen (2002)*				
bbp (mln. euro; incl. delfstoffen)	17.867	13.952	9.880	429.345
bbp per hoofd (x 1.000 euro; incl. delfst.)	31	22	21	27
Toegevoegde waarde tegen basisprijzen (mln. euro; 2002)*				
Totaal	16.698	13.149	9.255	410.486
Totaal excl. Delfstoffen	12.827	12.492	8.750	399.899
Groei toegevoegde waarde tegen basisprijzen (2001-2002)*				
Totaal	1,8%	2,6%	2,0%	4,1%
Totaal excl. Delfstoffen	5,9%	5,2%	4,0%	4,6%
Productie tegen basisprijzen (mln. euro; 2002)*				
Totaal	29.423	25.029	18.168	818.761
Totaal excl. Delfstoffen	24.603	24.216	17.556	805.428

* 2002 nadere voorlopige cijfers.

Bron: CBS

3.1.2 Toegevoegde waarde tegen basisprijzen totaal en per arbeidsjaar per sector

		<i>Groningen</i>		<i>Fryslân</i>		<i>Drenthe</i>		<i>Nederland</i>	
		2002*		2002*		2002*		2002*	
		TW	TW per arbeidsjaar	TW	TW per arbeidsjaar	TW	TW per arbeidsjaar	TW	TW per arbeidsjaar
SBI'93		<i>mln. euro</i>	<i>euro</i>	<i>mln. euro</i>	<i>euro</i>	<i>mln. euro</i>	<i>euro</i>	<i>mln. euro</i>	<i>euro</i>
A+B	Landbouw, bosbouw en visserij	329	182.778	776	168.696	408	127.500	10.067	112.355
C	Delfstoffen	3.871	2.977.692	657	6.570.000	505	360.714	10.587	1.323.375
D+E	Industrie, openbare nutsbedrijven	2.555	75.369	2.405	66.806	1.635	57.168	67.584	72.113
F	Bouwnijverheid	692	56.260	880	55.346	629	53.305	24.188	58.780
G	Handel, reparatie consumentenart	1.177	49.873	1.313	47.061	1.075	49.769	52.853	57.194
H	Horeca	190	50.000	280	52.830	192	51.892	8.063	53.610
I	Vervoer, opslag en	1.423	109.462	666	67.959	303	55.091	29.712	77.476
J	Financiële instellingen	420	85.714	828	89.032	351	87.750	25.875	103.211
K	Verhuur, zakelijke dienstverlening	2.256	80.860	2.051	89.956	1.587	90.686	82.670	89.470
L	Overheid, defensie, sociale verzekeringen	972	87.568	943	78.583	789	66.864	31.355	69.339
M	Onderwijs (gesubsidieerd)	897	55.714	596	50.508	321	49.385	16.568	51.921
N	Gezondheids- en welzijnszorg	1.436	50.563	1.210	46.008	1.054	51.667	34.163	49.866
O+P	Milieu, cultuur en overige	480	81.356	544	77.714	405	76.415	16.801	77.927
Totaal		16.698	90.799	13.149	69.645	9.255	65.545	410.486	71.376
Totaal excl. Delfstoffen		12.827	69.750	12.492	66.165	8.750	61.969	399.899	69.536

* Nadere voorlopige cijfers. Recentere cijfers niet beschikbaar.

Bron: CBS

3.1.3 Toegevoegde waarde tegen basisprijzen: jaarlijkse groei *

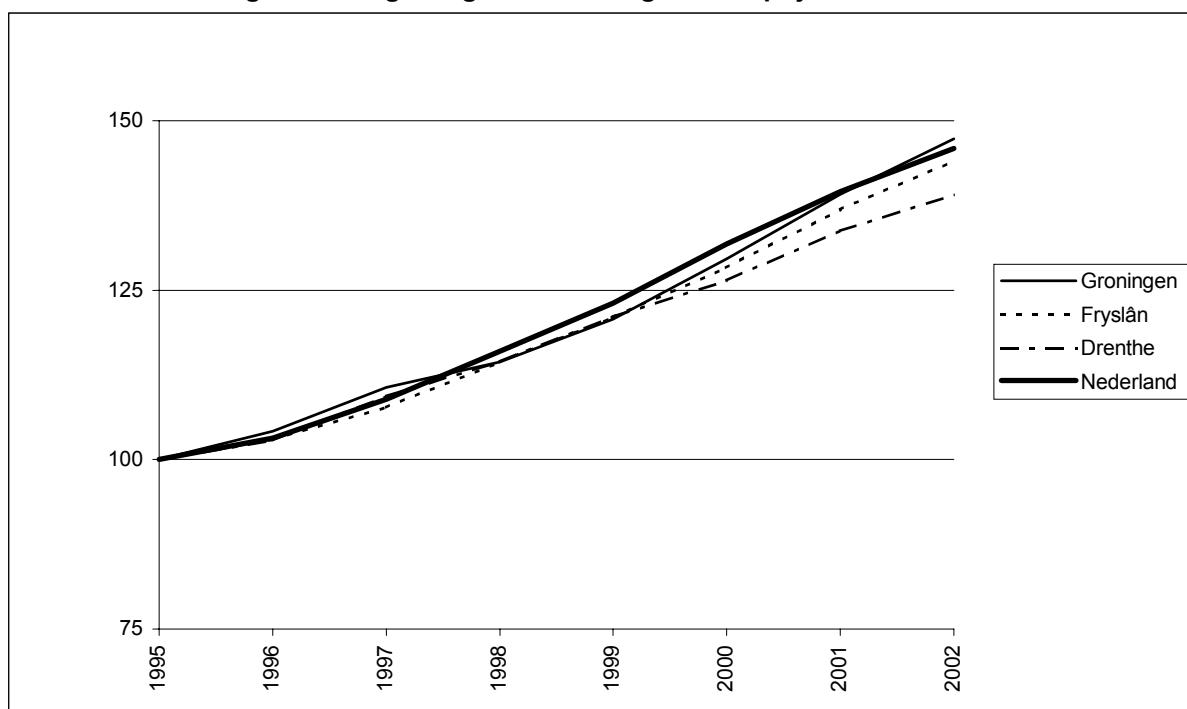
		<i>Groningen</i>		<i>Fryslân</i>		<i>Drenthe</i>		<i>Nederland</i>	
		<i>01-02</i>	<i>97-02**</i>	<i>01-02</i>	<i>97-02**</i>	<i>01-02</i>	<i>97-02**</i>	<i>01-02</i>	<i>97-02**</i>
SBI'93									
A+B	Landbouw, bosbouw en visserij	-4,1%	-8,1%	-6,4%	-8,1%	-5,1%	-11,1%	-4,9%	4,8%
C	Delfstoffen	-9,9%	0,4%	-29,6%	0,4%	-23,1%	-14,4%	-9,9%	20,3%
D+E	Industrie, openbare nutsbedrijven	4,2%	19,7%	4,7%	19,7%	4,4%	14,8%	1,9%	17,0%
F	Bouwnijverheid	8,0%	49,1%	5,8%	49,1%	-1,6%	35,3%	4,4%	46,8%
G	Handel, reparatie consumentenartikelen	4,4%	30,1%	7,3%	30,1%	5,7%	34,4%	4,0%	33,3%
H	Horeca	4,4%	52,0%	8,9%	52,0%	7,3%	35,2%	6,2%	38,6%
I	Vervoer, opslag en communicatie	0,2%	49,0%	5,5%	49,0%	-6,5%	17,4%	4,9%	30,3%
J	Financiële instellingen	2,4%	46,3%	1,5%	46,3%	-5,1%	26,7%	1,7%	44,5%
K	Verhuur, zakelijke dienstverlening	7,3%	34,0%	4,7%	34,0%	3,1%	34,9%	4,0%	41,4%
L	Overheid, defensie, sociale verzekerenden	5,4%	26,2%	5,6%	26,2%	6,2%	18,1%	6,4%	30,7%
M	Onderwijs (gesubsidieerd)	9,1%	46,6%	8,6%	46,6%	7,0%	37,2%	7,0%	37,2%
N	Gezondheids- en welzijnszorg	15,8%	51,5%	14,9%	51,5%	13,1%	55,7%	13,5%	54,8%
O+P	Milieu, cultuur en overige diensten	7,1%	23,4%	0,9%	23,4%	8,6%	34,1%	6,9%	40,0%
Totaal		1,8%	23,8%	2,6%	23,8%	2,0%	23,8%	4,1%	33,5%
Totaal excl. Delfstoffen		5,9%	33,2%	5,2%	33,2%	4,0%	27,1%	4,6%	33,9%

* 2002 nadere voorlopige cijfers. Recenter cijfers niet beschikbaar.

** De totale groei 1997-2002.

Bron: CBS

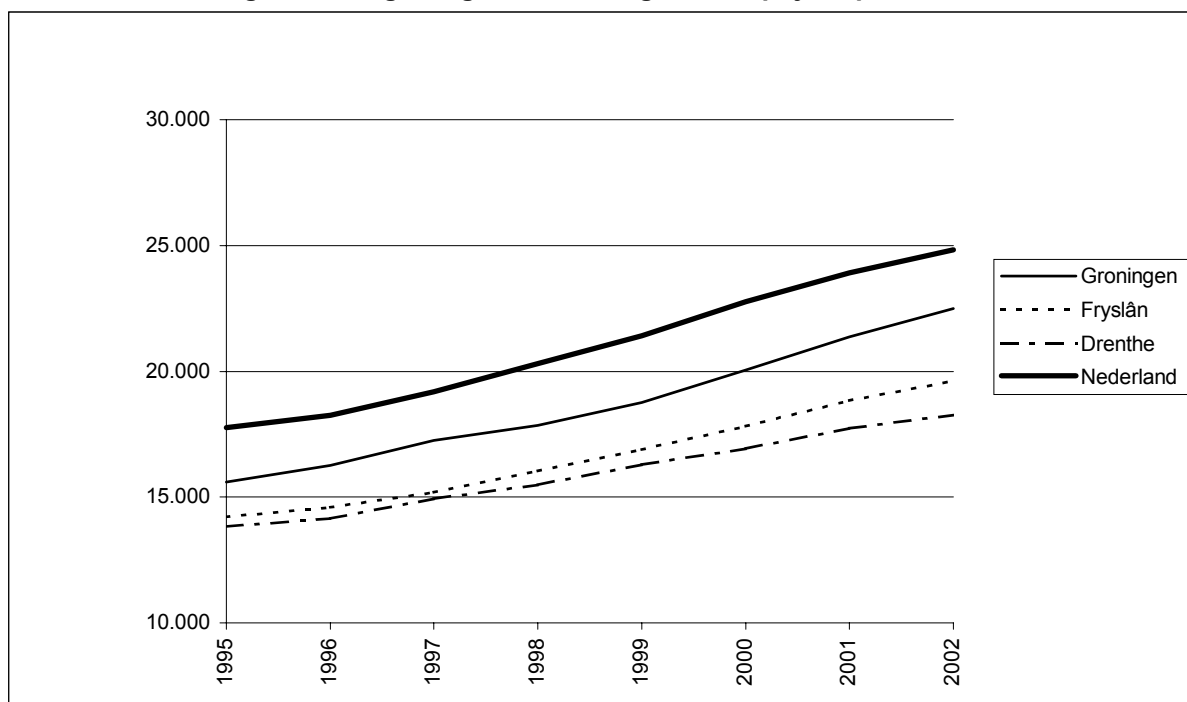
3.1.4 Ontwikkeling bruto toegevoegde waarde tegen basisprijzen*

* Index 1995=100. 2002 nadere voorlopige cijfers. Recentere cijfers niet beschikbaar. Exclusief Delfstoffenwinning.

Bron: CBS, bewerking BBO

3.1.5 Ontwikkeling bruto toegevoegde waarde tegen basisprijzen per inwoner*

* 2002 nadere voorlopige cijfers. Recentere cijfers niet beschikbaar. Exclusief delfstoffenwinning.

Bron: CBS, bewerking BBO

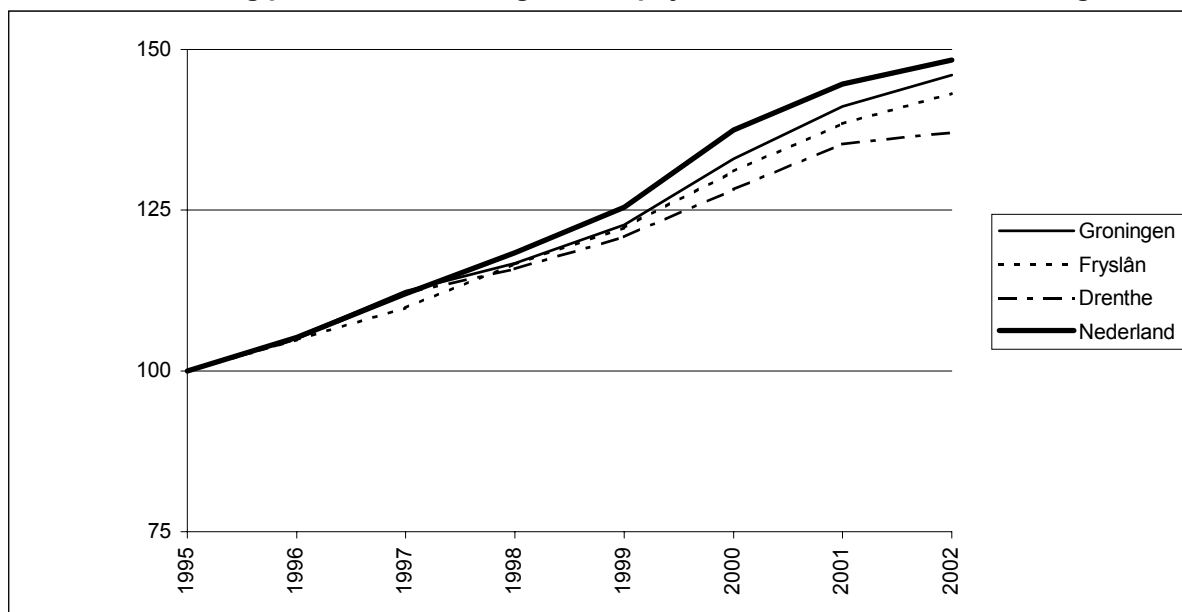
3.1.6 Productie naar sector

		<i>Groningen</i>	<i>Fryslân</i>	<i>Drenthe</i>	<i>Nederland</i>
		<i>2002*</i>	<i>2002*</i>	<i>2002*</i>	<i>2002*</i>
		<i>mln. euro</i>	<i>mln. euro</i>	<i>mln. euro</i>	<i>mln. euro</i>
SBI'93					
A+B	Landbouw, bosbouw en visserij	688	1.318	861	21.876
C	Delfstoffen	4.820	813	612	13.333
D+E	Industrie, openbare nutsbedrijven	7.665	7.168	5.374	229.220
F	Bouwnijverheid	1.840	2.235	1.656	65.362
G	Handel, reparatie consumenten-artikelen	1.931	2.175	1.774	89.136
H	Horeca	377	545	373	15.674
I	Vervoer, opslag en communicatie	2.363	1.179	549	60.745
J	Financiële instellingen	694	1.530	658	43.364
K	Verhuur, zakelijke dienstverlening	3.373	3.039	2.368	127.943
L	Overheid, defensie, sociale verzekeringen	1.610	1.547	1.328	51.517
M	Onderwijs (gesubsidieerd)	1.150	722	390	20.618
N	Gezondheids- en welzijnszorg	1.952	1.601	1.370	45.673
O+P	Milieu, cultuur en overige diensten	958	1.159	856	34.300
Totaal		29.423	25.029	18.168	818.761
Totaal excl. Delfstoffen		24.603	24.216	17.556	805.428

* Nader voorlopige cijfers. Recentere cijfers niet beschikbaar.

Bron: CBS

3.1.7 Ontwikkeling productiewaarde tegen basisprijzen exclusief delfstoffenwinning*

* Index 1995=100. 2002 nadere voorlopige cijfers. Recentere cijfers niet beschikbaar.

Bron: CBS, bewerking BBO

3.1.8 Omzetontwikkeling per bedrijfstak/-klasse*

		<i>Groningen</i>	<i>Fryslân</i>	<i>Drenthe</i>	<i>Noorden</i>	<i>Nederland</i>
		2003	2003	2003	2003	2003
SBI '93						
0	Agrarisch**	99,4	95,8	99,4	97,8	100,0
1-3	Industrie	98,8	99,9	102,0	100,2	99,0
15+16	voedings- en genotmiddelen industrie	98,6	99,4	101,5	99,7	99,7
20+26	hout- en bouwmaterialen industrie	96,7	89,8	96,2	93,4	95,6
21+22	papier- en grafische industrie	98,0	101,1	97,2	98,3	98,6
23-25	chemische en kunststoffenindustrie	99,7	110,3	106,4	104,8	100,1
27-35	Metaalindustrie	100,0	101,2	101,7	101,1	99,1
45	Bouwnijverheid en installatiebedrijven	93,6	95,7	98,9	96,1	96,8
50*** +51	Groothandel	98,3	99,2	100,3	99,4	99,5
521 +522	Detailhandel-food	99,4	104,4	102,7	102,1	101,3
50**** +523/7	Detailhandel-nonfood	98,6	99,0	98,1	98,6	99,1
55	Horeca	97,7	96,5	98,1	97,3	96,9
60-64	Vervoer	98,6	99,9	99,1	99,4	99,8
71+72 +74	Zakelijke dienstverlening	102,9	100,9	98,3	100,9	99,2
	Totale bedrijfsleven	98,6	99,2	100,3	99,4	99,1

* Index 2002=100. De mutaties zijn niet gecorrigeerd voor prijsontwikkelingen en hebben dus betrekking op nominale grootheden.

** Alleen voor zover ingeschreven in het handelsregister; het betreft voornamelijk landbouwloonbedrijven, kwekerijen en hoveniersbedrijven.

*** Exclusief de codes voor de kleinhandel in en reparatie van auto's en motoren.

**** Alleen de codes voor de kleinhandel in en reparatie van auto's en motoren.

Bron: Kamers van Koophandel, Enquête Regionale Bedrijfsontwikkeling (ERBO)

3.1.9 Exportquote en -ontwikkeling per bedrijfstak/-klasse*

SBI '93		Groningen		Fryslân		Drenthe		Noorden		Nederland	
		2003	2003	2003	2003	2003	2003	2003	2003	2003	2003
		quote	index	quote	index	quote	index	quote	index	quote	index
0	Agrarisch**	.	.	.	.	.	.	5,4	113,3	18,2	100,2
1-3	Industrie	45,6	97,1	33,5	96,8	35,7	102,6	38,4	98,5	45,2	98,8
15+16	voedings- en genotmiddelen industrie	50,6	97,7	44,0	90,3	26,1	94,8	41,2	93,5	42,2	97,7
20+26	hout- en bouwmaterialen industrie	31,7	105,4	12,7	98,1	2,4	92,3	17,0	102,4	15,4	97,8
21+22	papier- en grafische industrie	38,6	94,1	13,4	106,8	10,3	95,1	29,8	95,0	26,8	97,2
23-25	chemische en kunststoffen-industrie	47,9	101,6	38,2	119,1	54,8	105,2	50,4	105,5	62,9	99,1
27-35	metaalindustrie	48,3	94,7	25,4	109,9	36,3	108,3	36,5	102,1	49,0	99,9
50*** +51	Groothandel	12,1	103,1	7,3	99,2	10,4	99,0	9,5	100,0	31,7	99,5
60-64	Vervoer	20,0	102,9	10,4	106,7	6,4	118,5	12,2	106,1	24,8	102,4
71+72 +74	Zakelijke dienstverlening	.	.	.	.	.	.	2,4	85,8	7,2	98,2
	Totale bedrijfsleven	22,4	97,9	13,0	97,6	15,6	101,5	16,6	98,8	23,7	99,3

* De exportquote is gedefinieerd als het aandeel van de export in de totale omzet. Index 2002=100. De cijfers zijn niet gecorrigeerd voor prijsontwikkelingen en hebben dus betrekking op nominale grootheden.

** Alleen voor zover ingeschreven in het handelsregister; het betreft voornamelijk landbouwloonbedrijven, kwekerijen en hoveniersbedrijven.

*** Exclusief de codes voor de kleinhandel in en reparatie van auto's en motoren.

Bron: Kamers van Koophandel, Enquête Regionale Bedrijfsontwikkeling (ERBO)

3.2 Bedrijfsleven

Deze paragraaf bevat gegevens over het aantal bedrijven naar economische activiteit, aantal vestigingen en rechtsvorm. Veranderingen in de populatie kunnen verschillende oorzaken hebben, zoals oprichting en opheffing, maar ook activiteitswijziging, groei, inkrimping, verhuizing, fusie, overname, deconcentratie, etc.

rechtsvorm

Indeling van bedrijven naar hun rechtsvorm: besloten vennootschap, naamloze vennootschap, maatschap, eenmanszaak en overige (commanditaire vennootschappen, buitenlandse rechtsvormen, enz.). Bij bedrijven in de landbouw ontbreekt in veel gevallen de informatie over de rechtsvorm. Deze bedrijven zijn ingedeeld bij de overige rechtsvormen. Hierdoor wordt ook het totaal aantal eenmanszaken en besloten vennootschappen onderschat.

vestiging

Een locatie van een onderneming, instelling of zelfstandige beroepsbeoefenaar (dat wil zeggen elke fabriek, werkplaats, kantoor, winkel of andere bedrijfsruimte, dan wel elk complex daarvan) waarin of van waaruit een economische activiteit of zelfstandig (vrij) beroep wordt uitgeoefend door meerdere werkzame personen dan wel door 1 werkzaam persoon voor minimaal 15 uur per week.

oppervlakte bedrijventerreinen

De bruto oppervlakte van bedrijventerrein voor zover het een bedrijfsbestemming heeft, verminderd met de oppervlakte voor openbare voorzieningen, zoals wegen, groenstroken, water en dergelijke. De oppervlakte die reeds uitgegeven is aan de (toekomstige) gebruikers van het terrein. Niet uitgegeven zijn de gronden in handen van gemeente of particulieren die nog niet zijn uitgegeven aan de gebruiker.

3.2.1 Bedrijvendynamiek en ontwikkeling bedrijventerreinen en kantoorlocaties

	<i>Groningen</i>	<i>Fryslân</i>	<i>Drenthe</i>	<i>Nederland</i>
Bedrijvendynamiek				
Vestigingen (2003)*	26.797	31.991	22.784	940.883
Saldo oprichtingen en opheffingen (2003)	403	857	808	28.115
Faillissementen (2003)**	359	244	272	8.748
Ontwikkeling bedrijventerreinen en kantoorlocaties				
Uitgegeven oppervlakte bedrijventerreinen (in ha; 2002)	43	73	46	910
Realisatie kantoorlocaties (2002; in m ²)	19.210	6.950	2.500	707.601

* De afbakening wijkt iets af van die in tabel 3.2.2. De cijfers in 3.2.1. zijn gebaseerd op het handelsregister. Het betreft alleen vestigingen van ondernemingen, waarbij het zakelijk beheer buiten beschouwing is gelaten. In tabel 3.2.2 zijn ook vestigingen van de overheid, non-profitorganisaties (onderwijs, gezondheidszorg) en boerenbedrijven meegeteld. Die zijn niet opgenomen in het handelsregister.

** Faillissementen inclusief natuurlijke personen zonder bedrijf.

Bron: CBS, Kamers van Koophandel (Handelsregister), DG Ruimte/IBIS 2003

3.2.2 Aantal vestigingen per bedrijfstak/klasse*

		<i>Groningen</i>	<i>Fryslân</i>	<i>Drenthe</i>	<i>Noorden**</i>
		<i>2003</i>	<i>2003</i>	<i>2003</i>	<i>2003</i>
A+B	Landbouw en visserij**	4.471	7.163	5.028	16.662
C+D+E	Industrie, Delfstoffenwinning Electriciteits- en waterleidingbedrijven	1.854	2.669	1.242	5.765
F	Bouwnijverheid	2.127	3.461	1.701	7.289
G	Handel en reparatie	6.964	8.328	5.348	20.640
H	Horeca	1.666	2.037	1.183	4.886
I	Vervoer, opslag en communicatie	1.338	1.520	730	3.588
J	Financiële instellingen	1.099	1.842	685	3.626
K	Zakelijke dienstverlening	5.525	6.048	3.284	14.857
L	Openbaar bestuur en overheid	185	202	102	489
M	Onderwijs	1.042	1.004	719	2.765
N	Gezondheids- en welzijnszorg	2.049	1.899	953	4.901
O	Overige diensten	3.115	3.269	1.655	8.039
	Totaal	31.435	39.442	22.630	93.507

* Peildatum Groningen en Drenthe 1 april, Fryslân 1 mei. Groningen en Drenthe inclusief vestigingen zonder werkzame personen. Fryslân vestigingen met minimaal 1 (part time) persoon in dienst. Nevenvestigingen van een bedrijf zijn als afzonderlijke vestigingen meegeteld. Voor het Noorden betreffen de gegevens een optelling van die van de drie provincies, alhoewel de afbakening en de peildatum niet helemaal overeenkomen. De afbakening wijkt iets af van die in tabel 3.2.1. De cijfers in 3.2.1. zijn gebaseerd op het handelsregister. Het betreft alleen vestigingen van ondernemingen, waarbij het zakelijk beheer buiten beschouwing is gelaten. In tabel 3.2.2 zijn ook vestigingen van de overheid, non-profitorganisaties (onderwijs, gezondheidszorg) en boerenbedrijven meegeteld. Die zijn niet opgenomen in het handelsregister.

Bron: Werkgelegenheidsregisters Groningen, Fryslân en Drenthe

---

3.2.3 Bedrijvendynamiek

	<i>Groningen</i>	<i>Fryslân</i>	<i>Drenthe</i>	<i>Noorden</i>
	2003	2003	2003	2003
Oprichtingen*	2.358	2.468	2.293	7.119
Waarvan:				
- industrie	132	159	107	398
- bouw	267	318	261	846
- groothandel	205	249	264	718
- detailhandel + reparatie	431	469	422	1322
- horeca	88	130	115	333
- vervoer, opslag, communicatie	118	99	79	296
- financiële instellingen	72	51	47	170
- zakelijke dienstverlening	630	594	563	1.787
- overige diensten	258	242	259	759
Opheffingen*	1.955	1.611	1.485	5.051
Waarvan:				
- industrie	101	121	109	331
- bouw	206	207	160	573
- groothandel	168	159	195	522
- detailhandel + reparatie	394	309	266	969
- horeca	195	100	86	381
- vervoer, opslag, communicatie	90	92	56	238
- financiële instellingen	52	49	38	139
- zakelijke dienstverlening	452	373	324	1.149
- overige diensten	213	145	155	513

---

* Exclusief vestigingen in het zakelijk beheer, zoals holdings.

Bron: Kamers van Koophandel

3.2.4 Ontwikkeling saldo oprichtingen en opheffingen

	<i>Groningen</i>	<i>Fryslân</i>	<i>Drenthe</i>
1986	448	695	292
1987	508	618	381
1988	622	809	512
1989	680	907	582
1990	826	752	597
1991	805	966	564
1992	983	1.000	714
1993	1.295	1.360	898
1994	1.257	1.254	956
1995	1.411	1.529	932
1996	1.307	1.295	799
1997	988	1.221	757
1998	1.097	1.310	719
1999	862	1.547	721
2000	1.437	1.303	1.053
2001	1.022	1.162	672
2002	601	1.101	80
2003	403	857	808

Bron: Kamers van Koophandel

3.2.5 Uitgesproken faillissementen naar rechtsvorm*

	<i>Groningen</i>	<i>Fryslân</i>	<i>Drenthe</i>	<i>Noorden</i>	<i>Nederland</i>
	<i>2003</i>	<i>2003</i>	<i>2003</i>	<i>2003</i>	<i>2003</i>
Natuurlijk persoon	109	49	89	247	2.362
Ondernemingen	250	195	183	628	6.386
waarvan:					
Eenmanszaak	49	47	29	125	1.151
Besloten vennootschap	176	124	136	436	4.687
Vennootschap onder firma	19	16	13	48	320
Overig	6	8	5	19	228
Totaal	359	244	272	875	8.748

---

* Exclusief de faillissementen later vernietigd t.g.v. verzet, hoger beroep of cassatie.

Bron: CBS

3.2.6 Uitgesproken faillissementen van ondernemingen naar bedrijfstak/-klasse*

	<i>Groningen</i>	<i>Fryslân</i>	<i>Drenthe</i>	<i>Noorden</i>	<i>Nederland</i>
	2003	2003	2003	2003	2003
Landbouw en visserij	1	3	6	10	122
Industrie en	36	35	27	98	804
Bouwnijverheid	43	22	41	106	887
Reparatie en handel	45	40	38	123	1.347
Horeca	13	5	10	28	271
Vervoer, opslag en	19	15	13	47	404
Financiële dienstverlening	31	15	12	58	643
Zakelijke dienstverlening	49	48	30	127	1.610
Onderwijs	12	9	5	26	261
Overig/onbekend	1	3	1	5	37
Totaal	250	195	183	628	6.386

---

* Exclusief de faillissementen later vernietigd t.g.v. verzet, hoger beroep of cassatie.

Bron: CBS

3.2.7 Oppervlakte bedrijventerreinen en prijzen

	<i>Groningen</i>	<i>Fryslân</i>	<i>Drenthe</i>	<i>Noorden</i>	<i>Nederland</i>
Totaal uitgegeven (ha):					
Uitgegeven 1996	50	92	73	214	1.316
Uitgegeven 1997	100	96	76	278	1.518
Uitgegeven 1998	94	104	50	252	1.461
Uitgegeven 1999	92	153	63	315	1.571
Uitgegeven 2000	77	129	61	267	1.341
Uitgegeven 2001	58	81	47	186	974
Uitgegeven 2002	43	73	46	162	910
Uitgeefbaar (1-1-2003; ha):	1.240	725	539	2.504	11.045
Terstond	520	429	442	1391	5.501
niet terstond	720	296	97	1113	5.544
Verkoopprijs (1-1-2003; euro per m ²)*					
Minimaal	29	30	37	32	76
Maximaal	35	38	49	41	92

---

* Euro exclusief BTW. De verkoopprijzen voor het Noorden en Nederland zijn berekend als het ongewogen gemiddelde van de provinciale verkoopprijzen.

Bron: DGRuimte/IBIS 2003 (www.werklocaties.nl), bewerking BBO

3.2.8 Oppervlakte kantoorlocaties met voorraad en huurprijs

	<i>Groningen</i>	<i>Fryslân</i>	<i>Drenthe</i>	<i>Noorden</i>	<i>Nederland</i>
Gerealiseerd (per 1-1-2003; in m ²)*	597.578	489.170	98.860	1.185.608	22.808.234
Realisatie in 2002 (in m ²)*	19.210	6.950	2.500	28.660	707.601
Te realiseren (2002):*					
Binnen vijf jaar (in m ²)	172.045	155.196	76.500	403.741	9.823.381
na vijf jaar (in m ²)	375.000	452.729	52.500	880.229	8.235.833
Huurprijs (1-1-2002; euro per m ²):**					
Minimaal	87	94	113	98	114
Maximaal	97	118	119	111	136

---

* Bruto vloeroppervlak.

** De huurprijzen voor het Noorden en Nederland zijn berekend als het ongewogen gemiddelde van de provinciale verkoopprijzen.

Bron: DGRuimte/IBIS 2003 (www.werklocaties.nl), bewerking BBO

3.3 Landbouw en visserij

De opgenomen gegevens voor landbouw komen uit de de jaarlijkse landbouwtelling van het CBS.

bedrijfs grootte

Het aantal land- en tuinbouwbedrijven uitgesplitst naar bedrijfsgrootte in termen van oppervlakte cultuurgrond.

cultuurgrond

Onder cultuurgrond wordt verstaan alle op de teldatum in gebruik zijnde beteelde grond (inclusief braakland).

graasdier

Graasdieren zijn runderen, schapen, geiten en paarden.

hokdier

Hokdieren zijn varkens en pluimvee. Kalvermesterijen worden niet als hokdierbedrijven geteld, maar als graasdierbedrijven.

oppervlakte cultuurgrond

Oppervlakte cultuurgrond per hoofdtype van de landbouwbedrijven. Een bedrijf wordt tot een bepaald hoofdtype gerekend wanneer de economische omvang van de genoemde activiteit meer is dan 2/3 van de totale bedrijfsomvang. Oppervlakte in gemeten maat betreft de netto beteelbare oppervlakte, inclusief voren en paden die voor de teelt noodzakelijk zijn.

veestapel

Het totaal aantal dieren op land- en tuinbouwbedrijven dat daar op de dag van de telling aanwezig is.

landbouwproductie (bruto opbrengst)

Tot de totale opbrengst (totale bruto productie) behoort alles wat geoogst is of (vermoedelijk) geoogst gaat worden. Tot de totale opbrengst behoort ook dat deel van de productie dat om bijzondere redenen niet geschikt is voor zijn oorspronkelijke bestemming, maar alleen als het nog voor andere normale bedrijfsdoeleinden kan worden aangewend (bijvoorbeeld aardappelen, welke alleen nog voor veevoeder te gebruiken zijn).

3.3.1 Gebruik van cultuurgrond

	<i>Groningen</i> 2003	<i>Fryslân</i> 2003	<i>Drenthe</i> 2003	<i>Noorden</i> 2003	<i>Nederland</i> 2003
Cultuurgrond (in ha)*					
Totaal	163.284	228.709	152.980	544.973	1.923.046
w.v. bestemd voor:					
Akkerbouwgewassen	98.642	38.508	85.249	222.399	813.976
Gras	61.240	188.209	64.394	313.842	985.166
Tuinbouw open grond	2.068	1.590	2.042	5.699	105.527
Tuinbouw onder glas	62	116	246	424	10.542
Braakland	335	185	316	835	3.675
Snelgroeiend hout	938	102	735	1.775	4.160
Bedrijven met (in ha)**					
Akkerbouw	81.274	19.877	55.485	156.637	473.900
Tuinbouw en blijvende teeltbedrijven	1.832	1.813	3.491	7.135	106.783
Graasdierbedrijven	65.797	200.710	77.472	343.979	1.102.311
Hokdierbedrijven	446	514	1.136	2.096	37.289
Combinaties	13.935	5.795	15.396	35.126	202.763

---

* Cultuurgrond gemeten maat.

** Oppervlakte cultuurgrond per hoofdtype van de landbouwbedrijven. Een bedrijf is toegerekend aan een hoofdtype als de betreffende economische activiteit meer dan 2/3 van de totale bedrijfsomvang omvat.

Bron: CBS; bewerking BBO

3.3.2 Land- en tuinbouwbedrijven naar omvang en bedrijfstype

	<i>Groningen</i>	<i>Fryslân</i>	<i>Drenthe</i>	<i>Noorden</i>	<i>Nederland</i>
	<i>2003</i>	<i>2003</i>	<i>2003</i>	<i>2003</i>	<i>2003</i>
Totaal	3.768	6.485	4.343	14.596	85.501
Naar omvang					
Zonder cultuurgrond	63	119	87	269	1.702
0.01 tot 1 ha	74	95	98	267	5.257
1 tot 5 ha	422	780	624	1.826	18.746
5 tot 10 ha	352	662	508	1.522	12.144
10 tot 15 ha	218	376	314	908	7.793
15 tot 20 ha	166	293	261	720	5.824
20 tot 30 ha	381	669	477	1.527	10.028
30 tot 50 ha	818	1.852	909	3.579	14.134
50 tot 100 ha	967	1.447	840	3.254	8.334
100 ha en meer	307	192	225	724	1.539
Bedrijfstype (hoofd- en nevenactiviteit)					
Akkerbouw	1.305	455	1.058	2.818	12.611
Tuinbouw en blijvende teeltbedrijven	172	149	250	571	15.992
Graasdierbedrijven	1.951	5.587	2.494	10.032	43.001
Hokdierbedrijven	90	133	166	389	5.917
Combinaties	250	161	375	786	7.980

Bron: CBS; bewerking BBO

3.3.3 Landbouwproductie*

	<i>Groningen</i>	<i>Fryslân</i>	<i>Drenthe</i>	<i>Noorden</i>	<i>Nederland</i>
	<i>2003</i>	<i>2003</i>	<i>2003</i>	<i>2003</i>	<i>2003</i>
Productie (in 1.000 kg)					
Granen**	331.148	60.715	131.616	523.480	1.533.281
Aardappelen	986.052	301.331	1.049.221	2.336.604	6.468.762
Suikerbieten	771.605	254.187	726.883	1.752.675	6.209.830
Veehouderij					
Rundvee	179.394	522.451	211.117	912.962	3.759.190
Varkens	145.097	105.884	269.752	520.733	11.169.095
Kippen	5.221.647	6.201.416	5.496.986	16.920.049	79.234.855

---

* Oogstraming.

** Tarwe, rogge, gerst, haver en triticale.

Bron: CBS; bewerking BBO

3.3.4 Hoeveelheid en waarde van op afslagen verhandelde zeevis, garnalen en zoetwatervis

---

	<i>Zeevis</i>		<i>Garnalen</i>		<i>Zoetwatervis</i>	
	<i>2003</i>		<i>2003</i>		<i>2003</i>	
	<i>Hoeveelheid in kg (x 1.000)</i>	<i>Waarde in euro (x 1.000)</i>	<i>Hoeveelheid in kg (x 1.000)</i>	<i>Waarde in euro (x 1.000)</i>	<i>Hoeveelheid in kg (x 1.000)</i>	<i>Waarde in euro (x 1.000)</i>
Aanvoerplaats						
Harlingen	12.358	34.258	2.087	5.429	42	29
Lauwersoog	7.768	16.574	3.373	8.454	53	151
Stavoren	-	-	-	-	397	620
Totaal	20.133	50.832	5.460	13.883	492	800

Bron: Productschap Vis

3.4 Vervoer

autobussen

Motorvoertuigen ingericht voor het vervoer van 9 of meer passagiers (exclusief de bestuurder).

bestelauto's

3-en 4-wielige vrachtvoertuigen, waarvan het ledig gewicht vermeerderd met het laadvermogen ten hoogste 3.500 kg bedraagt.

motorfietsen

Motorrijwielen, scooters, motorcarriers en motorinvalidewagens met een motorrijwielkentekenbewijs.

motorvoertuigen

Omvat alle motorvoertuigen die op 1 januari in het voertuigenbestand voorkwamen en voldoen aan de volgende criteria:

- het voertuig moet houderschapsplichtig zijn;
- het voertuig moet voldoen aan de Wet Aansprakelijkheid Motorvoertuigen (WAM);
- de APK-datum (keuringsdatum) mag niet langer dan een jaar verlopen zijn.

overlandvluchten

Vluchten waarbij de opstijging en de daarop volgende landing niet op hetzelfde luchtvaartterrein plaatsvinden.

passagiers (luchtverkeer)

De personen die in het commerciële (handels)verkeer zijn vervoerd, alsmede dienstpassagiers en personen die reizen op gratis verstrekte vliegbiljetten. In deze overzichten zijn de transitopassagiers niet meegeteld; transitopassagiers zijn reizigers welke aankomen en vertrekken met één en hetzelfde vliegtuig (dus zonder overstap).

personenauto's

Motorvoertuigen ingericht voor het vervoer van ten hoogste 8 passagiers (exclusief bestuurder), met inbegrip van combinatiewagens.

speciale voertuigen

Bedrijfsauto's voor bijzondere doeleinden zoals brandweerauto's, reinigingsauto's takelauto's enz.

trekkers

Motorvoertuigen ingericht voor het trekken van opleggers.

terreinvluchten

Vluchten waarbij de opstijging en de daarop volgende landing op hetzelfde luchtvaartterrein plaatsvinden.

vliegtuigbewegingen

Aantal landingen en starts tezamen.

vrachtauto's

4- en meerwielige ongelede vrachtvoertuigen, waarvan het ledig gewicht vermeerderd met het laadvermogen meer dan 3.500 kg bedraagt.

3.4.1 Motorvoertuigen

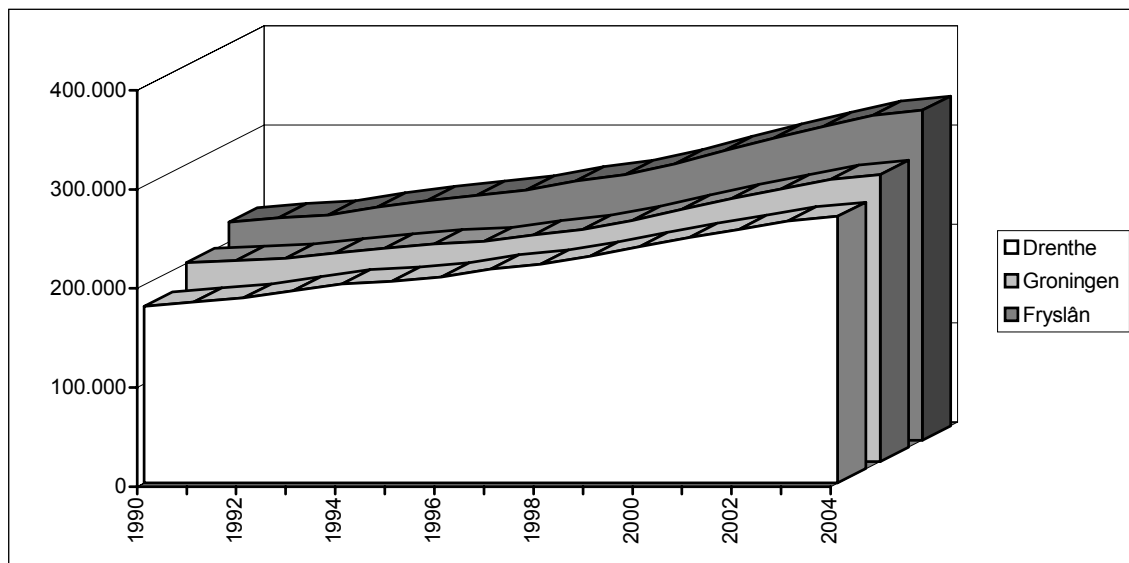
	<i>Groningen</i>	<i>Fryslân</i>	<i>Drenthe</i>	<i>Noorden</i>	<i>Nederland</i>
	<i>1-1-2004</i>	<i>1-1-2004</i>	<i>1-1-2004</i>	<i>1-1-2004</i>	<i>1-1-2004</i>
Motorvoertuigen					
Totaal	289.714	332.832	269.078	891.624	8.495.255
Per 1.000 inwoners	504	518	558	525	523
Personenauto's					
Totaal	230.964	257.784	212.639	701.387	6.908.473
Per 1.000 inwoners	402	401	441	413	425
Bedrijfsauto's					
Totaal	39.315	52.297	36.510	128.122	1.070.215
waarvan:					
Bestelauto's	32.766	42.951	29.884	105.601	866.865
Vrachtauto's	2.133	3.109	2.133	7.375	79.326
Trekkers	1.929	2.410	2.188	6.527	63.445
Speciale voertuigen	2.342	2.684	2.173	7.199	49.235
Autobussen*	145	1.143	132	1.420	11.344
Motorfietsen					
Totaal	19.435	22.751	19.929	62.115	516.567
Per 1.000 inwoners	34	35	41	37	32

* De autobussen van de vervoerder Arriva, die in een groot deel van Groningen, Fryslân en Drenthe rijdt, zijn geregistreerd in Fryslân omdat Heerenveen de hoofdzetel is van Arriva. De verdeling van autobussen over de provincies geeft daarom een scheef beeld.

Bron: CBS

3.4.2 Motorvoertuigen per provincie*

* Per 1 januari van het betreffende jaar.

Bron: CBS

3.4.3 Luchtvaart

	<i>Vliegbewegingen 2003*</i>			<i>Passagiers 2003**</i>	<i>Goederenvervoer 2003 in tonnen</i>
	<i>Totaal</i>	<i>Overland</i>	<i>Terreinvluchten</i>		
Schiphol	408.280	404.376	3.904	39.808.649	1.306.155
Regionale luchthavens					
Rotterdam	66.919	31.261	35.658	616.823	229
Eindhoven	14.804	12.967	1.837	427.696	649
Maastricht	40.688	15.584	25.104	273.347	34.255
Groningen	54.890	11.420	43.470	137.607	-
Kleine luchtvaart					
Totaal kleine luchtvaart	380.722	70.212	310.510	.	.
waarvan:					
Ameland	5.504	2.802	2.702	.	.
Drachten	.	.	.	.	.
Hoogeveen	22.803	3.515	19.288	.	.

---

* Overlandvluchten en terreinvluchten.

** Exclusief transitopassagiers.

Bron: CBS

3.4.4 Zeevaart naar Noord-Nederlandse havens

	<i>Delfzijl/Eemshaven</i> 2003	<i>Harlingen</i> 2003
Zeevaart		
- binnengekomen voor lossen en/of laden	2.365	482
- vissersschepen	1.384**	4.011*
Binnenvaart		
- binnengekomen voor lossen en/of laden	4.002	1.315
- vissersschepen	-**	.
Totaal	5.269	5.808

---

* Viskotters Noordzee en Waddenzee.

** Zeevaart en binnenvaart samen genomen.

Bron: Groningen Seaports, Gemeentelijk Havenbedrijf Harlingen.

3.4.5 Aantal passagiers naar de Friese Waddeneilanden*

	<i>Toeristen 2003</i>	<i>Eilandbewoners 2003</i>	<i>Totaal 2003</i>
Bootsdienst			
Harlingen-Terschelling	370.991	66.188	437.179
Harlingen-Vlieland	155.466	20.129	175.595
Holwerd-Ameland	556.707	61.658	618.365
Lauwersoog-Schiermonnikoog	298.102	22.253	320.355
Totaal	854.809	83.911	938.720

---

* Aantallen retours.

Bron: Rederij Doeksen en Wagenborg Passagiersdiensten B.V.

3.4.6 Binnenlands goederenvervoer per vervoerstak*

		2002 x 1.000 ton	2002 x 1.000 ton	2002 x 1.000 ton	2002 x 1.000 ton
<i>Plaats van lading</i>	<i>Plaats van lossing</i>	<i>Binnenvaart</i>	<i>Spoorwegen</i>	<i>Wegvervoer</i>	<i>Totaal</i>
Noord-Nederland	Noord-Nederland	2.541	.	.	.
	Oost-Nederland	1.369	.	.	.
	Zuid-Nederland	314	.	.	.
	Rijnmond	1.378	.	.	.
	Noordeekanaalgebied	294	.	.	.
	Overig West-Nederland	335	.	.	.
Totaal		6.231	1.953	53.154	61.338
<i>Plaats van lossing</i>	<i>Plaats van lading</i>	<i>Binnenvaart</i>	<i>Spoorwegen</i>	<i>Wegvervoer</i>	<i>Totaal</i>
Noord-Nederland	Noord-Nederland	2.541	.	.	.
	Oost-Nederland	360	.	.	.
	Zuid-Nederland	849	.	.	.
	Rijnmond	1.571	.	.	.
	Noordeekanaalgebied	1.185	.	.	.
	Overig West-Nederland	847	.	.	.
Totaal		7.354	797	57.327	65.478

---

* Meer recente cijfers nog niet beschikbaar.

Bron: CBS

3.4.7 Laden en lossen per zee- en binnenschip via Noord-Nederlandse havens

---

	Delfzijl/Eemshaven		Harlingen	
	2003		2003	
	Zeeschip x 1.000 ton	Binnenschip x 1.000 ton	Zeeschip x 1.000 ton	Binnenschip x 1.000 ton
Lossen				
Landbouwproducten	144	9	2	0
Voedingsproducten	18	58	36	7
Vaste brandstoffen	11	62	.	.
Aardolie en aardolieproducten	7	77	0	122
Ertsen	195	0	0	.
Metalen	25	1	0	0
Ruwe materialen/bewerkte bouwmaterialen	355	749	607	360
Meststoffen	92	5	4	0
Chemische producten	216	234	0	.
Overige goederen	10	11	1	2
Totaal gelost	1.072	1.206	650	491
Laden				
Landbouwproducten	6	96	66	1
Voedingsproducten	5	12	9	28
Vaste brandstoffen	0	0	.	.
Aardolie en aardolieproducten	1	192	0	1
Ertsen	0	2	0	.
Metalen	0	17	0	0
Ruwe materialen/Bewerkte bouwmaterialen	1.111	1.225	413	837
Meststoffen	8	23	0	4
Chemische producten	313	501	0	.
Overige goederen	24	17	2	4
Totaal geladen	1.467	2.085	491	874

Bron: TNO Inro, Blue Ports. Knooppunten voor regionale economie, Case studie Delfzijl, Delft, 2004, en Gemeentelijk Havenbedrijf Harlingen.

3.5 Recreatie

De gegevens in deze paragraaf zijn gebaseerd op het jaarlijkse Toerdata-onderzoek. De data over overnachtingen, capaciteit en bezetting komen uit een jaarlijkse enquête onder bedrijven in de sector. De werkgelegenheidsgegevens komen grotendeels uit de provinciale werkgelegenheidsregisters.

Groepsaccommodaties

Complexen met > 10 slaapplekken.

Kampeerterreinen

Toeristisch: alle kampeerterreinen met toeristische standplaatsen (minimaal 4 slaapplekken per standplaats)

Vast: alle kampeerterreinen met vaste standplaatsen (minimaal 4 slaapplekken per standplaats)

Watersport

Verhuur jachten, slaapplekken etc.

3.5.1 Overnachtingen naar verblijfscategorie

	<i>Groningen</i> 2001 x 1.000	<i>Fryslân</i> 2001 x 1.000	<i>Drenthe</i> 2001 x 1.000	<i>Noorden</i> 2001 x 1.000
Totaal	2.392	11.284	8.478	22.154
Hotels/pensions/logies en ontbijt (B&B)*	536	1.144	620	2.300
Kampeerterreinen (toeristisch)	410	1.845	2.013	4.268
Kampeerterreinen (vast)	567	2.752	2.121	5.440
Groepsaccommodaties	61	1.040	410	1.511
Recreatiewoningen (verhuur)	572	2.823	2.895	6.290
Tweede woningen**	96	247	378	721
Watersport***	150	1.433	41	1.624

---

* B&B = Bed and breakfast (in Fryslân Bed en brochje).

** Voor tweede woningen wordt een vast aantal van 100 overnachtingen per jaar gehanteerd.

*** Overnachtingen vaste ligplaatsen en verhuurvloot.

Bron: Toerdata Noord

3.5.2 Capaciteit en bezettingsgraad naar verblijfs categorie

	<i>Groningen 2001</i>	<i>Fryslân 2001</i>	<i>Drenthe 2001</i>	<i>Noorden 2001</i>
<i>Capaciteit</i>	<i>x 1.000</i>	<i>x 1.000</i>	<i>x 1.000</i>	<i>x 1.000</i>
Hotels/pensions				
aantal hotels/pensions	81	199	142	422
aantal bedden	3.694	7.892	4.412	15.998
Logies en ontbijt				
aantal adressen	69	95	62	226
Kampeerterreinen				
aantal kampeerterreinen	104	326	273	703
aantal standplaatsen toeristisch	4.079	12.947	13.794	30.820
aantal standplaatsen vast	3.131	14.396	10.968	28.495
Groepsaccommodaties				
aantal bedrijven	29	185	96	310
aantal bedden	1.332	12.505	5.176	19.013
Recreatiewoningen (verhuur)	801	4.555	3.361	8.717
Tweede woningen	955	2.473	3.782	7.210
Watersport				
aantal jachthavens	43	182	6	231
aantal ligplaatsen	4.920	28.407	1.190	34.517
aantal verhuurbedrijven	11	151	5	167
aantal verhuurboten	81	2.916	46	3.043
<i>Bezettingsgraad</i>	<i>abs.</i>	<i>abs.</i>	<i>abs.</i>	<i>abs.</i>
Hotels/pensions	0,39	0,37	0,39	.
Kampeerterreinen	0,12	0,18	0,17	.
Groepsaccommodaties	0,25	0,23	0,24	.
Recreatiewoningen (verhuur)	0,39	0,33	0,48	.

Bron: Toerdata Noord

3.5.3 Werkzame personen recreatie en toerisme*

	<i>Groningen 2001</i>	<i>Fryslân 2001</i>	<i>Drenthe 2001</i>	<i>Noorden 2001</i>	<i>Nederland 2001</i>
Totaal	14.878	21.607	11.627	48.112	496.126
Horeca	7.704	8.568	4.181	20.453	223.170
Logies	1.247	3.306	2.858	7.411	64.495
Cultuur, recreatie, sport en amusement	2.914	4.209	2.217	9.340	70.580
Personenvervoer	1.589	2.390	1.335	5.314	86.629
Reisorganisatie en –bemiddeling	531	508	227	1.266	24.419
Recreatiegoederen	580	1.830	568	2.978	18.307
Overige detailhandel	313	796	241	1.350	8.526

---

* Full time en part time.

Bron: Toerdata Noord

Hoofdstuk 4   Politiek en bestuur, belastingen en heffingen

4.1   Politiek en bestuur

4.1.1   Provinciale Staten

4.2   Belastingen en heffingen

4.2.1   Provinciale heffingen

4.2.2   Gemeentelijke heffingen

4.1 Politiek en bestuur

Deze paragraaf omvat gegevens over de verkiezingsuitslag van de Provinciale Statenverkiezingen en de zetelverdeling in Provinciale Staten.

4.1.1 Provinciale Staten

Verkiezingsuitslag 11 maart 2003

	<i>Groningen</i>		<i>Fryslân</i>		<i>Drenthe</i>	
	<i>zetels</i>	<i>%stemmen</i>	<i>zetels</i>	<i>%stemmen</i>	<i>zetels</i>	<i>%stemmen</i>
Opkomstpercentage		55%		61,2%		56,2%
CDA	12	20,9%	16	27,4%	12	24,0%
PvdA	20	33,8%	15	26,2%	19	36,5%
VVD	7	13,4%	6	10,9%	9	18,0%
GroenLinks*	5	8,4%	3	5,4%	4	6,7%
D66	2	4,0%	1	2,5%	2	3,7%
CU	4	7,5%	-	-	2	4,6%
SGP	-	-	-	-	-	0,3%
CU/SGP	-	-	3	5,6%	-	-
SP	3	6,0%	2	4,8%	-	-
LPF	-	1,6%	1	1,7%	1	2,1%
OPD*	-	-	-	-	1	2,1%
FNP*			7	13,2%	-	-
FGF*			1	1,9%	-	-
NCPN*	-	0,8%	-	0,3%	-	-
PvhN*	2	3,6%	-	-	-	-
DB/DO*	-	-	-	-	1	2,0%
Totaal aantal leden	55		55		51	

---

* Groenlinks is in Fryslân Grienlinks; OPD = Onafhankelijke Partijen Drenthe, FNP = Fryske Nasjonale Partij, FGF = Federatie Gemeentebelangen Friesland, NCPN = Nieuwe Communistische Partij Nederland, PvhN = Partij van het Noorden, DB/DO = Drents Belang/DOP.

Bron: www.nederlandkiest.nl, provincies

4.2 Belastingen en heffingen

baatbelasting (bouwgrondbelasting)

Met ingang van belastingjaar 1995 zijn de baatbelasting en de bouwgrondbelasting samengevoegd in de baatbelasting. Ter zake van de in een bepaald gedeelte van de gemeente gelegen onroerende zaak die gebaat is door voorzieningen die tot stand worden of zijn gebracht door of met medewerking van het gemeentebestuur kan van degenen die van die onroerende zaak het genot hebben krachtens eigendom, bezit of beperkt recht, een baatbelasting worden geheven, waarbij de aan de voorzieningen verbonden lasten geheel of gedeeltelijk worden omgeslagen.

forensenbelasting

Een belasting kan worden geheven van de natuurlijke personen die, zonder in de gemeente hoofdverblijf te hebben, er gedurende het belastingjaar meer dan negentig malen nachtverblijf houden anders dan als verpleegde of verzorgde in een inrichting tot verpleging of verzorging van zieken, van gebrekkigen, van hulpbehoevenden of ouden van dagen, of dat er meer dan negentig dagen van het jaar voor zich of hun gezin een gemeubileerde woning beschikbaar houden.

grondwaterbelasting

Grondwaterbelasting wordt opgelegd aan degenen die grondwater onttrekken (voor bijvoorbeeld bemaling of bevoeiing). Grondslag voor de heffing is de hoeveelheid grondwater die wordt onttrokken.

heffing nazorg stortplaatsen

Deze heffing wordt vanaf 1999 opgelegd aan de stortplaats-exploitanten (gemeenten, gemeenschappelijke regelingen, bedrijven). Elke stortplaats komt bij sluiting verplicht in handen van de provincie. De provincie is belast met de nazorg van deze gesloten stortplaatsen (onderhoud, herstel, vervanging, inspectie, onderzoek etc.). Het bedrag van de heffing wordt zodanig vastgesteld dat uit de opbrengst en de daarover verkregen rentebaten en beleggingsopbrengsten de kosten kunnen worden bestreden die naar verwachting gemoeid zullen zijn met de uitvoering van de nazorg.

leges milieubeheer

Leges milieubeheer betreft onder meer leges ingevolge de wet geluidhinder (bij aanvraag ontheffing) en leges ingevolge de ontgrondingenwet (bij aanvraag voor ontgrondingen).

opcenten motorrijtuigenbelasting

Grondslag voor de heffing is een vast percentage over de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting die het Rijk oplegt. Zo worden provinciale opcenten op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting geheven. Deze belasting wordt opgelegd aan de in de provincie wonende of gevestigde houders van personenauto's en motorrijwielen (dus exclusief bestelauto's, vrachtauto's en autobussen) en aan degenen op wier naam een kenteken is gesteld (zoals erkende autohandelaren met zogenoemde groene platen). Vrijgesteld van de heffing van motorrijtuigenbelasting en daarmee dus ook van opcenten zijn voorts onder meer (dieren)ambulances, lijkenvervoer, auto's ouder dan 25 jaar, defensie- en politiematerieel, taxi's.

ozb

Onroerende zaakbelasting.

precariobelasting

Terzake van het hebben van voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond kan een precariobelasting worden geheven.

reclamebelasting

Reclamebelasting is een belasting op alle openbare aankondigingen die vanaf de openbare weg zichtbaar zijn. De belasting kan beschouwd worden als een aanvulling op de precariobelasting.

4.2.1 Provinciale heffingen*

	<i>Groningen</i>	<i>Fryslân</i>	<i>Drenthe</i>	<i>Nederland</i>
Begrote opbrengsten 2004 (mln euro)				
Opcenten motorrijtuigenbelasting	31,6	32,1	29,6	945,9
Grondwaterbelasting	0,5	0,7	0,7	14,0
Heffing nazorg stortplaatsen	0,4	-	1,0	20,0
Leges milieubeheer	0,2	0,1	0,1	3,1
Overige leges	0,1	0,1	0,0	3,8
Totaal	32,8	33,0	31,4	986,8

---

* Voorlopige cijfers.

Bron: CBS

4.2.2 Gemeentelijke heffingen

	Groningen		Fryslân		Drenthe		Nederland	
	<i>totaal</i>	<i>per in-woner</i>	<i>totaal</i>	<i>per in-woner</i>	<i>totaal</i>	<i>per in-woner</i>	<i>totaal</i>	<i>per in-woner</i>
	<i>mln euro</i>	<i>euro</i>	<i>mln euro</i>	<i>euro</i>	<i>mln euro</i>	<i>euro</i>	<i>mln euro</i>	<i>euro</i>
Begrote opbrengsten 2004								
<i>Belastingen</i>								
Totaal belastingen	131,0	228	143,6	224	100,9	210	3.994,6	246
OZB-gebruikers	53,6	93	54,4	85	39,5	82	1.483,8	91
OZB-zakelijk gerechtigden	67,8	118	70,8	101	50,3	105	1.875,4	116
Hondenbelasting	1,1	2	1,4	2	0,1	0	47,4	3
Toeristenbelasting	0,7	1	6,8	11	3,3	7	104,9	7
Reclamebelasting	0,0	0	0,0	0	0,3	1	11,9	1
Baat(bouwgrond)belasting	0,0	0	0,1	0	0,0	0	3,0	0
Forensenbelasting	0,1	0	1,9	3	1,0	2	17,8	1
Parkeerbelasting	7,3	13	7,8	12	6,2	13	385,3	24
Precariobelasting	0,4	1	0,5	1	0,2	0	62,6	4
Roerende woon- en bedrijfsruimtebelasting	0,1	0	0,0	0	-	-	2,6	0
<i>Retributies</i>								
Totaal retributies	108,2	188	108,2	172	91,0	189	2.980,2	184
Rioolrechten	31,6	55	31,6	43	27,2	56	853,8	53
Reinigingsrechten/afvalstoffenheffing	61,3	107	61,3	105	51,0	106	1.604,4	99
Leges bouwvergunningen	10,2	18	10,2	15	8,4	18	342,4	21
Secretarieleges	5,0	9	5,0	9	4,4	9	179,6	11
Totaal belastingen en retributies	239,2	417	253,6	417	191,9	398	6.974,9	430

Bron: CBS

Hoofdstuk 5   Bodemgebruik

5.1   Bodemgebruik

5.1.1   Oppervlakte en bodemgebruik

5.1 Bodemgebruik

In deze paragraaf staan gegevens over oppervlakte en bodemgebruik.

5.1.1 Oppervlakte en bodemgebruik*

	<i>Groningen</i>	<i>Fryslân</i>	<i>Drenthe</i>	<i>Noorden</i>	<i>Nederland</i>
	2000	2000	2000	2000	2000
x 1 ha					
Landbouw	192.296	264.947	194.703	651.946	2.326.047
Bos	6.924	11.766	33.034	51.724	350.128
Droog natuurlijk terrein	2.309	14.962	6.565	23.836	83.257
Nat natuurlijk terrein	3.758	11.978	3.418	19.154	50.079
Verkeer	6.377	8.731	6.769	21.877	113.039
Recreatie	3.627	4.607	4.420	12.654	88.877
Woongebied	10.437	11.283	9.703	31.423	221.141
Bedrijfsterrein	2.932	2.809	2.068	7.809	65.945
Overige bebouwd	1.183	1.216	1.404	3.803	31.245
Semi-bebouwd	3.757	2.627	2.116	8.500	48.573
Binnenwater	6.694	65.054	3.838	75.586	357.440
Buitenwater	56.499	174.107	-	230.606	417.032
Totale oppervlakte	296.790	574.087	268.038	1.138.915	4.152.803
in %					
Landbouw	64,8	46,2	72,6	57,2	56,0
Bos	2,3	2,0	12,3	4,5	8,4
Droog natuurlijk terrein	0,8	2,6	2,4	2,1	2,0
Nat natuurlijk terrein	1,3	2,1	1,3	1,7	1,2
Verkeer	2,1	1,5	2,5	1,9	2,7
Recreatie	1,2	0,8	1,6	1,1	2,1
Woongebied	3,5	2,0	3,6	2,8	5,3
Bedrijfsterrein	1,0	0,5	0,8	0,7	1,6
Overige bebouwd	0,4	0,2	0,5	0,3	0,8
Semi-bebouwd	1,3	0,5	0,8	0,7	1,2
Binnenwater	2,3	11,3	1,4	6,6	8,6
Buitenwater	19,0	30,3	-	20,2	10,0
Totaal	100	100	100	100	100

* Door een andere meetmethode zijn de cijfers 2000 niet direct vergelijkbaar met eerdere cijfers.

Bron: CBS

Hoofdstuk 6   Gemeentelijke gegevens

6.1   Groningen

6.2   Fryslân

6.3   Drenthe

6.1 Groningen

Tabellen

A	Omvang en samenstelling bevolking
B	Stand en loop van de bevolking
C	Huishoudens
D	Beroepsbevolking, werkzoekenden en inkomen
E	Werkzame personen
F	Vestigingen
G	Oprichtingen en opheffingen en bedrijventerreinen
H	Oppervlakte, bevolkingsdichtheid en woningen
I	Onderwijs

Corop

De indeling van Nederland in 40 COROP-gebieden is omstreeks 1970 ontworpen door de Coördinatie Commissie Regionaal Onderzoeksprogramma waaraan de indeling haar naam dankt.

Delfzijl en omgeving:	Appingedam, Delfzijl, Loppersum
Oost-Groningen:	Bellingwedde, Menterwolde, Pekela, Reiderland, Scheemda, Stadskanaal, Veendam, Vlagtwedde, Winschoten
Overig Groningen:	Bedum, De Marne, Eemsum, Groningen, Grootegast, Haren, Hoogezand-Sappemeer, Leek, Marum, Slochteren, Ten Boer, Winsum, Zuidhorn

POP

De indeling naar POP-gebieden is gebaseerd op het Provinciaal Omgevingsplan. Het POP geeft de beleidsmatige basis voor plannen op het gebied van wonen, economie, landschap en natuur, milieu, water en mobiliteit.

Centraal Groningen:	Groningen, Haren, Hoogezand-Sappemeer, Slochteren
Noord Groningen:	Appingedam, Bedum, De Marne, Delfzijl, Eemsum, Loppersum, Ten Boer, Winsum
Oost-Groningen:	Bellingwedde, Menterwolde, Pekela, Reiderland, Scheemda, Stadskanaal, Veendam, Vlagtwedde, Winschoten
West-Groningen:	Grootegast, Leek, Marum, Zuidhorn

Regio Groningen-Assen

De Regio Groningen-Assen is een samenwerkingsverband van de provincies Groningen en Drenthe en twaalf gemeenten in het gebied om de stad Groningen en tussen Groningen en Assen. De samenwerking is gericht op de ruimtelijke en economische ontwikkeling van het gebied. De afspraken zijn vastgelegd in de Regiovisie Groningen-Assen 2030.

Regio Groningen-Assen:	Assen, Bedum, Groningen, Haren, Hoogezand-Sappemeer, Leek, Noordenveld, Slochteren, Ten Boer, Tynaarlo, Winsum, Zuidhorn
------------------------	--

A Omvang en samenstelling bevolking Groningen							
	<i>Inwoners totaal</i>	<i>Mannen totaal</i>	<i>Vrouwen totaal</i>	<i>Niet- westerse allochtonen</i>	<i>0-19 jaar</i>	<i>20-64 jaar</i>	<i>65+ jaar</i>
	<i>1-1-2004</i>	<i>1-1-2004</i>	<i>1-1-2004</i>	<i>1-1-2003</i>	<i>1-1-2004</i>	<i>1-1-2004</i>	<i>1-1-2004</i>
Totaal Groningen	574.384	285.230	289.154	31.819	131.936	359.329	83.119
Gemeente							
Appingedam	12.415	6.025	6.390	552	2.723	7.408	2.284
Bedum	10.816	5.418	5.398	132	2.972	6.509	1.335
Bellingwedde	9.704	4.845	4.859	249	2.117	5.852	1.735
De Marne	11.210	5.724	5.486	431	2.748	6.764	1.698
Delfzijl	28.809	14.425	14.384	2.520	6.760	17.158	4.891
Eemsmond	16.927	8.610	8.317	386	4.323	10.083	2.521
Groningen	179.185	88.630	90.555	15.927	34.727	123.396	21.062
Grootegast	11.934	6.103	5.831	99	3.376	7.012	1.546
Haren	19.048	8.948	10.100	648	4.619	10.180	4.249
Hoogezand-Sappemeer	34.003	16.726	17.277	3.460	8.007	20.637	5.359
Leek	19.485	9.723	9.762	819	5.160	11.709	2.616
Loppersum	11.061	5.581	5.480	159	2.924	6.652	1.485
Marum	10.396	5.355	5.041	368	2.914	6.226	1.256
Menterwolde	12.621	6.364	6.257	212	3.102	7.978	1.541
Pekela	13.482	6.765	6.717	501	3.223	8.183	2.076
Reiderland	7.020	3.493	3.527	146	1.455	4.352	1.213
Scheemda	14.328	7.170	7.158	178	3.437	8.801	2.090
Slochteren	14.906	7.620	7.286	160	3.841	9.066	1.999
Stadskanaal	33.708	16.637	17.071	951	7.877	19.879	5.952
Ten Boer	7.171	3.621	3.550	117	2.068	4.274	829
Veendam	28.275	13.962	14.313	1.767	6.579	17.167	4.529
Vlagtwedde	16.973	8.515	8.458	510	3.830	9.997	3.146
Winschoten	18.500	8.869	9.631	796	3.862	10.959	3.679
Winsum	14.257	7.066	7.191	459	3.964	8.504	1.789
Zuidhorn	18.150	9.035	9.115	272	5.328	10.583	2.239
COROP							
Delfzijl en omgeving	52.285	26.031	26.254	3.231	12.407	31.218	8.660
Oost-Groningen	154.611	76.620	77.991	5.310	35.482	93.168	25.961
Overig Groningen	367.488	182.579	184.909	23.278	84.047	234.943	48.498
POP							
Centraal Groningen	247.142	121.924	125.218	20.195	51.194	163.279	32.669
Noord-Groningen	112.666	56.470	56.196	4.756	28.482	67.352	16.832
Oost-Groningen	154.611	76.620	77.991	5.310	35.482	93.168	25.961
West-Groningen	59.965	30.216	29.749	1.558	16.778	35.530	7.657
Regio Groningen-Assen	443.278	218.870	224.408	27.220	102.433	279.473	61.372

Bron: CBS, bewerking BBO

B Stand en loop van de bevolking Groningen								
	<i>Inwoners totaal</i>	<i>Levend- geborenen totaal</i>	<i>Over- ledenen totaal</i>	<i>Vestiging totaal</i>	<i>Vertrek totaal</i>	<i>Bevolkings- groei* abs.</i>	<i>Bevolkings- groei* %</i>	<i>Inwoners totaal</i>
	1-1-2003	2003	2003	2003	2003	2003	2003	31-12-2003
Totaal Groningen	572.997	6.438	5.552	31.838	30.058	1.387	0,2%	574.384
Gemeente								
Appingedam	12.467	133	111	503	572	-52	-0,4%	12.415
Bedum	10.883	118	91	365	454	-67	-0,6%	10.816
Bellingwedde	9.671	83	98	576	535	33	0,3%	9.704
De Marne	11.180	160	100	605	575	30	0,3%	11.210
Delfzijl	28.972	296	288	1.122	1.264	-163	-0,6%	28.809
Eemsum	17.196	198	140	567	858	-269	-1,6%	16.927
Groningen	177.172	2.021	1.466	13.044	11.015	2.013	1,1%	179.185
Grootegast	12.277	178	92	441	826	-343	-2,8%	11.934
Haren	19.008	170	274	1.192	977	40	0,2%	19.048
Hoogezand-Sappemeer	33.639	368	368	1.631	1.257	364	1,1%	34.003
Leek	19.319	208	153	1.195	1.020	166	0,9%	19.485
Loppersum	11.152	129	100	473	585	-91	-0,8%	11.061
Marum	10.310	140	66	488	479	86	0,8%	10.396
Menterwolde	12.694	138	92	538	651	-73	-0,6%	12.621
Pekela	13.580	143	155	667	720	-98	-0,7%	13.482
Reiderland	7.070	85	87	384	412	-50	-0,7%	7.020
Scheemda	14.370	158	134	563	629	-42	-0,3%	14.328
Slochteren	15.121	199	131	677	881	-215	-1,4%	14.906
Stadskanaal	33.695	340	406	1.615	1.502	13	0,0%	33.708
Ten Boer	7.354	102	56	267	472	-183	-2,5%	7.171
Veendam	28.397	292	330	1.195	1.270	-122	-0,4%	28.275
Vlagtwedde	16.663	184	215	1.181	764	310	1,9%	16.973
Winschoten	18.494	169	278	1.129	963	6	0,0%	18.500
Winsum	14.204	182	148	746	670	53	0,4%	14.257
Zuidhorn	18.109	244	173	674	707	41	0,2%	18.150
COROP								
Delfzijl en omgeving	52.591	558	499	2.098	2.421	-306	-0,6%	52.285
Oost-Groningen	154.634	1.592	1.795	7.848	7.446	-23	0,0%	154.611
Overig Groningen	365.772	4.288	3.258	21.892	20.191	1.716	0,5%	367.488
POP								
Centraal Groningen	244.940	2.758	2.239	16.544	14.130	2.202	0,9%	247.142
Noord-Groningen	113.408	1.318	1.034	4.648	5.450	-742	-0,7%	112.666
Oost-Groningen	154.634	1.592	1.795	7.848	7.446	-23	0,0%	154.611
West-Groningen	60.015	770	484	2.798	3.032	-50	-0,1%	59.965
Regio Groningen-Assen	440.320	5.088	4.030	25.960	23.115	2.987	0,7%	443.307

* De bevolkingsgroei is het geboorteoverschot plus het vestigingsoverschot gecorrigeerd met het saldo correcties. Daardoor is in de tabel het totaal van de saldo's van levendgeborenen en overledenen en van vertrek en vestiging niet (helemaal) gelijk aan de bevolkingsgroei.

Bron: CBS, bewerking BBO

C Huishoudens Groningen							
	<i>Totaal huishoudens</i>	<i>Eenpersoonshuishoudens</i>	<i>Meerpersoonshuishoudens</i>	<i>2 personen</i>	<i>3 personen</i>	<i>4 personen</i>	<i>5 of meer personen</i>
	<i>1-1-2003</i>	<i>1-1-2003</i>	<i>1-1-2003</i>	<i>1-1-2003</i>	<i>1-1-2003</i>	<i>1-1-2003</i>	<i>1-1-2003</i>
Totaal Groningen	265.326	103.225	162.101	87.048	30.842	31.104	13.107
Gemeente							
Appingedam	5.563	1.757	3.806	2.113	753	692	248
Bedum	4.182	1.067	3.115	1.430	597	694	394
Bellingwedde	4.110	1.061	3.049	1.684	569	592	204
De Marne	4.763	1.496	3.267	1.682	614	652	319
Delfzijl	12.431	3.753	8.678	4.568	1.691	1.754	665
Eemsum	7.031	2.072	4.959	2.492	923	984	560
Groningen	101.033	56.728	44.305	27.012	8.236	6.684	2.373
Grootegast	4.573	1.080	3.493	1.543	630	792	528
Haren	8.280	2.719	5.561	3.091	882	1.098	490
Hoogezand-Sappemeer	14.426	4.456	9.970	5.239	1.963	2.044	724
Leek	7.555	1.941	5.614	2.718	1.071	1.192	633
Loppersum	4.427	1.187	3.240	1.540	637	653	410
Marum	3.945	915	3.030	1.395	565	676	394
Menterwolde	5.153	1.192	3.961	1.967	834	882	278
Pekela	5.721	1.601	4.120	2.064	863	915	278
Reiderland	3.117	935	2.182	1.180	466	411	125
Scheemda	5.836	1.427	4.409	2.163	937	978	331
Slochteren	6.028	1.443	4.585	2.288	851	1.015	431
Stadskanaal	14.349	4.221	10.128	5.340	1.929	2.016	843
Ten Boer	2.777	664	2.113	928	420	477	288
Veendam	11.948	3.314	8.634	4.455	1.728	1.820	631
Vlagtwedde	7.048	1.873	5.175	2.832	931	1.018	394
Winschoten	8.541	3.120	5.421	3.024	1.094	974	329
Winsum	5.621	1.522	4.099	1.944	760	926	469
Zuidhorn	6.868	1.681	5.187	2.356	898	1.165	768
COROP							
Delfzijl en omgeving	22.421	6.697	15.724	8.221	3.081	3.099	1.323
Oost-Groningen	65.823	18.744	47.079	24.709	9.351	9.606	3.413
Overig Groningen	177.082	77.784	99.298	54.118	18.410	18.399	8.371
POP							
Centraal Groningen	129.767	65.346	64.421	37.630	11.932	10.841	4.018
Noord-Groningen	46.795	13.518	33.277	16.697	6.395	6.832	3.353
Oost-Groningen	65.823	18.744	47.079	24.709	9.351	9.606	3.413
West-Groningen	22.941	5.617	17.324	8.012	3.164	3.825	2.323
Regio Groningen-Assen	208.967	87.634	121.333	66.109	22.155	23.291	9.778

Bron: CBS, bewerking BBO

D Beroepsbevolking, werkzoekenden en inkomen Groningen								
	<i>Beroeps- bevolking totaal</i>	<i>Beroeps- bevolking mannen</i>	<i>Beroeps- bevolking vrouwen</i>	<i>Werk- zoekenden totaal*</i>	<i>Werk- zoekenden mannen*</i>	<i>Werk- zoekenden vrouwen*</i>	<i>NWW % beroeps- bevolking</i>	<i>Gemiddeld besteedbaar inkomen per persoon</i>
	2003	2003	2003	ultimo 2003	ultimo 2003	ultimo 2003	ultimo 2003	2000
	<i>X 1.000 euro</i>							
Totaal Groningen	253.000	152.390	100.610	32.970	18.711	14.259	13,0%	10,0
Gemeente								
Appingedam	5.133	3.110	2.024	837	448	389	16,3%	10,2
Bedum	4.645	2.839	1.806	315	177	138	6,8%	9,9
Bellingwedde	3.944	2.467	1.477	484	285	199	12,3%	9,7
De Marne	4.690	2.898	1.792	514	299	215	11,0%	9,8
Delfzijl	11.968	7.415	4.553	1.899	1.036	863	15,9%	9,9
Eemsum	7.259	4.517	2.742	896	515	381	12,3%	9,3
Groningen	87.757	50.980	36.777	12.560	7.257	5.303	14,3%	10,1
Grootegast	5.201	3.252	1.949	456	291	165	8,8%	9,1
Haren	6.910	4.083	2.827	532	242	290	7,7%	13,2
Hoogezand-Sappemeer	14.202	8.562	5.640	2.445	1.306	1.139	17,2%	9,9
Leek	8.194	5.021	3.173	750	422	328	9,2%	10,1
Loppersum	4.759	2.924	1.834	477	262	215	10,0%	9,8
Marum	4.442	2.776	1.665	425	258	167	9,6%	9,7
Menterwolde	5.611	3.456	2.155	719	424	295	12,8%	9,4
Pekela	5.682	3.504	2.179	822	485	337	14,5%	9,3
Reiderland	3.006	1.868	1.138	535	305	230	17,8%	9,5
Scheemda	6.211	3.849	2.362	689	422	267	11,1%	9,9
Slochteren	6.508	4.048	2.460	556	315	241	8,5%	10,1
Stadskanaal	13.844	8.508	5.336	2.121	1.257	864	15,3%	9,5
Ten Boer	3.149	1.927	1.223	216	112	104	6,9%	9,4
Veendam	12.074	7.401	4.672	1.603	872	731	13,3%	10,0
Vlagtwedde	6.746	4.169	2.577	819	473	346	12,1%	9,7
Winschoten	7.572	4.584	2.988	1.187	654	533	15,7%	10,0
Winsum	5.985	3.631	2.354	549	295	254	9,2%	10,0
Zuidhorn	7.507	4.600	2.907	564	299	265	7,5%	10,0
COROP								
Delfzijl en omgeving	21.860	13.449	8.411	3.213	1.746	1.467	14,7%	10,0
Oost-Groningen	64.691	39.807	24.885	8.979	5.177	3.802	13,9%	9,7
Overig Groningen	166.448	99.134	67.315	20.778	11.788	8.990	12,5%	10,0
POP								
Centraal Groningen	115.376	67.672	47.704	16.093	9.120	6.973	13,9%	10,8
Noord-Groningen	47.589	29.261	18.327	5.703	3.144	2.559	12,0%	9,8
Oost-Groningen	64.691	39.807	24.885	8.979	5.177	3.802	13,9%	9,7
West-Groningen	25.344	15.649	9.694	2.195	1.270	925	8,7%	9,7
Regio Groningen-Assen	200.873	119.454	81.419	23.969	13.303	10.666	11,9%	10,5

* Niet-werkende werkzoekenden.

Bron: CWI, CBS

E Werkzame personen Groningen*											
	A+B	C+D+E	F	G+H	I	J+K	L	M	N	O	
	Landbouw en visserij**	Industrie, delfstofwinning en nutsbedrijven	Bouwnijverheid	Handel en reparatie Horeca	Vervoer, opslag en communicatie	Financiële en zakelijke dienstverlening	Openbaar bestuur en overheid	Onderwijs	Gezondheids- en welzijnszorg	Overige diensten	Totaal
	2003	2003	2003	2003	2003	2003	2003	2003	2003	2003	2003
Totaal Groningen	12.159	39.914	52.178	9.838	14.857	44.281	16.700	21.843	44.416	10.164	266.350
Gemeente											
Appingedam	123	982	1.053	193	163	333	64	383	626	133	4.053
Bedum	501	331	802	79	114	316	53	127	1.649	124	4.096
Bellingwedde	454	63	419	119	54	156	75	121	258	87	1.806
De Marne	670	676	631	232	382	302	227	150	211	149	3.630
Delfzijl	545	3.415	2.428	298	2.049	1.967	467	538	1.774	305	13.786
Eemsum	784	988	1.372	179	287	607	139	305	495	173	5.329
Groningen	197	10.707	20.945	5.424	5.583	30.634	11.244	13.589	22.828	5.141	126.292
Groote gast	738	540	917	99	282	157	87	207	225	122	3.374
Haren	301	151	1.585	279	422	1.033	290	1.025	2.162	487	7.735
Hoogezand-Sappemeer	500	6.771	2.778	305	416	986	363	808	1.910	563	15.400
Leek	515	2.051	2.323	140	284	1.130	224	485	1.253	235	8.640
Loppersum	563	244	517	79	128	214	78	115	234	86	2.258
Marum	547	517	830	176	241	222	72	123	100	88	2.916
Menterwolde	528	266	733	150	73	275	54	118	216	79	2.492
Pekela	194	995	760	85	131	250	76	166	171	142	2.970
Reiderland	275	265	255	57	93	67	104	49	128	170	1.463
Scheemda	411	499	649	138	108	288	84	212	174	87	2.650
Slochteren	714	497	965	193	207	269	140	176	276	157	3.594
Stadskanaal	577	1.964	3.343	323	598	1.307	309	928	1.589	434	11.372
Ten Boer	282	104	336	39	32	128	57	100	132	65	1.275
Veendam	394	2.787	2.833	278	1.190	1.819	1.410	678	2.060	496	13.945
Vlagtwedde	768	2.075	1.045	284	203	454	495	243	1.391	174	7.132
Winschoten	186	2.690	2.564	348	718	604	281	634	2.730	382	11.137
Winsum	567	111	789	166	175	278	81	293	666	139	3.265
Zuidhorn	825	225	1.306	175	924	485	226	270	1.158	146	5.740
COROP											
Delfzijl en omgeving	1.231	4.641	3.998	570	2.340	2.514	609	1.036	2.634	524	20.097
Oost-Groningen	3.787	11.604	12.601	1.782	3.168	5.220	2.888	3.149	8.717	2.051	54.967
Overig Groningen	7.141	23.669	35.579	7.486	9.349	36.547	13.203	17.658	33.065	7.589	191.286
POP											
Centraal Groningen	1.712	18.126	26.273	6.201	6.628	32.922	12.037	15.598	27.176	6.348	153.021
Noord-Groningen	4.035	6.851	7.928	1.265	3.330	4.145	1.166	2.011	5.787	1.174	37.692
Oost-Groningen	3.787	11.604	12.601	1.782	3.168	5.220	2.888	3.149	8.717	2.051	54.967
West-Groningen	2.625	3.333	5.376	590	1.731	1.994	609	1.085	2.736	591	20.670
Regio Groningen-Assen	6.165	22.072	36.873	12.968	10.672	43.024	20.443	18.437	33.723	11.403	182.072

* Peildatum is 1 april 2003. Full time en part time. Inclusief uitzendkrachten en bedrijfshoofden en meewerkende gezinsleden. Bij de Regio Groningen-Assen zijn de gegevens van Groningen en Drenthe bij elkaar opgeteld, zonder te corrigeren voor de verschillen in afbakening en definitie.

** De landbouwgegevens komen uit de Landbouwtellingen van het CBS. Voor de landbouw geldt een urengrens per werkweek van 10 uur.

Bron: Werkgelegenheidsregister Groningen (www.arbeidsmarktgroningen.nl), bewerking BBO

F Vestigingen Groningen*											
	A+B	C+D+E	F	G+H	I	J+K	L	M	N	O	
	Landbouw en visserij	Industrie, delfstofwinning en nutsbedrijven	Bouwnijverheid	Handel en reparatie Horeca	Vervoer, opslag en communicatie	Financiële en zakelijke dienstverlening	Openbaar bestuur en overheid	Onderwijs	Gezondheids- en welzijnszorg	Overige diensten	Totaal
	2003	2003	2003	2003	2003	2003	2003	2003	2003	2003	2003
Totaal Groningen	4.471	1.854	2.127	8.630	1.338	6.624	185	1.042	2.049	3.115	31.435
Gemeente											
Appingedam	46	26	30	175	12	98	2	17	31	57	494
Bedum	121	36	38	117	27	118	1	23	37	49	567
Bellingwedde	188	26	50	158	29	88	2	20	40	51	652
De Marne	227	47	55	220	54	100	3	22	39	87	854
Delfzijl	205	94	83	403	253	229	12	53	89	144	1.565
Eemsum	277	70	85	237	50	136	6	25	55	94	1.035
Groningen	55	444	416	2.623	262	2.459	99	343	814	1.169	8.684
Grootegast	330	45	86	194	22	89	3	20	29	54	872
Haren	98	42	59	269	29	421	5	49	105	117	1.194
Hoogezand-Sappemeer	115	147	103	488	44	374	5	48	86	150	1.560
Leek	225	102	106	317	32	286	4	36	54	77	1.239
Loppersum	211	40	51	140	41	121	4	20	37	48	713
Marum	234	49	78	149	24	98	2	20	32	42	728
Menterwolde	156	41	57	153	25	107	1	17	38	62	657
Pekela	80	39	56	220	27	82	2	13	32	54	605
Reiderland	98	16	29	89	19	53	2	8	28	34	376
Scheemda	145	33	45	156	25	126	2	22	35	71	660
Slochteren	302	56	104	214	28	144	2	31	42	84	1.007
Stadskanaal	243	109	152	594	77	341	6	69	108	146	1.845
Ten Boer	127	22	37	82	9	67	1	16	24	39	424
Veendam	116	109	103	496	88	348	6	45	77	133	1.521
Vlagtwedde	332	74	95	259	37	167	4	24	47	83	1.122
Winschoten	33	89	57	480	44	191	8	31	78	108	1.119
Winsum	211	42	66	165	32	145	1	35	39	76	812
Zuidhorn	296	56	86	232	48	236	2	35	53	86	1.130
COROP											
Delfzijl en omgeving	462	160	164	718	313	421	18	90	157	249	2.772
Oost-Groningen	1.391	536	644	2.605	377	1.402	33	249	483	742	8.557
Overig Groningen	2.618	1.158	1.319	5.307	679	4.546	134	703	1.409	2.124	20.106
POP											
Centraal Groningen	570	689	682	3.594	369	3.350	111	471	1.047	1.520	12.445
Noord-Groningen	1.425	377	445	1.539	487	973	30	211	351	594	6.464
Oost-Groningen	1.391	536	644	2.605	377	1.402	33	249	483	742	8.557
West-Groningen	1.085	252	356	892	136	644	11	111	168	259	3.969
Regio Groningen-Assen	2.314	951	1.268	4.782	835	5.854	1.724	769	1.454	2.851	17.821

* Peildatum 1 april 2003. Inclusief vestigingen zonder werkzame personen. Nevenvestigingen van een bedrijf zijn als afzonderlijke vestigingen meegeteld.

Bron: Werkgelegenheidsregister Groningen (www.arbeidsmarktgroningen.nl), bewerking BBO

G Oprichtingen en opheffingen en bedrijventerreinen Groningen							
	<i>Opgericht</i>	<i>Opgeheven</i>	<i>Netto oppervlakte ha</i>	<i>Totaal uitgegeven ha</i>	<i>Uitgegeven in ... ha</i>	<i>Totaal uitgeefbaar ha</i>	<i>Terstond uitgeefbaar ha</i>
			<i>per 1-1-2003</i>	<i>per 1-1-2003</i>	<i>2002</i>	<i>per 1-1-2003</i>	<i>per 1-1-2003</i>
Totaal Groningen	2.358	1.955	3.990	2.749	43	1.240	520
Gemeente							
Appingedam	38	30	95	66	0	29	1
Bedum	28	26	17	17	0	0	0
Bellingwedde	37	34	11	7	0	4	4
De Marne	40	46	55	47	0	8	5
Delfzijl	106	74	748	373	3	375	154
Eemsum	53	39	631	200	1	431	218
Groningen	937	758	708	629	5	79	44
Groetegast	37	40	18	12	0	6	3
Haren	77	69	5	5	0	0	0
Hoogezand-Sappemeer	114	124	218	191	0	27	0
Leek	72	47	133	85	4	48	6
Loppersum	36	32	21	21	0	1	1
Marum	47	27	33	29	1	4	4
Menterwolde	45	38	85	56	2	29	11
Pekela	38	38	87	69	1	18	3
Reiderland	30	24	40	20	0	20	10
Scheemda	39	31	68	33	0	35	0
Slochteren	48	44	52	36	9	15	5
Stadskanaal	127	97	182	131	4	51	3
Ten Boer	18	19	22	18	0	4	2
Veendam	135	108	297	266	9	31	27
Vlagtwedde	70	50	183	178	0	4	2
Winschoten	100	83	199	184	0	14	14
Winsum	34	22	36	34	2	2	2
Zuidhorn	52	55	46	42	1	3	2
COROP							
Delfzijl en omgeving	180	136	864	460	3	405	156
Oost-Groningen	621	503	1.152	944	16	206	74
Overig Groningen	1.557	1.316	1.974	1.345	23	627	291
POP							
Centraal Groningen	1.176	995	983	861	14	121	49
Noord-Groningen	353	288	1.625	776	6	850	383
Oost-Groningen	621	503	1.152	944	16	206	74
West-Groningen	208	169	230	168	6	61	15
Regio Groningen-Assen	1.939	1.533	1.627	1.382	25	244	97

Bron: Kamers van Koophandel, DG Ruimte/IBIS 2003 (www.werklocaties.nl)

H	Oppervlakte, bevolkingsdichtheid en woningen Groningen						
	Oppervlakte			Bevolkings- dichtheid	Woningen		
	Totaal ha	Land ha	Water ha		Woning- voorraad*	Toevoe- gingen totaal 2003	Onttrek- kingen totaal 2003
	2000	2000	2000	per km ² 1-1-2004	31-12-2003		
Totaal Groningen	296.790	233.597	63.193	246	247.233	2.010	1.122
Gemeente							
Appingedam	2.462	2.384	78	521	5.628	36	19
Bedum	4.496	4.458	38	243	4.158	37	18
Bellingwedde	11.007	10.839	168	90	4.110	32	7
De Marne	24.031	16.746	7.285	67	4.697	6	
Delfzijl	22.748	13.246	9.502	217	12.590	91	214
Eernsmond	55.124	19.024	36.100	89	6.885	8	
Groningen	8.369	7.959	410	2.251	82.935	613	367
Grootegast	8.778	8.688	90	137	4.384	27	16
Haren	5.070	4.570	500	417	8.274	27	28
Hoogezand-Sappemeer	7.305	6.753	552	504	14.856	320	52
Leek	6.427	6.357	70	306	7.430	60	25
Loppersum	11.199	11.102	97	100	4.459		
Marum	6.488	6.451	37	161	3.855	18	8
Menterwolde	8.162	8.037	125	157	5.240	39	14
Pekela	5.020	4.912	108	274	5.598	71	116
Reiderland	15.672	9.855	5.817	71	3.209	12	8
Scheemda	11.746	11.444	302	125	5.938	49	42
Slochteren	15.884	15.228	656	98	5.835	30	35
Stadskanaal	11.996	11.785	211	286	14.194	124	24
Ten Boer	4.571	4.525	46	158	2.702	4	
Veendam	7.871	7.624	247	371	12.168	167	81
Vlagtwedde	17.051	16.773	278	101	7.067	43	
Winschoten	2.224	2.166	58	854	8.580	143	47
Winsum	10.253	10.109	144	141	5.565	16	
Zuidhorn	12.837	12.562	275	144	6.876	37	1
COROP							
Delfzijl en omgeving	36.409	26.732	9.677	197	22.677	127	233
Oost-Groningen	90.749	83.435	7.314	185	66.104	680	339
Overig Groningen	169.633	123.430	46.203	296	158.452	1.203	550
POP							
Centraal Groningen	36.628	34.510	2.118	710	111.900	990	482
Noord-Groningen	134.884	81.594	53.290	139	46.684	198	251
Oost-Groningen	90.749	83.435	7.314	185	66.104	680	339
West-Groningen	34.530	34.058	472	176	22.545	142	50
Regio Groningen-Assen	118.861	115.224	3.637	382	138.631	2.233	689

* De toename van het aantal woningen is het aantal toevoegingen plus het aantal onttrekkingen plus administratieve correcties.

Bron: CBS, bewerking BBO

I Onderwijs Groningen*											
	Aantal scholen		Aantal leerlingen/studenten								
	<i>Totaal</i>	<i>Totaal</i>	<i>Basisonderwijs</i>	<i>Speciaal basisonderwijs</i>	<i>Expertisecentra</i>	<i>Voortgezet onderwijs</i>	<i>Beroepsopleidende leerweg</i>	<i>Beroepsbegeleidende leerweg</i>	<i>Educatie</i>	<i>Hoger beroepsonderwijs</i>	<i>Wetenschappelijk onderwijs</i>
	1999/ 2000	2002/ 2003	2002/ 2003	2002/ 2003	2002/ 2003	2002/ 2003	2002/ 2003	2002/ 2003	2002/ 2003	2002/ 2003	2002/ 2003
Totaal Groningen	419	163.070	50.000	1.520	2.300	37.450	18.820	8.010	6.710	18.090	20.170
Gemeente											
Appingedam	9	2.170	1.090	170		910					
Bedum	8	1.240	1.240								
Bellingwedde	10	810	810								
De Marne	15	1.020	1.020								
Delfzijl	27	3.900	2.700			1.200					
Eemsmond	16	3.110	1.790			1.320					
Groningen	75	105.660	11.460	720	1.530	20.150	18.820	8.010	6.710	18.090	20.170
Grootegast	12	1.510	1.510								
Haren	18	3.940	1.980		500	1.460					
Hoogezand-Sappemeer	22	4.110	2.570	100		1.440					
Leek	16	4.980	2.030			2.950					
Loppersum	14	1.190	1.190								
Marum	10	1.080	1.080								
Menterwolde	8	1.130	1.130								
Pekela	7	1.330	1.330								
Reiderland	4	560	560								
Scheemda	14	1.420	1.420								
Slochteren	14	1.540	1.540								
Stadskanaal	35	5.660	3.220	200	90	2.150					
Ten Boer	8	870	870								
Veendam	18	5.270	2.730	190	100	2.250					
Vlagtwedde	15	2.250	1.420			830					
Winschoten	13	4.620	1.590	140	90	2.790					
Winsum	13	1.550	1.550								
Zuidhorn	18	2.180	2.180								
COROP											
Delfzijl en omgeving	50	7.260	4.980	530		2.110					
Oost-Groningen	124	23.050	14.210	820	280	8.020					
Overig Groningen	245	132.790	30.820		2.030	27.320	18.820	8.010	6.710	18.090	20.170
POP											
Centraal Groningen	129	115.250	17.550	170	2.030	23.050	18.820	8.010	6.710	18.090	20.170
Noord-Groningen	110	15.050	11.450	530		3.430					
Oost-Groningen	124	23.050	14.210		280	8.020					
West-Groningen	56	9.750	6.800	530		2.950					
Regio Groningen-Assen	267	144.660	38.330	1.230	2.170	31.120	18.820	8.010	6.710	18.090	20.170

* Het betreft gegevens op instellingsniveau. Een instelling kan meerdere vestigingen hebben. De toedeling is gedaan naar de gemeente met de hoofdvestiging. In gemeenten waar geen leerlingen/studenten staan vermeld, kan dus in werkelijkheid wel een vestiging zijn.

Bron: CBS, bewerking BBO

6.2 Fryslân

Tabellen

A	Omvang en samenstelling bevolking
B	Stand en loop van de bevolking
C	Huishoudens
D	Beroepsbevolking, werkzoekenden en inkomen
E	Werkzame personen
F	Vestigingen
G	Oprichtingen en opheffingen en bedrijventerreinen
H	Oppervlakte, bevolkingsdichtheid en woningen
I	Onderwijs

Corop

De indeling van Nederland in 40 COROP-gebieden is omstreeks 1970 ontworpen door de Coördinatie Commissie Regionaal Onderzoeksprogramma waaraan de indeling haar naam dankt.

Noord-Friesland:	Achtkarspelen, Ameland, Boarnsterhim, Dantumadeel, Dongeradeel, Ferwerderadiel, Franekeradeel, Harlingen, het Bildt, Kollumerland c.a., Leeuwarden, Leeuwarderadeel, Littenseradiel, Menaldumadeel, Schiermonnikoog, Terschelling, Tytjerksteradiel, Vlieland
Zuidoost-Friesland:	Heerenveen, Ooststellingwerf, Opsterland, Skarsterlân, Smallingerland, Weststellingwerf
Zuidwest-Friesland:	Bolsward, Gaasterlân-Sleat, Lemsterland, Nijefurd, Sneek, Wûnseradiel, Wymbritseradiel

Economische zones

De indeling naar economische zones is afkomstig uit het provinciale streekplan en uit het Kompas voor het Noorden. De A7- en Westergozone geven de gebieden weer waar de economische en stedelijke ontwikkelingen zich beleidsmatig moeten concentreren. De Waddeneilanden zijn hier als afzonderlijke categorie toegevoegd, vanwege hun bijzondere ruimtelijke positie. De categorie 'Overig Fryslân' betreft hier de resterende gemeenten.

A7-zone:	Heerenveen, Smallingerland, Skarsterlân, Opsterland, Sneek
Westergo-zone:	Franekeradeel, Harlingen, Leeuwarden, Menaldumadeel
Waddeneilanden:	Ameland, Schiermonnikoog, Terschelling, Vlieland
Overig Fryslân:	Achtkarspelen, Boarnsterhim, Bolsward, Dantumadeel, Dongeradeel, Ferwerderadiel, Gaasterlân-Sleat, het Bildt, Kollumerland c.a., Leeuwarderadeel, Lemsterland, Littenseradiel, Nijefurd, Ooststellingwerf, Tytjerksteradiel, Weststellingwerf, Wûnseradiel, Wymbritseradiel

A Omvang en samenstelling bevolking Fryslân*							
	<i>Inwoners totaal</i>	<i>Mannen totaal</i>	<i>Vrouwen totaal</i>	<i>Niet- westerse allochtonen</i>	<i>0-19</i>	<i>20-64</i>	<i>65+</i>
	<i>1-1-2004</i>	<i>1-1-2004</i>	<i>1-1-2004</i>	<i>1-1-2003</i>	<i>1-1-2004</i>	<i>1-1-2004</i>	<i>1-1-2004</i>
Totaal Fryslân	641.820	320.525	321.295	23.647	162.924	384.875	94.021
Gemeente							
Achtkarspelen	28.132	14.250	13.882	244	7.368	17.058	3.706
Ameland	3.529	1.783	1.746	80	844	2.212	473
Boarnsterhim	19.068	9.654	9.414	301	4.898	11.673	2.497
Bolsward	9.378	4.620	4.758	526	2.305	5.524	1.549
Dantumadeel	19.754	9.824	9.930	189	5.465	11.392	2.897
Dongeradeel	24.997	12.557	12.440	833	6.655	14.627	3.715
Ferwerderadiel	8.999	4.628	4.371	143	2.378	5.428	1.193
Franekeradeel	21.034	10.584	10.450	827	5.441	12.634	2.959
Gaasterlân-Sleat	10.220	5.161	5.059	114	2.687	5.688	1.845
Harlingen	15.857	7.965	7.892	784	3.940	9.565	2.352
Heerenveen	42.613	20.991	21.622	2.411	10.188	25.256	7.169
het Bildt	10.944	5.605	5.339	163	2.888	6.542	1.514
Kollumerland c.a.	13.131	6.705	6.426	227	3.463	7.854	1.814
Leeuwarden	91.357	44.519	46.838	8.095	20.614	57.567	13.176
Leeuwarderadeel	10.580	5.312	5.268	234	2.990	6.370	1.220
Lemsterland	13.353	6.818	6.535	519	3.406	8.239	1.708
Littenseradiel	10.860	5.472	5.388	97	3.153	6.463	1.244
Menaldumadeel	14.012	7.091	6.921	196	3.819	8.446	1.747
Nijefurd	10.929	5.450	5.479	131	2.680	6.391	1.858
Ooststellingwerf	26.710	13.410	13.300	627	6.724	15.748	4.238
Opsterland	29.410	14.736	14.674	353	7.776	17.433	4.201
Schiermonnikoog	989	487	502	14	191	611	187
Skarsterlân	27.080	13.648	13.432	576	7.232	15.973	3.875
Smallingerland	54.037	26.655	27.382	2.457	13.849	31.970	8.218
Sneek	32.784	16.046	16.738	1.390	8.206	19.490	5.088
Terschelling	4.709	2.497	2.212	67	1.038	2.968	703
Tytsjerksteradiel	31.956	16.043	15.913	570	8.187	18.905	4.864
Vlieland	1.154	572	582	53	272	737	145
Weststellingwerf	25.990	13.044	12.946	1.003	6.315	15.222	4.453
Wûnseradiel	11.947	6.098	5.849	190	3.274	7.173	1.500
Wymbritseradiel	16.307	8.300	8.007	233	4.678	9.716	1.913
COROP							
Noord-Friesland	331.062	165.548	165.514	13.117	83.604	201.052	46.406
Zuidoost-Friesland	205.840	102.484	103.356	7.427	52.084	121.602	32.154
Zuidwest-Friesland	104.918	52.493	52.425	3.103	27.236	62.221	15.461
Economische zones							
A7-zone	185.924	92.076	93.848	7.187	47.251	110.122	28.551
Westergo-zone	142.260	70.159	72.101	9.902	33.814	88.212	20.234
Waddeneilanden	10.381	5.339	5.042	214	2.345	6.528	1.508
Overig Fryslân	303.255	152.951	150.304	6.344	79.514	180.013	43.728

Bron: CBS, bewerking BBO

B Stand en loop van de bevolking Fryslân								
	<i>Inwoners totaal</i>	<i>Levend- geborenen totaal</i>	<i>Over- ledenen totaal</i>	<i>Vestiging totaal</i>	<i>Vertrek totaal</i>	<i>Bevolkings- groei* abs.</i>	<i>Bevolkings- groei* %</i>	<i>Inwoners totaal</i>
	<i>1-1-2003</i>	<i>2003</i>	<i>2003</i>	<i>2003</i>	<i>2003</i>	<i>2003</i>	<i>2003</i>	<i>31-12-2003</i>
Totaal Fryslân	639.787	7.932	5.788	29.574	28.473	2.033	0,3%	641.820
Gemeente								
Achtkarspelen	28.102	372	209	747	879	30	0,1%	28.132
Ameland	3.576	51	33	165	233	-47	-1,3%	3.529
Boarnsterhim	18.980	273	135	772	807	88	0,5%	19.068
Bolsward	9.446	139	120	449	493	-68	-0,7%	9.378
Dantumadeel	19.685	234	198	658	621	69	0,4%	19.754
Dongeradeel	24.961	315	197	825	920	36	0,1%	24.997
Ferwerderadiel	8.953	131	61	409	426	46	0,5%	8.999
Franekeradeel	20.955	271	167	1.077	1.032	79	0,4%	21.034
Gaasterlân-Sleat	10.263	111	85	295	364	-43	-0,4%	10.220
Harlingen	15.561	188	176	1.063	753	296	1,9%	15.857
Heerenveen	42.190	527	449	2.285	1.871	423	1,0%	42.613
het Bildt	10.545	138	85	841	497	399	3,8%	10.944
Kollumerland c.a.	13.356	181	97	477	743	-225	-1,7%	13.131
Leeuwarden	91.284	1.078	938	5.940	5.561	73	0,1%	91.357
Leeuwarderadeel	10.636	123	59	372	490	-56	-0,5%	10.580
Lemsterland	13.241	185	101	630	545	112	0,8%	13.353
Littenseradiel	10.840	160	81	407	460	20	0,2%	10.860
Menaldumadeel	14.089	198	112	462	616	-77	-0,5%	14.012
Nijefurd	10.903	120	122	391	332	26	0,2%	10.929
Ooststellingwerf	26.761	298	279	1.056	1.034	-51	-0,2%	26.710
Opsterland	29.000	345	247	1.415	1.081	410	1,4%	29.410
Schiermonnikoog	1.000	9	8	69	78	-11	-1,1%	989
Skarsterlân	27.258	356	196	789	1.113	-178	-0,7%	27.080
Smallingerland	53.740	624	483	2.301	2.056	297	0,6%	54.037
Sneek	32.862	406	366	1.530	1.537	-78	-0,2%	32.784
Terschelling	4.723	44	39	250	261	-14	-0,3%	4.709
Tytsjerksteradiel	31.696	358	314	1.341	1.099	260	0,8%	31.956
Vlieland	1.240	12	11	88	175	-86	-6,9%	1.154
Weststellingwerf	25.802	290	264	1.278	1.067	188	0,7%	25.990
Wûnseradiel	11.935	172	75	503	601	12	0,1%	11.947
Wymbritseradiel	16.204	223	81	689	728	103	0,6%	16.307
COROP								
Noord-Friesland	330.182	4.136	2.920	15.963	15.651	880	0,3%	331.062
Zuidoost-Friesland	204.751	2.440	1.918	9.124	8.222	1.089	0,5%	205.840
Zuidwest-Friesland	104.854	1.356	950	4.487	4.600	64	0,1%	104.918
Economische zones								
A7-zone	185.050	2.258	1.741	8.320	7.658	874	0,5%	185.924
Westergo-zone	141.889	1.735	1.393	8.542	7.962	371	0,3%	142.260
Waddeneilanden	10.539	116	91	572	747	-158	-1,5%	10.381
Overig Fryslân	302.309	3.823	2.563	12.140	12.106	946	0,3%	303.255

* De bevolkingsgroei is het geboorteoverschot plus het vestigingsoverschot gecorrigeerd met het saldo correcties. Daardoor is in de tabel het totaal van de saldo's van levendgeborenen en overledenen en van vertrek en vestiging niet (helemaal) gelijk aan de bevolkingsgroei.

Bron: CBS, bewerking BBO

C Huishoudens Fryslân							
	<i>Totaal huis- houdens</i>	<i>Eenper- soonshuis- houdens</i>	<i>Meerper- soonshuis- houdens</i>	<i>2 personen</i>	<i>3 personen</i>	<i>4 personen</i>	<i>5 of meer personen</i>
	<i>1-1-2003</i>	<i>1-1-2003</i>	<i>1-1-2003</i>	<i>1-1-2003</i>	<i>1-1-2003</i>	<i>1-1-2003</i>	<i>1-1-2003</i>
Totaal Fryslân	270.581	86.135	184.446	93.030	33.378	37.608	20.430
Gemeente							
Achtkarspelen	10.955	2.725	8.230	3.708	1.689	1.831	1.002
Ameland	1.481	490	991	461	184	201	145
Boarnsterhim	7.884	2.207	5.677	2.879	981	1.295	522
Bolsward	4.103	1.375	2.728	1.472	454	530	272
Dantumadeel	7.429	1.784	5.645	2.526	1.052	1.222	845
Dongeradeel	10.063	3.029	7.034	3.331	1.264	1.417	1.022
Ferwerderadiel	3.516	928	2.588	1.203	501	529	355
Franekeradeel	8.642	2.707	5.935	2.922	1.074	1.240	699
Gaasterlân-Sleat	4.053	1.063	2.990	1.496	469	579	446
Harlingen	6.650	2.178	4.472	2.293	906	885	388
Heerenvveen	18.652	6.298	12.354	6.584	2.212	2.436	1.122
het Bildt	4.304	1.218	3.086	1.509	581	627	369
Kollumerland c.a.	5.238	1.377	3.861	1.817	726	799	519
Leeuwarden	46.251	21.546	24.705	14.070	4.635	4.220	1.780
Leeuwarderadeel	3.977	817	3.160	1.470	559	757	374
Lemsterland	5.472	1.547	3.925	1.987	711	787	440
Littenseradiel	4.106	965	3.141	1.417	560	686	478
Menaldumadeel	5.567	1.377	4.190	1.972	776	942	500
Nijefurd	4.526	1.357	3.169	1.665	519	553	432
Ooststellingwerf	11.041	3.082	7.959	4.044	1.434	1.666	815
Opsterland	11.460	3.001	8.459	4.122	1.441	1.861	1.035
Schiermonnikoog	494	213	281	158	52	49	22
Skarsterlân	10.765	2.850	7.915	3.801	1.296	1.746	1.072
Smallingerland	22.580	6.952	15.628	8.005	2.752	3.240	1.631
Sneek	14.333	4.921	9.412	4.920	1.709	1.850	933
Terschelling	2.218	931	1.287	651	246	270	120
Tytsjerksteradiel	12.548	3.099	9.449	4.619	1.724	2.012	1.094
Vlieland	546	201	345	167	66	75	37
Weststellingwerf	10.861	3.150	7.711	3.998	1.360	1.583	770
Wûnseradiel	4.673	1.244	3.429	1.637	629	682	481
Wymbritseradiel	6.193	1.503	4.690	2.126	816	1.038	710
COROP							
Noord-Friesland	141.869	47.792	94.077	47.173	17.576	19.057	10.271
Zuidoost-Friesland	85.359	25.333	60.026	30.554	10.495	12.532	6.445
Zuidwest-Friesland	43.353	13.010	30.343	15.303	5.307	6.019	3.714
Economische zones							
A7-zone	77.790	24.022	53.768	27.432	9.410	11.133	5.793
Westergo-zone	67.110	27.808	39.302	21.257	7.391	7.287	3.367
Waddeneilanden	4.739	1.835	2.904	1.437	548	595	324
Overig Fryslân	120.942	32.470	88.472	42.904	16.029	18.593	10.946

Bron: CBS, bewerking BBO

D Beroepsbevolking, werkzoekenden en inkomen Fryslân								
	<i>Beroeps- bevolking totaal</i>	<i>Beroeps- bevolking mannen</i>	<i>Beroeps- bevolking vrouwen</i>	<i>Werk- zoekenden totaal*</i>	<i>Werk- zoekenden mannen*</i>	<i>Werk- zoekenden vrouwen*</i>	<i>NWW % beroeps- bevolking</i>	<i>Gemiddeld bestedbaar inkomen per persoon</i>
	2003	2003	2003	ultimo 2003	ultimo 2003	ultimo 2003	ultimo 2003	2000
	<i>X 1.000 euro</i>							
Totaal Fryslân	282.000	172.415	109.585	31.637	17.262	14.375	11,2%	9,9
Gemeente								
Achtkarspelen	12.547	7.809	4.738	1.715	1.084	631	13,7%	9,2
Ameland	1.565	970	596	125	74	51	8,0%	9,7
Boarnsterhim	8.620	5.292	3.327	745	409	336	8,6%	10,3
Bolsward	4.085	2.466	1.619	407	208	199	10,0%	9,7
Dantumadeel	8.353	5.193	3.160	1.075	665	410	12,9%	8,9
Dongeradeel	10.779	6.703	4.076	1.108	629	479	10,3%	9,2
Ferwerderadiel	3.965	2.485	1.480	419	229	190	10,6%	9,3
Franekeradeel	9.277	5.748	3.529	873	417	456	9,4%	9,6
Gaasterlân-Sleat	4.156	2.579	1.577	259	148	111	6,2%	9,7
Harlingen	6.857	4.159	2.698	897	459	438	13,1%	9,5
Heerenveen	18.392	11.210	7.182	2.178	1.130	1.048	11,8%	10,6
het Bildt	4.609	2.845	1.764	524	290	234	11,4%	9,3
Kollumerland c.a.	5.908	3.708	2.200	619	371	248	10,5%	9,0
Leeuwarden	42.553	25.040	17.513	6.774	3.752	3.022	15,9%	10,2
Leeuwarderadeel	4.718	2.885	1.833	335	176	159	7,1%	10,0
Lemsterland	5.957	3.653	2.304	599	332	267	10,1%	10,1
Littenseradiel	4.825	3.000	1.826	322	176	146	6,7%	9,8
Menaldumadeel	6.341	3.925	2.416	459	242	217	7,2%	10,1
Nijefurd	4.528	2.804	1.724	389	196	193	8,6%	9,6
Ooststellingwerf	11.621	7.187	4.434	1.264	682	582	10,9%	9,8
Opsterland	12.686	7.786	4.900	1.205	670	535	9,5%	9,9
Schiermonnikoog	413	260	153	46	24	22	11,1%	11,2
Skarsterlân	11.828	7.342	4.486	916	516	400	7,7%	10,0
Smallingerland	23.453	14.184	9.270	3.143	1.596	1.547	13,4%	9,9
Sneek	14.371	8.653	5.718	1.923	1.007	916	13,4%	10,2
Terschelling	2.088	1.331	757	123	61	62	5,9%	10,9
Tytsjerksteradiel	13.701	8.472	5.229	1.209	694	515	8,8%	10,2
Vlieland	549	333	216	56	21	35	10,2%	10,9
Weststellingwerf	5.177	3.245	1.932	1.092	587	505	21,1%	9,8
Wûnseradiel	11.018	6.755	4.263	408	208	200	3,7%	9,3
Wymbritseradiel	7.059	4.392	2.667	430	209	221	6,1%	9,7
COROP								
Noord-Friesland	147.668	90.159	57.509	17.424	9.773	7.651	11,8%	9,9
Zuidoost-Friesland	83.158	50.954	32.204	9.798	5.181	4.617	11,8%	10,0
Zuidwest-Friesland	51.175	31.303	19.872	4.415	2.308	2.107	8,6%	9,8
Economische zones								
A7-zone	80.731	49.175	31.555	9.365	4.919	4.446	11,6%	10,1
Westergo-zone	65.028	38.872	26.156	9.003	4.870	4.133	13,8%	9,9
Waddeneilanden	4.615	2.894	1.721	350	180	170	7,6%	10,7
Overig Fryslân	131.626	81.474	50.152	12.919	7.293	5.626	9,8%	9,6

* Niet-werkende werkzoekenden.

Bron: CWI, CBS

E Werkzame personen Fryslân*											
	A+B	C+D+E	F	G+H	I	J+K	L	M	N	O	
	Landbouw en visserij**	Industrie, delfstofwinning en nutsbedrijven	Bouwnijverheid	Handel en reparatie Horeca	Vervoer, opslag en communicatie	Financiële en zakelijke dienstverlening	Openbaar bestuur en overheid	Onderwijs	Gezondheids- en welzijnszorg	Overige diensten	Totaal
	2003	2003	2003	2003	2003	2003	2003	2003	2003	2003	2003
Totaal Fryslân	15.745	39.433	18.876	38.087	10.826	29.701	14.751	14.407	29.838	7.796	219.460
Gemeente											
Achtkarspelen	644	1.965	1.112	1.264	675	558	361	479	434	188	7.680
Ameland	138	44	142	559	144	72	96	56	79	74	1.404
Boarnsterhim	650	929	581	864	312	593	221	207	324	153	4.834
Bolsward	56	799	501	722	235	513	143	167	595	410	4.141
Dantumadeel	409	607	546	799	86	305	192	243	676	128	3.991
Dongeradeel	832	1.741	838	1.180	413	461	306	604	966	155	7.496
Ferwerderadiel	398	704	171	230	87	79	79	94	158	44	2.044
Franekeradeel	758	1.507	453	937	284	642	205	304	767	138	5.995
Gaasterlân-Sleat	432	557	406	534	180	307	77	205	184	107	2.989
Harlingen	191	926	325	884	521	488	249	325	482	186	4.577
Heerenveen	553	2.984	1.011	3.164	932	3.007	895	1.056	2.866	727	17.195
het Bildt	456	286	290	463	213	169	81	189	121	72	2.340
Kollumerland c.a.	408	355	404	491	214	207	97	177	261	71	2.685
Leeuwarden	426	6.312	2.511	7.077	1.898	12.202	8.301	4.475	8.796	2.009	54.007
Leeuwarderadeel	178	172	155	376	57	136	99	112	366	62	1.713
Lemsterland	356	847	275	822	344	510	138	153	163	138	3.746
Littenseradiel	626	538	336	307	88	109	97	144	167	78	2.490
Menaldumadeel	529	356	328	450	133	242	77	128	184	98	2.525
Nijefurd	467	607	342	702	174	181	118	128	255	155	3.129
Ooststellingwerf	898	1.393	571	1.339	388	642	272	374	849	168	6.894
Opsterland	1.067	1.212	872	1.459	147	791	261	495	1.355	253	7.912
Schiermonnikoog	22	10	29	236	20	19	34	21	12	16	419
Skarsterlân	974	2.093	1.141	1.760	347	1.052	357	332	769	341	9.166
Smallingerland	482	5.659	1.769	4.096	971	2.332	578	1.623	3.722	836	22.068
Sneek	114	3.024	738	2.789	586	1.673	421	1.100	2.968	317	13.730
Terschelling	109	57	121	782	207	132	97	103	111	89	1.808
Tytsjerksteradiel	842	1.305	1.060	1.191	534	675	288	389	1.270	305	7.859
Vlieland	1	6	39	208	19	30	108	21	10	36	478
Weststellingwerf	1.003	1.238	781	1.290	137	647	249	412	701	232	6.690
Wûnseradiel	826	477	441	525	172	186	105	130	122	103	3.087
Wymbritseradiel	900	723	587	587	308	741	149	161	105	107	4.368
COROP											
Noord-Friesland	7.617	17.820	9.441	18.298	5.905	17.119	10.988	8.071	15.184	3.902	114.345
Zuidoost-Friesland	4.977	14.579	6.145	13.108	2.922	8.471	2.612	4.292	10.262	2.557	69.925
Zuidwest-Friesland	3.151	7.034	3.290	6.681	1.999	4.111	1.151	2.044	4.392	1.337	35.190
Economische zones											
A7-zone	3.190	14.972	5.531	13.268	2.983	8.855	2.512	4.606	11.680	2.474	70.071
Westergo-zone	1.904	9.101	3.617	9.348	2.836	13.574	8.832	5.232	10.229	2.431	67.104
Waddeneilanden	270	117	331	1.785	390	253	335	201	212	215	4.109
Overig Fryslân	10.381	15.243	9.397	13.686	4.617	7.019	3.072	4.368	7.717	2.676	78.176

* Peildatum 1 mei 2003. Full time (>= 12 uur per week); exclusief part timers. Inclusief uitzendkrachten en bedrijfshoofden en meewerkende gezinsleden.

** De landbouwgegevens komen uit de Landbouwtellingen van het CBS. Voor de landbouw geldt een urengrens per werkweek van 10 uur

Bron: Werkgelegenheidsregister Fryslân, bewerking BBO

F Vestigingen Fryslân*											
	A+B	C+D+E	F	G+H	I	J+K	L	M	N	O	
	Landbouw en visserij**	Industrie, delfstofwinning en nutsbedrijven	Bouwnijverheid	Handel en reparatie Horeca	Vervoer, opslag en communicatie	Financiële en zakelijke dienstverlening	Openbaar bestuur en overheid	Onderwijs	Gezondheids- en welzijnszorg	Overige diensten	Totaal
	2003	2003	2003	2003	2003	2003	2003	2003	2003	2003	2003
Totaal Fryslân	7.163	2.669	3.461	10.365	1.520	7.890	202	1.004	1.899	3.269	39.442
Gemeente											
Achtkarspelen	318	99	217	426	64	252	4	37	56	123	1.596
Ameland	91	8	27	140	19	57	7	6	14	49	418
Boarnsterhim	287	123	116	302	61	285	7	29	60	107	1.377
Bolsward	18	51	51	181	14	120	4	14	31	48	532
Dantumadeel	209	44	127	278	26	142	3	22	44	74	969
Dongeradeel	374	90	112	372	56	205	10	49	71	110	1.449
Ferwerderadiel	208	33	49	97	20	80	3	14	22	46	572
Franekeradeel	250	87	105	289	48	247	3	28	54	87	1.198
Gaasterlân-Sleat	218	48	89	214	26	135	3	20	28	68	849
Harlingen	67	98	70	291	115	230	15	18	31	79	1.014
Heerenveen	275	168	172	679	75	691	10	71	148	216	2.505
het Bildt	185	45	56	162	23	101	4	21	21	52	670
Kollumerland c.a.	230	40	75	178	36	99	1	20	42	55	776
Leeuwarden	100	256	328	1.459	128	1.215	40	158	332	492	4.508
Leeuwarderadeel	95	24	35	109	11	79	5	13	34	37	442
Lemsterland	175	84	82	280	94	246	8	17	31	83	1.100
Littenseradiel	317	53	88	130	28	115	3	22	36	71	863
Menaldumadeel	170	57	77	159	40	152	4	19	34	80	792
Nijefurd	247	89	97	243	65	124	5	19	32	82	1.003
Ooststellingwerf	443	95	137	434	40	314	4	44	61	129	1.701
Opsterland	480	118	183	442	44	325	3	44	99	141	1.879
Schiermonnikoog	11	4	6	43	6	14	5	4	7	14	114
Skarsterlân	419	131	204	486	63	379	6	43	67	139	1.937
Smallingerland	277	202	215	826	106	716	6	81	176	199	2.804
Sneek	39	201	140	572	74	499	5	44	119	173	1.866
Terschelling	57	16	37	214	33	85	8	9	16	51	526
Tytsjerksteradiel	394	98	174	381	64	321	5	44	96	128	1.705
Vlieland	2	3	15	46	11	20	5	2	9	24	137
Weststellingwerf	486	94	165	502	35	269	4	44	67	141	1.807
Wûnseradiel	392	89	101	210	43	130	6	21	24	85	1.101
Wymbritseradiel	329	121	111	220	52	243	6	27	37	86	1.232
COROP											
Noord-Friesland	3.365	1.178	1.714	5.076	789	3.699	132	515	979	1.679	19.126
Zuidoost-Friesland	2.380	808	1.076	3.369	363	2.694	33	327	618	965	12.633
Zuidwest-Friesland	1.418	683	671	1.920	368	1.497	37	162	302	625	7.683
Economische zones											
A7-zone	1.490	820	914	3.005	362	2.610	30	283	609	868	10.991
Westergo-zone	587	498	580	2.198	331	1.844	62	223	451	738	7.512
Waddeneilanden	161	31	85	443	69	176	25	21	46	138	1.195
Overig Fryslân	4.925	1.320	1.882	4.719	758	3.260	85	477	793	1.525	19.744

* Peildatum 1 mei 2003. Vestigingen met minimaal 1 (part time) persoon in dienst. Nevenvestigingen van een bedrijf zijn als afzonderlijke vestigingen meegeteld.

Bron: Werkgelegenheidsregister Fryslân, bewerking BBO

G Oprichtingen en opheffingen en bedrijventerreinen Fryslân							
	<i>Opgericht</i>	<i>Opgeheven</i>	<i>Netto oppervlakte ha</i>	<i>Totaal uitgegeven ha</i>	<i>Uitgegeven in ... ha</i>	<i>Totaal uitgeefbaar ha</i>	<i>Terstond uitgeefbaar ha</i>
	2003	2003	per 1-1-2003	per 1-1-2003	2002	per 1-1-2003	per 1-1-2003
Totaal Fryslân	2.468	1.611	3.286	2.556	73	725	429
Gemeente							
Achtkarspelen	89	67	158	109	3	49	36
Ameland	15	11	19	17	1	2	2
Boarnsterhim	84	54	80	65	3	15	5
Bolsward	24	19	50	46	2	5	5
Dantumadeel	61	32	35	35	0	0	0
Dongeradeel	61	49	101	88	3	13	13
Ferwerderadiel	26	12	25	20	0	5	5
Franekeradeel	78	49	98	76	1	21	10
Gaasterlân-Sleat	35	22	36	35	0	2	2
Harlingen	73	38	233	159	15	74	71
Heerenveen	226	118	418	246	1	172	116
het Bildt	31	34	47	40	0	7	7
Kollumerland c.a.	52	34	41	32	2	8	6
Leeuwarden	427	287	453	353	9	100	32
Leeuwarderadeel	25	16	18	17	0	1	1
Lemsterland	83	46	86	51	1	35	1
Littenseradiel	32	30	47	36	0	10	6
Menaldumadeel	43	29	30	28	1	1	1
Nijefurd	50	32	72	66	2	6	6
Ooststellingwerf	95	65	104	75	2	29	9
Opsterland	94	57	152	111	11	41	25
Schiermonnikoog	3	3	4	4	0	0	0
Skarsterlân	128	64	174	140	3	33	19
Smallingerland	195	132	316	299	3	17	7
Sneek	141	96	132	102	2	30	7
Terschelling	16	8	2	2	0	0	0
Tytsjerksteradiel	93	56	132	117	3	16	9
Vlieland	4	7	5	4	0	0	0
Weststellingwerf	81	74	135	106	4	29	26
Wûnseradiel	45	30	30	26	1	3	2
Wymbritseradiel	58	40	53	51	2	2	2
COROP							
Noord-Friesland	1.213	816	1.528	1.202	41	322	204
Zuidoost-Friesland	436	285	1.299	977	24	321	202
Zuidwest-Friesland	819	510	459	377	10	83	25
Economische zones							
A7-zone	784	467	1.192	898	20	293	174
Westergo-zone	621	403	814	616	26	196	114
Waddeneilanden	38	29	30	27	1	2	2
Overig Fryslân	1.025	712	1.250	1.015	26	234	139

Bron: Kamers van Koophandel, DG Ruimte/IBIS 2003 (www.werklocaties.nl)

H	Oppervlakte, bevolkingsdichtheid en woningen Fryslân						
	Oppervlakte			Bevolkingsdichtheid per km ²	Woningen		
	Totaal ha	Land ha	Water ha		Woningvoorraad*	Toevoegingen totaal 2003	Onttrekking totaal 2003
	2000	2000	2000	1-1-2004	1-1-2004		
Totaal Fryslân	574.087	334.926	239.161	192	269.378	1.953	779
Gemeente							
Achtkarspelen	10.399	10.261	138	274	11.087	57	16
Ameland	26.850	6.002	20.848	59	1.786	8	4
Boarnsterhim	16.859	15.187	1.672	126	7.790	26	
Bolsward	942	911	31	1.030	4.175	2	1
Dantumadeel	8.749	8.577	172	230	7.527	66	22
Dongeradeel	26.694	16.727	9.967	150	10.046	39	75
Ferwerderadiel	13.318	9.765	3.553	92	3.621	27	11
Franekeradeel	10.916	10.272	644	205	8.664	63	83
Gaasterlân-Sleat	20.929	9.523	11.406	107	4.272	20	
Harlingen	38.767	2.518	36.249	629	6.696	143	79
Heerenveen	14.015	13.518	497	315	18.552	65	34
het Bildt	11.651	9.229	2.422	119	4.462	22	9
Kollumerland c.a.	11.633	10.989	644	119	5.193	32	14
Leeuwarden	8.411	7.975	436	1.146	43.673	300	104
Leeuwarderadeel	4.138	4.080	58	260	4.041	13	2
Lemsterland	12.437	7.627	4.810	175	5.689	6	30
Littenseradiel	13.257	13.073	184	83	4.205	18	2
Menaldumadeel	7.003	6.901	102	203	5.637	14	2
Nijefurd	28.917	9.668	19.249	113	4.723	9	23
Ooststellingwerf	22.608	22.438	170	119	10.743	21	3
Opsterland	22.768	22.507	261	131	11.481	190	10
Schiermonnikoog	19.119	3.993	15.126	25	525		
Skarsterlân	21.689	18.641	3.048	145	10.906	81	22
Smallingerland	12.615	11.848	767	456	22.676	248	39
Sneek	3.404	3.019	385	1.088	14.362	183	112
Terschelling	67.400	8.810	58.590	54	1.934		
Tytsjerksteradiel	16.142	14.967	1.175	214	12.704	139	18
Vieland	31.579	4.001	27.578	29	523		
Weststellingwerf	22.836	22.216	620	117	10.694	72	50
Wûnseradiel	31.768	15.849	15.919	75	4.782	32	5
Wymbritseradiel	16.274	13.833	2.441	118	6.209	57	9
COROP							
Noord-Friesland	342.885	163.327	179.558	203	140.114	967	441
Zuidoost-Friesland	116.531	111.168	5.363	185	85.052	677	158
Zuidwest-Friesland	114.671	60.430	54.241	174	44.212	309	180
Economische zones							
A7-zone	74.491	69.533	4.958	268	77.977	767	217
Westergo-zone	65.097	27.666	37.431	514	64.670	520	268
Waddeneilanden	144.948	22.806	122.142	46	4.768	8	4
Overig Fryslân	289.551	214.921	74.630	141	121.963	658	290

* De toename van het aantal woningen is het aantal toevoegingen plus het aantal onttrekkingen plus administratieve correcties.

Bron: CBS, bewerking BBO

I Onderwijs Fryslân*											
	Aantal scholen		Aantal leerlingen/studenten								
	<i>Totaal</i>	<i>Totaal</i>	<i>Basisonderwijs</i>	<i>Speciaal basisonderwijs</i>	<i>Expertisecentra</i>	<i>Voortgezet onderwijs</i>	<i>Beroepsopleidende leerweg</i>	<i>Beroepsbegeleidende leerweg</i>	<i>Educatie</i>	<i>Hoger beroepsonderwijs</i>	<i>Wetenschappelijk onderwijs</i>
	1999/ 2000	2002/ 2003	2002/ 2003	2002/ 2003	2002/ 2003	2002/ 2003	2002/ 2003	2002/ 2003	2002/ 2003	2002/ 2003	2002/ 2003
Totaal Fryslân	570	147.980	62.480	2.150	2.110	36.770	17.730	4.980	5.620	16.140	
Gemeente											
Achtkarspelen	23	4.740	2.770			1.970					
Ameland	6	550	420			130					
Boarnsterhim	18	1.900	1.900								
Bolsward	5	2.010	880			1.130					
Dantumadeel	14	2.600	2.060		120	420					
Dongeradeel	29	5.410	2.560	310		2.540					
Ferwerderadiel	10	860	860								
Franekeradeel	21	3.100	2.060	150	40	850					
Gaasterlân-Sleat	13	1.750	1.210		190	350					
Harlingen	10	2.910	1.520			1.400					
Heerenveen	38	8.970	3.850	170	80	4.870					
het Bildt	13	1.640	1.150			490					
Kollumerland c.a.	10	1.280	1.280								
Leeuwarden	49	61.900	7.470	330	640	9.000	17.730	4.980	5.620	16.140	
Leeuwarderadeel	8	1.210	1.210								
Lemsterland	12	870	870								
Littenseradiel	19	1.290	1.290								
Menaldumadeel	13	1.560	1.560								
Nijefurd	13	1.020	1.020								
Ooststellingwerf	27	3.930	2.740	100	50	1.040					
Opsterland	31	4.050	3.030		270	750					
Schiermonnikoog	3	110	90			30					
Skarsterlân	23	3.280	3.280								
Smallingerland	44	11.930	5.290	420	550	5.670					
Sneek	22	8.580	3.000	600	170	4.810					
Terschelling	6	560	420			140					
Tytsjerksteradiel	26	3.110	3.110								
Vieïland	2	200	150			40					
Weststellingwerf	28	3.590	2.390	80		1.120					
Wûnseradiel	17	1.260	1.260								
Wymbritseradiel	17	1.790	1.790								
COROP											
Noord-Friesland	280	94.930	31.880	790	800	17.010	17.730	4.980	5.620	16.140	
Zuidoost-Friesland	191	35.750	20.580	770	950	13.450					
Zuidwest-Friesland	99	17.280	10.030	600	360	6.290					
Economische zones											
A7-zone	158	36.810	18.450	1.190	1.070	16.100					
Westergo-zone	93	69.470	12.610	480	680	11.250	17.730	4.980	5.620	16.140	
Waddeneilanden	17	1.420	1.080			340					
Overig Fryslân	302	40.280	30.340	480	360	9.080					

* Het betreft gegevens op instellingsniveau. Een instelling kan meerdere vestigingen hebben. De toedeling is gedaan naar de gemeente met de hoofdvestiging. In gemeenten waar geen leerlingen/studenten staan vermeld kan dus in werkelijkheid wel een vestiging zijn.

Bron: CBS, bewerking BBO

6.3 Drenthe

Tabellen

A	Omvang en samenstelling bevolking
B	Stand en loop van de bevolking
C	Huishoudens
D	Beroepsbevolking, werkzoekenden en inkomen
E	Werkzame personen
F	Vestigingen
G	Oprichtingen en opheffingen en bedrijventerreinen
H	Oppervlakte, bevolkingsdichtheid en woningen
I	Onderwijs

Corop

De indeling van Nederland in 40 COROP-gebieden is omstreeks 1970 ontworpen door de Coördinatie Commissie Regionaal Onderzoeksprogramma waaraan de indeling haar naam dankt.

Noord-Drenthe:	Aa en Hunze, Assen, Midden-Drenthe, Noordenveld, Tynaarlo
Zuidoost-Drenthe:	Borger-Odoorn, Coevorden, Emmen
Zuidwest-drenthe:	Hoogeveen, Meppel, Westerveld, De Wolden

Regio Groningen-Assen

De Regio Groningen-Assen is een samenwerkingsverband van de provincies Groningen en Drenthe en twaalf gemeenten in het gebied om de stad Groningen en tussen Groningen en Assen. De samenwerking is gericht op de ruimtelijke en economische ontwikkeling van het gebied. De afspraken zijn vastgelegd in de Regiovisie Groningen-Assen 2030.

Regio Groningen-Assen:	Assen, Bedum, Groningen, Haren, Hoogezand-Sappemeer, Leek, Noordenveld, Slochteren, Ten Boer, Tynaarlo, Winsum, Zuidhorn
------------------------	--

A Omvang en samenstelling bevolking Drenthe							
	<i>Inwoners totaal</i>	<i>Mannen totaal</i>	<i>Vrouwen totaal</i>	<i>Niet- westerse allochtonen</i>	<i>0-19</i>	<i>20-64</i>	<i>65+</i>
	<i>1-1-2004</i>	<i>1-1-2004</i>	<i>1-1-2004</i>	<i>1-1-2003</i>	<i>1-1-2004</i>	<i>1-1-2004</i>	<i>1-1-2004</i>
Totaal Drenthe	482.415	238.739	243.676	15.109	118.578	287.355	76.482
Gemeente							
Aa en Hunze	25.218	12.506	12.712	326	5.901	15.042	4.275
Assen	61.925	30.180	31.745	3.517	15.871	37.423	8.631
Borger-Odoorn	26.360	13.124	13.236	278	6.402	15.901	4.057
Coevorden	36.220	18.117	18.103	1.032	8.815	21.535	5.870
De Wolden	23.850	11.912	11.938	233	6.184	13.770	3.896
Emmen	108.354	53.580	54.774	3.820	25.798	65.478	17.078
Hoogeveen	53.663	26.591	27.072	1.735	13.474	31.838	8.351
Meppel	30.651	14.956	15.695	1.770	7.565	18.754	4.332
Midden-Drenthe	32.806	16.332	16.474	387	8.275	19.513	5.018
Noordenveld	32.129	16.105	16.024	1.014	7.844	18.916	5.369
Tynaarlo	32.203	15.798	16.405	695	8.032	18.276	5.895
Westerveld	19.036	9.538	9.498	302	4.417	10.909	3.710
COROP							
Noord-Drenthe	184.281	90.921	93.360	5.939	45.923	109.170	29.188
Zuidoost-Drenthe	170.934	84.821	86.113	5.130	41.015	102.914	27.005
Zuidwest-Drenthe	127.200	62.997	64.203	4.040	31.640	75.271	20.289
Regio Groningen-Assen	443.278	218.870	224.408	27.220	102.433	279.473	61.372

Bron: CBS, bewerking BBO

B Stand en loop van de bevolking Drenthe								
	<i>Inwoners totaal</i>	<i>Levend- geborenen totaal</i>	<i>Over- ledenen totaal</i>	<i>Vestiging totaal</i>	<i>Vertrek totaal</i>	<i>Bevolkings- groei* abs.</i>	<i>Bevolkings- groei* %</i>	<i>Inwoners totaal</i>
	<i>1-1-2003</i>	<i>2003</i>	<i>2003</i>	<i>2003</i>	<i>2003</i>	<i>2003</i>	<i>2003</i>	<i>31-12-2003</i>
Totaal Drenthe	481.254	5.516	4.495	19.830	19.086	1.161	0,2%	482.415
Gemeente								
Aa en Hunze	25.305	279	241	1.127	1.176	-87	-0,3%	25.218
Assen	61.577	823	576	2.868	2.671	348	0,6%	61.925
Borger-Odoorn	26.440	268	254	1.074	1.193	-80	-0,3%	26.360
Coevorden	36.008	410	317	1.879	1.630	212	0,6%	36.220
De Wolden	23.969	252	215	871	997	-119	-0,5%	23.850
Emmen	108.198	1.192	1.017	3.435	3.279	156	0,1%	108.354
Hoogeveen	53.312	663	485	1.640	1.442	351	0,7%	53.663
Meppel	30.588	413	260	1.451	1.486	63	0,2%	30.651
Midden-Drenthe	32.826	370	316	1.279	1.300	-20	-0,1%	32.806
Noordenveld	31.936	356	237	1.408	1.407	193	0,6%	32.129
Tynaarlo	31.998	302	370	1.840	1.506	205	0,6%	32.203
Westerveld	19.097	188	207	958	999	-61	-0,3%	19.036
COROP								
Noord-Drenthe	183.642	2.130	1.740	8.522	8.060	639	0,3%	184.281
Zuidoost-Drenthe	170.646	1.870	1.588	6.388	6.102	288	0,2%	170.934
Zuidwest-Drenthe	126.966	1.516	1.167	4.920	4.924	234	0,2%	127.200
Regio Groningen-Assen	440.320	5.093	4.043	25.907	23.037	2.958	0,7%	443.278

* De bevolkingsgroei is het geboorteoverschot plus het vestigingsoverschot gecorrigeerd met het saldo correcties. Daardoor is in de tabel het totaal van de saldo's van levendgeborenen en overledenen en van vertrek en vestiging niet (helemaal) gelijk aan de bevolkingsgroei.

Bron: CBS, bewerking BBO

C Huishoudens Drenthe							
	<i>Totaal huishoudens</i>	<i>Eenper- soonshuis- houdens</i>	<i>Meerper- soonshuis- houdens</i>	<i>2 personen</i>	<i>3 personen</i>	<i>4 personen</i>	<i>5 of meer personen</i>
	<i>1-1-2003</i>	<i>1-1-2003</i>	<i>1-1-2003</i>	<i>1-1-2003</i>	<i>1-1-2003</i>	<i>1-1-2003</i>	<i>1-1-2003</i>
Totaal Drenthe	198.078	54.566	143.512	73.111	26.304	30.867	13.230
Gemeente							
Aa en Hunze	10.277	2.482	7.795	4.119	1.399	1.648	629
Assen	26.047	8.523	17.524	8.880	3.271	3.806	1.567
Borger-Odoorn	10.658	2.378	8.280	4.253	1.514	1.867	646
Coevorden	14.726	3.856	10.870	5.441	2.108	2.326	995
De Wolden	9.249	2.146	7.103	3.410	1.194	1.617	882
Emmen	45.135	12.506	32.629	16.612	6.392	7.065	2.560
Hoogeveen	21.680	6.123	15.557	7.656	2.809	3.217	1.875
Meppel	13.118	4.295	8.823	4.500	1.662	1.797	864
Midden-Drenthe	13.181	3.360	9.821	4.832	1.794	2.198	997
Noordenveld	13.188	3.458	9.730	5.216	1.609	2.072	833
Tynaarlo	12.920	3.363	9.557	5.021	1.603	2.125	808
Westerveld	7.899	2.076	5.823	3.171	949	1.129	574
COROP							
Noord-Drenthe	75.613	21.186	54.427	28.068	9.676	11.849	4.834
Zuidoost-Drenthe	70.519	18.740	51.779	26.306	10.014	11.258	4.201
Zuidwest-Drenthe	51.946	14.640	37.306	18.737	6.614	7.760	4.195
Regio Groningen-Assen	208.925	87.565	121.360	66.123	22.161	23.298	9.778

Bron: CBS, bewerking BBO

D Beroepsbevolking, werkzoekenden en inkomen Drenthe								
	<i>Beroeps- bevolking totaal</i>	<i>Beroeps- bevolking mannen</i>	<i>Beroeps- bevolking vrouwen</i>	<i>Werk- zoekenden totaal*</i>	<i>Werk- zoekenden mannen*</i>	<i>Werk- zoekenden vrouwen*</i>	<i>NWW % beroeps- bevolking</i>	<i>Gemiddeld besteedbaar inkomen per persoon</i>
	2003	2003	2003	ultimo 2003	ultimo 2003	ultimo 2003	ultimo 2003	2000
	<i>X 1.000 euro</i>							
Totaal Drenthe	215.000	131.288	83.712	23.253	12.427	10.826	10,8%	10,3
Gemeente								
Aa en Hunze	11.112	6.824	4.288	904	516	388	8,1%	10,8
Assen	28.751	17.020	11.731	3.577	1.840	1.737	12,4%	10,5
Borger-Odoorn	11.734	7.251	4.484	1.156	676	480	9,9%	10,0
Coevorden	16.097	9.936	6.161	1.791	943	848	11,1%	10,0
De Wolden	10.281	6.384	3.896	638	356	282	6,2%	10,3
Emmen	49.153	30.052	19.101	7.416	3.936	3.480	15,1%	9,9
Hoogeveen	23.754	14.558	9.196	2.863	1.555	1.308	12,1%	9,8
Meppel	14.194	8.469	5.726	1.351	649	702	9,5%	10,6
Midden-Drenthe	14.665	9.097	5.568	1.100	626	474	7,5%	9,9
Noordenveld	13.918	8.657	5.261	1.029	563	466	7,4%	11,0
Tynaarlo	13.348	8.089	5.259	876	475	401	6,6%	11,5
Westerveld	7.992	4.951	3.041	552	292	260	6,9%	10,6
COROP								
Noord-Drenthe	81.794	49.686	32.108	7.486	4.020	3.466	9,2%	10,7
Zuidoost-Drenthe	76.984	47.239	29.745	10.363	5.555	4.808	13,5%	10,0
Zuidwest-Drenthe	56.222	34.363	21.859	5.404	2.852	2.552	9,6%	10,3
Regio Groningen-Assen	200.873	119.454	81.419	23.969	13.303	10.666	11,9%	10,5

* Niet-werkende werkzoekenden.

Bron: CWI, CBS

E Werkzame personen Drenthe*											
	A+B	C+D+E	F	G+H	I	J+K	L	M	N	O	
	Landbouw en visserij**	Industrie, delfstoffenwinning en nutsbedrijven	Bouwnijverheid	Handel en reparatie Horeca	Vervoer, opslag en communicatie	Financiële en zakelijke dienstverlening	Openbaar bestuur en overheid	Onderwijs	Gezondheids- en welzijnzorg	Overige diensten	Totaal
	2003	2003	2003	2003	2003	2003	2003	2003	2003	2003	2003
Totaal Drenthe	12.178	29.651	12.837	29.743	6.647	17.339	12.316	8.895	25.653	4.921	172.358
Gemeente											
Aa en Hunze	762	320	396	1.515	250	443	211	187	1.741	140	6.727
Assen	379	3.270	1.342	4.431	995	3.800	5.061	1.608	7.923	917	30.105
Borger-Odoorn	911	1.037	885	1.059	162	827	239	266	347	199	6.843
Coevorden	1.082	2.788	806	2.129	885	986	347	489	917	260	11.771
De Wolden	1.355	269	466	923	237	437	253	192	368	228	6.083
Emmen	2.735	9.530	3.645	5.981	1.422	3.579	2.083	2.719	5.640	935	41.004
Hoogeveen	940	5.390	1.906	4.354	1.213	2.389	759	1.315	2.709	645	22.560
Meppel	308	3.155	686	3.253	613	1.339	1.179	862	2.068	369	14.140
Midden-Drenthe	1.493	677	876	1.915	155	779	413	364	501	626	9.292
Noordenveld	623	2.612	710	1.824	220	795	1.111	290	530	195	9.533
Tynaarlo	761	286	463	1.510	349	1.440	468	397	2.001	228	8.664
Westerveld	829	317	656	849	146	525	192	206	908	179	5.636
COROP											
Noord-Drenthe	4.018	7.165	3.787	11.195	1.969	7.257	7.264	2.846	12.696	2.106	64.321
Zuidoost-Drenthe	4.728	13.355	5.336	9.169	2.469	5.392	2.669	3.474	6.904	1.394	59.618
Zuidwest-Drenthe	3.432	9.131	3.714	9.379	2.209	4.690	2.383	2.575	6.053	1.421	48.419
Regio Groningen-Assen	6.165	22.072	36.873	12.968	10.672	43.024	20.443	18.437	33.723	11.403	182.072

* Peildatum is 1 april 2003. Full time (>= 12 uur per week); exclusief part timers. Inclusief uitzendkrachten en bedrijfshoofden en meewerkende gezinsleden. Bij de Regio Groningen-Assen zijn de gegevens van Groningen en Drenthe bij elkaar opgeteld, zonder te corrigeren voor de verschillen in afbakening en definitie.

** De landbouwgegevens komen uit de Landbouwtellingen van het CBS. Voor de landbouw geldt een urengrens per werkweek van 10 uur.

Bron: Werkgelegenheidsregister Drenthe, bewerking BBO

F Vestigingen Drenthe*											
	A+B	C+D+E	F	G+H	I	J+K	L	M	N	O	
	Landbouw en visserij**	Industrie, delfstoffenwinning en nutsbedrijven	Bouwnijverheid	Handel en reparatie Horeca	Vervoer, opslag en communicatie	Financiële en zakelijke dienstverlening	Openbaar bestuur en overheid	Onderwijs	Gezondheids- en welzijnzorg	Overige diensten	Totaal
	2003	2003	2003	2003	2003	2003	2003	2003	2003	2003	2003
Totaal Drenthe	5.028	1.242	1.701	6.531	730	3.969	102	719	953	1.655	27.658
Gemeente											
Aa en Hunze	379	58	94	348	44	216	3	35	46	89	1.691
Assen	121	132	128	793	64	590	23	96	186	210	2.464
Borger-Odoorn	417	57	130	331	35	205	3	47	38	104	1.784
Coevorden	559	122	112	511	67	295	8	46	60	135	2.474
De Wolden	676	55	117	330	41	202	3	37	39	102	2.278
Emmen	651	304	416	1.391	167	710	17	155	209	321	4.992
Hoogeveen	353	137	199	851	81	434	10	77	102	158	2.755
Meppel	121	116	88	484	77	328	12	55	64	127	1.593
Midden-Drenthe	685	78	124	422	37	220	5	43	47	105	2.451
Noordenveld	346	72	101	436	42	293	6	48	66	96	1.852
Tynaarlo	297	62	95	375	47	321	9	54	56	110	1.723
Westerveld	423	49	97	259	28	155	3	26	40	98	1.601
COROP											
Noord-Drenthe	1.828	402	542	2.374	234	1.640	46	276	401	610	10.181
Zuidoost-Drenthe	1.627	483	658	2.233	269	1.210	28	248	307	560	9.250
Zuidwest-Drenthe	1.573	357	501	1.924	227	1.119	28	195	245	485	8.227
Regio Groningen-Assen	2.314	951	1.268	4.782	835	5.854	1.724	769	1.454	2.851	17.821

* Peildatum 1 april 2003. Inclusief vestigingen zonder werkzame personen. Nevenvestigingen van een bedrijf zijn als afzonderlijke vestigingen meegeteld.

Bron: Werkgelegenheidsregister Drenthe, bewerking BBO

G Oprichtingen en opheffingen en bedrijventerreinen Drenthe							
	<i>Opgericht</i>	<i>Opgeheven</i>	<i>Netto oppervlakte ha</i>	<i>Totaal uitgegeven ha</i>	<i>Uitgegeven in ... ha</i>	<i>Totaal uitgeefbaar ha</i>	<i>Terstond uitgeefbaar ha</i>
	2003	2003	per 1-1-2003	per 1-1-2003	2002	per 1-1-2003	per 1-1-2003
Totaal Drenthe	2.293	1.485	2.378	1.838	46	539	442
Gemeente							
Aa en Hunze	117	85	41	29	0	12	1
Assen	315	217	229	199	2	31	31
Borger-Odoorn	107	84	40	34	3	6	2
Coevorden	166	109	279	225	0	53	20
De Wolden	123	70	18	17	0	0	0
Emmen	551	345	763	656	15	107	100
Hoogeveen	230	167	470	318	15	152	152
Meppel	196	106	219	160	3	60	50
Midden-Drenthe	163	93	139	61	4	77	75
Noordenveld	129	86	118	100	2	18	5
Tynaarlo	115	66	43	26	0	17	0
Westerveld	81	57	19	13	0	6	6
COROP							
Noord-Drenthe	839	547	570	415	8	155	112
Zuidoost-Drenthe	824	538	1.082	915	18	166	122
Zuidwest-Drenthe	630	400	726	508	18	218	208
Regio Groningen-Assen	1.939	1.533	1.627	1.382	25	244	97

Bron: Kamers van Koophandel, DG Ruimte/IBIS 2003 (www.werklocaties.nl)

H Oppervlakte, bevolkingsdichtheid en woningen Drenthe							
	Oppervlakte			Bevolkings- dichtheid per km ²	Woningen		
	Totaal ha	Land ha	Water ha		Woning- voorraad*	Toevoe- gingen totaal	Ontrek- king totaal
	2000	2000	2000		1-1-2004	2003	2003
Totaal Drenthe	268.038	264.200	3.838	183	197.427	1.729	330
Gemeente							
Aa en Hunze	27.886	27.686	200	91	10.316	89	12
Assen	8.348	8.209	139	754	26.358	229	
Borger-Odoorn	27.793	27.518	275	96	10.751	45	50
Coevorden	29.968	29.668	300	122	14.401	145	2
De Wolden	22.636	22.479	157	106	9.183	15	
Emmen	34.629	33.748	881	321	45.436	627	203
Hoogeveen	12.922	12.777	145	420	21.464	31	25
Meppel	5.698	5.568	130	550	12.917	55	
Midden-Drenthe	34.582	34.153	429	96	12.974	278	17
Noordenveld	20.536	20.122	414	160	12.955	139	6
Tynaarlo	14.765	14.372	393	224	12.985	76	15
Westerveld	28.275	27.899	376	68	7.687		
COROP							
Noord-Drenthe	106.117	104.542	1.575	176	75.588	811	50
Zuidoost-Drenthe	92.390	90.934	1.456	188	70.588	817	255
Zuidwest-Drenthe	69.531	68.723	808	185	51.251	101	25
Regio Groningen-Assen	118.861	115.224	3.637	385	190.342	1.432	547

* De toename van het aantal woningen is het aantal toevoegingen plus het aantal onttrekkingen plus administratieve correcties.

Bron: CBS, bewerking BBO

I Onderwijs Groningen*											
	Aantal scholen		Aantal leerlingen/studenten								
	<i>Totaal</i>	<i>Totaal</i>	<i>Basisonderwijs</i>	<i>Speciaal basisonderwijs</i>	<i>Expertisecentra</i>	<i>Voortgezet onderwijs</i>	<i>Beroepsopleidende leerweg</i>	<i>Beroepsbegeleidende leerweg</i>	<i>Educatie</i>	<i>Hoger beroepsonderwijs</i>	<i>Wetenschappelijk onderwijs</i>
	<i>1999/2000</i>	<i>2002/2003</i>	<i>2002/2003</i>	<i>2002/2003</i>	<i>2002/2003</i>	<i>2002/2003</i>	<i>2002/2003</i>	<i>2002/2003</i>	<i>2002/2003</i>	<i>2002/2003</i>	<i>2002/2003</i>
Totaal Drenthe	353	85.060	46.790	1.360	770	22.140	5.320	3.050	3.490	2.150	
Gemeente											
Aa en Hunze	19	2.400	2.310		90						
Assen	30	11.900	6.290	340	140	5.120					
Borger-Odoorn	24	2.650	2.650								
Coevorden	29	5.290	3.510			1.770					
De Wolden	21	2.390	2.390								
Emmen	83	31.890	10.070	480	140	7.220	5.320	3.050	3.490	2.150	
Hoogeveen	42	9.680	5.110	310	120	4.150					
Meppel	19	6.810	3.010	170	90	3.530					
Midden-Drenthe	27	3.720	3.190		190	340					
Noordenveld	22	3.210	3.140	70							
Tynaarlo	23	3.480	3.480								
Westerveld	14	1.640	1.640								
COROP											
Noord-Drenthe	121	24.710	18.410	410	420	5.460					
Zuidoost-Drenthe	136	39.830	16.230	480	140	8.990	5.320	3.050	3.490	2.150	
Zuidwest-Drenthe	96	20.520	12.150	480	210	7.680					
Regio Groningen-Assen	267	144.660	38.330	1.230	2.170	31.120	18.820	8.010	6.710	18.090	

* Het betreft gegevens op instellingsniveau. Een instelling kan meerdere vestigingen hebben. De toedeling is gedaan naar de gemeente met de hoofdvestiging. In gemeenten waar geen leerlingen/studenten staan vermeld kan dus in werkelijkheid wel een vestiging zijn.

Bron: CBS, bewerking BBO

Lijst van gebruikte afkortingen en verklaring van de tekens

CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
COROP	Coördinatiecommissie Regionaal Onderzoeksprogramma
CWI	Centrum voor Werk en Inkomen
ERBO	Enquête Regionale Bedrijfsontwikkeling
KvK	Kamer van Koophandel en Fabrieken
LISV	Landelijk Instituut Sociale Verzekering
RBA	Regionaal Bestuur voor de Arbeidsvoorziening
RPD	Rijksplanologische Dienst
SBI'93	Standaard Bedrijfsindeling. Bedrijven worden ingedeeld naar de voornaamste activiteit volgens de Standaard Bedrijfsindeling 1993 (SBI'93). De SBI heeft verschillende niveaus. Het hoogste niveau is de indeling naar secties (aangegeven met letters). Daaronder volgen afdelingen, groepen, klassen en subklassen; deze worden aangegeven met een 2-, 3-, 4- respectievelijk 5-cijferige code.

.	= gegevens ontbreken
- (of leeg)	= nihil
0 (0,0)	= getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
1999-2000	= 1999 tot en met 2000
1999/2000	= schooljaar 1999/2000

In geval van afronding kan het voorkomen, dat de som van de aantallen afwijkt van het totaal.